

Z. 3216

M A G Y A R T U D O M Á N Y O S A K A D É M I A

Földrajztudományi Kutatócsoport

FÖLDRAJZI DOKUMENTÁCIÓ

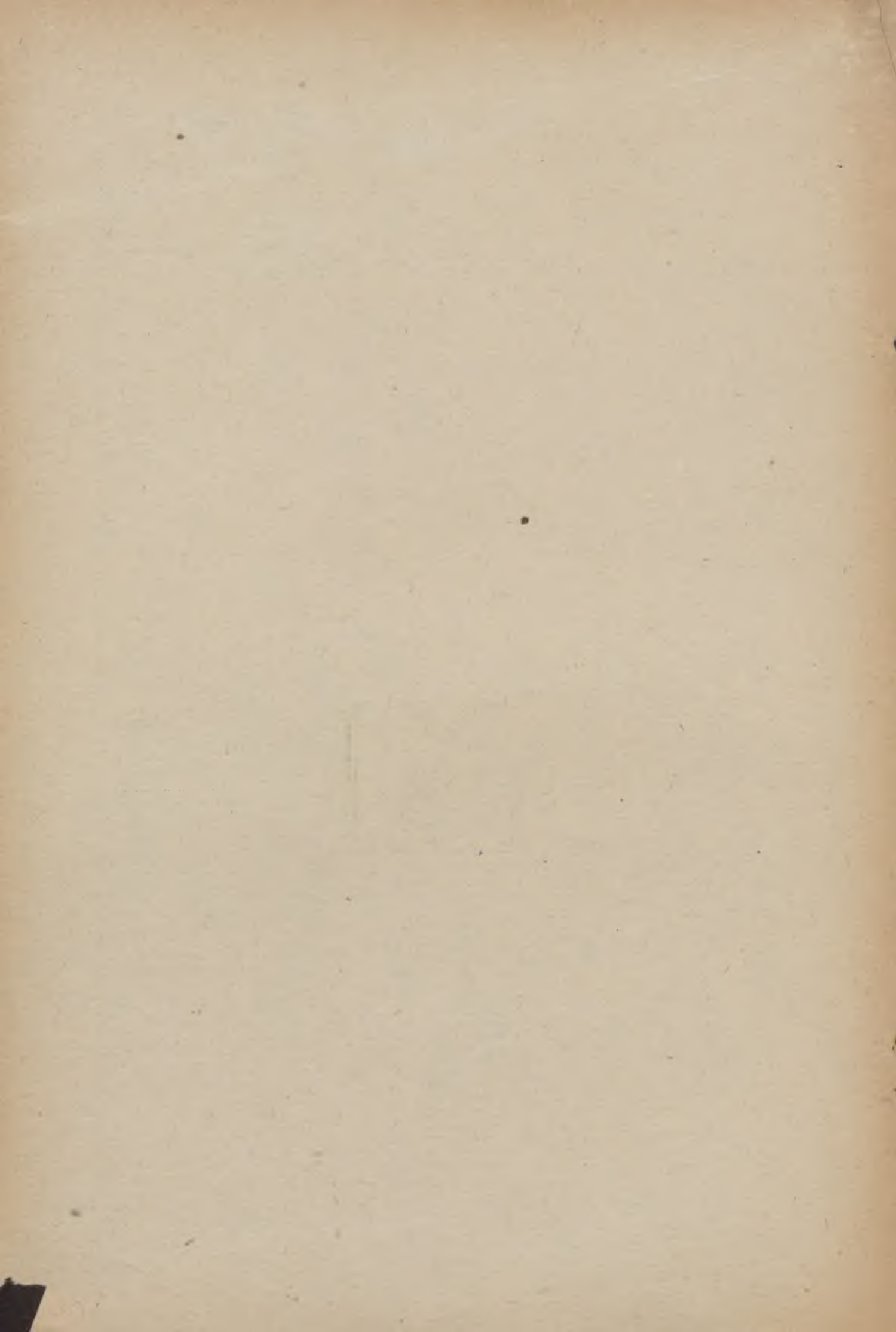
1. szám

Budapest 1957

Kézirat gyanánt

MAGYAR
FÖLDRAJZI
KÖNYVTÁR

FÖLRAJZI DOCUMENTÁCIÓ

A Magyar Tudományos Akadémia Földrajzi Bizottságának
kiadványsorozata

1. szám.

Külföldi folyóiratok 1956-os számainak fontosabb cikkei.

Szerkesztik: Kiss Dezső dr. és Vagócs András dr.

Szerkesztőség: Budapest V., Nádor u. 7. III. 332.

Telefon: 111-050, 12-95 mellék.

Felelős szerkesztő és kiadó: Vagócs András dr.

Sokszorosította a M.T.A. házi sokszorosítója

B e v e z e t ő

Nem új sorozat indul meg e füzettel, csak a megváltozott körülmények kényszerítettek arra, hogy új címmel jelentkezzünk. A földrajzi dokumentáció évekig a Földrajzi Értesítő mellékleteként jelent meg, majd 1956-ban "Dokumentációs jegyzék néhány földrajzi folyóiratról" címmel terveztük a sorozat megindítását. Ebből mindössze egy szám jelent meg.

Az Akadémiai Földrajzi Bizottság azóta újabb határozatot hozott; eszerint nem csak dokumentációs jegyzéket adunk ki, hanem egyes fontosabb elvi jelentőségű művek fordításait is. Ezeket szintén ennek a sorozatnak a keretében kell elhelyeznünk. További terveink, hogy alkalmankint ajánló bibliográfiákat, vagy egyéb irodalmi feldolgozásokat is közé fogunk tenni sorozatunkban.

A dokumentációs jegyzékben is új módszert követünk. Eddig folyóiratunkonként közöltük az annotációs jegyzéket. Így azonban nehéz a keresés, sokszor át is futhat szemünk egy kevesebbet mondó, vagy megtévesztő cím felett. Ezért már ebben a számban is szakrendben közöljük a cikkeket. /Természetesen a több témát érintőknél utalásokat is helyeztünk el/. A szak-sorrend alapjául a Földrajztudományi Kutatócsoport szakkatalógusának rendszerét vettük; melynek táblázata a Földrajzi Értesítő IV. évfolyam 3. füzetében jelent meg. /Rövidesen kiadjuk ennek bővített és javított kiadását is/.

Jelen számunkat a szerkesztők állították össze; a következő számok megírásába azonban folyamatosan be kívánjuk kapcsolni többi kutatóinkat is.

Örömmel vennénk, ha kartársaink közölnék a szerkesztőkkel észrevételeiket erről a kísérleti számról, valamint javaslatukat esetleges későbbi kiadványokra. Kérjük, fogadják kiadványsorozatunkat szeretettel.

Budapest, 1957. november 15-én

A szerkesztők.

Rövidítés

Acta Geogr. Sinica

Ann. RSG

Ann. G.

Annals AAG

Bol. SG, Lisb.

Bol. Soc. Geogr. Lima

Boll. SGI

Bull. SB. Et. Géogr.

China Rec.

Czasop. Geogr.

Dt. Geogr. Bl.

Econ. Geogr.

Erdk.

Est. Geogr.

Forschungen u. Fortsch.

Geogr. w Szkole

Geogr. Szb., Geogr. Obscs.

Geo. Szb.

Geogr. S.

Geogr. Tijdschr.

Géographia.

Geogr. Helv.

Geogr. J.

Geogr. Rev.

Geogr. Rundsch.

Cim, kiadási hely

Acta Geographica Sinica, Peking

Annali di Ricerche e Studi di Geografia, Genova

Annales de Géographie, Paris

Annals of the Association of American Geographers, Washington

Boletim de Sociedade de Geografia de Lisboa

Boletín de Sociedad Geográfica de Lima

Bollettino della Società Geografica Roma

Bulletin de la Société Belge d'Études Géographiques, Bruxelles

China Reconstructs, Peking

Czasopismo Geograficzne, Warszawa

Deutsche Geographische Blätter, Bremen

Economic Geography, Worcester, Mass.

Erdkunde, Bonn

Estudios Geográficos, Madrid

Forschungen und Fortschritte, Berlin

Geografia w Szkole, Warszawa

Geograficeszkij Szbornik Geograficeszkogo Obscsesztva, Leningrad

Geograficeszkij Szbornik, Lvov

Geografija v Skolje, Moszkva

Geografisch Tijdschrift, Groningen

Géographia, Paris

Geographica Helvetica, Zürich

Geographical Journal, London

Geographical Review, New York

Geographische Rundschau, Braunschweig

Höhle	Die Höhle, Wien
Izv.AN.	Izvestija Akademii Nauk, sserija geograficeszkaja, Moszkva
Izv.VGO	Izvestija Vszeszojuznogo Geograficeszkogo Obscsesztvo, Leningrad
Kartogr.N.	Kartographische Nachrichten, Nürnberg
Landscape	Landscape, a magazin of human geography, S.Fé, N.Mex.
Mat.Geo.m.Pal.Sz.	Materiali po geomorfologii i paleogeografii SzSzsR, Moszkva
Mitt.Geogr.Inst.Halle	Mitteilungen der Geographischen Instituts in Halle
Natur u.Heimat	Natur und Heimat, Magdeburg
Natur u.Landsch.	Natur und Landschaft, Lüneburg
Peterm.M.	Petermanns Geographische Mitteilungen, Gotha
Plan	Plan, Zürich
Pocsv.	Pocsvovedenie, Moszkva
Probl.Geogr.	Probleme de Geografie, Bucuresti
Profess.Geogr.	The Professional Geographer, Washington
Prz.Geogr.	Przeglad Geograficzny, Warszawa
Rev.Geo.Alp.	Revue de Géographie Alpine, Grenoble
Rev.Géom.Dyn.	Revue de Géomorphologie Dynamique, Paris
Riv.Geogr.Ital.	Rivista Geografica Italiana, Firenze
Tijds.ESG	Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, Rotterdam
Trav.Sect.Pédol.	Travaux de Section de Pédologie, Rabat
Trudü IG.	Trudü Insztituta Geografii, Moszkva
Trudü Inszt.Okean.	Trudü Insztituta Okeanologii, Moszkva
Universo	L'Universo, Firenze
Zt.Erdkundeuntarr.	Zoitschrift für den Erdkundeunterricht, Berlin

A
FÖLDRAJZ ÁLTALÁBAN

AA A FÖLDRAJZTUDOMÁNYOK ELMELETE

1. MEYNIER, André: Mi a földrajz? /Géographia, 52, 2-6.p., 53, 2-7 p., 54, 2-3.p., 55, 2-7.p./
Rövid, népszerű stílusban megírt módszertan és tematika
2. TROLL, Carl: A földrajztudomány helyzete és jelentősége a gyakorlati feladatok számára. /Forschungen u.Fortschr.257-262.p /

AT TÁJELMÉLET. KOMPLEX TÁJ

3. CAROL, Hans: A táj és földrajz - vitáról. /Geogr.Helv.111-133.p./
A "szférák" osztályozása alapján megírt összefoglaló tanulmány.

B

LEÍRÓ FÖLDRAJZ

4. AUGELLI, John P.: A Brit Virgin szigetek. Nyugatindiai anomália. /Geogr.Rev. 43-53.p./
5. COLE, John P.: Huarochiri, a perui Andok egy kis régiója. /Rev. Geo.Alp. 445-463.p./
6. FERRO, Gaetano: Algarve. /Regionális monográfia/. /Ann.RSG. 1-40, 57-120 és 131-130.p./
7. GRIGORJEV, G.N.: Antarktika, a Déli Sarkvidék. /Geogr.S.4.sz. 16-24.p./
8. HATTERSLEY-SMITH, Geoffrey: Az Északi Ellesmere sziget. /Geogr. J. 12-24.p./
9. LO KAI-FU: Kína földrajzának alapjai. /China Rev.V:12, 18-23.p./
A Kínai Akadémia Földrajzi Intézete munkatársának rövid, a legújabb eredményeket tartalmazó összefoglalása. Három térképpel illusztrálva.
10. OVDIENKO, I.H.: Hajnan sziget. /Geogr.S.1.sz.24-31.p./
11. PEVZNER, Sz.L.: A népi demokrácia országainak földrajzi kérdései. Az SZU Tud.Akad.Földrajzi intézetének kiadása./Geogr. S. 4.sz. 76-73.p./
Az aránylag nem nagy /199 lap/ gyűjteményes kötet a népi demokráciák közötti új gazdasági kapcsolatok, az új termelési és társadalmi renddel összefüggő földrajzi kérdéseket vizsgálja. Mint az ismertetésből kitűnik, Magyarországon kiemeli a Dunai vasmű létesítését és a bíráló megemlíti, hogy T.V. Vlaszova Magyarország természeti földrajzi felosztásáról szóló cikke "érdekes, eredeti hipotézist nyújt és kísérletet jelent az eddig kevésbé tanulmányozott országoknak a genetikus elv alapján és a szovjet természeti földrajztudomány módszereivel végzendő rayonfelosztására."
12. SERONDE, Anne-Marie: Olaszország fejlődésben elmaradt területei. /Ann.G. 187-193.p./
A szerző a következő területek, vidékek természeti és gazdasági földrajzi viszonyait írja le, az 1954-ben tartott milánói kongresszus nyomán: Alpok, Po-delta, Délvidék.
13. SIOLI, Harald: Ember és természet a braziliai Amazónia területén. /Erdk. 39-103.p./
Hans Bluntschli 40 év előtt kiadott mesteri irásához kapcsol-

lódva a szerző Brazília területét három kb egyenlő természeti régióra osztja, ezek egyike Amazonia. Részletesen leírja a terület földtani szerkezetét, geomorfológiai formáit, megmagyarázza a varzea, igapo és a terra firme jellegzetes ismérveit, megmagyarázza a camposok keletkezését és az emberi beavatkozás eddigi és a jövőben várható következményeit. Leírja és magyarázza az Amazonas vízterületének három folyótípusát, a fekete vizü, fehér vizü és tiszta vizü folyókat, a nagy töltésértorkolatok és folyómenti tavak keletkezésével együtt. A befejező részben a modern technika egyre növekvő alkalmazásával és annak várható hatásával foglalkozik.

14. VASENKO, A. T.: Az ukrajnai Kárpátok természeti viszonyai és gazdasági erőforrásai /ukrán nyelven/. /Geo. Szb. Lvov, 3, 26-34. p./

BB UTLEIRÁS, UTIRAJZ

15. ELKINS, T. H.: Egy angol utazó a Siegerlandban /Geogr. J. 306-316. p./
16. RJAKIN, M.: A népi Kinában. /Geogr. S. 6. sz. 31-41. p./
17. ZSIBICKAJA, E.: Dél-Finnországban. /Geogr. S. 6. sz. 19-30. p./

BD TOPOGRÁFIA. FÖLDRAJZI NEVEK KÉRDÉSEI

18. DIMMLER, R.: A névirás a hivatalos német tengeri térképeken. /Kartogr. Nachr., 15-17. p./
A rövid tanulmány főleg a nem-latinbetűs írásként transzponálásával foglalkozik.
19. PURIN, V. R.: Toponimika és a földrajzi nevek átírása a Lett SzSzk-ban. /Izv. A. N. 5. sz. 103-117. p./
20. TEREHOV, P.: Földrajzi nevek orosz átírásának szótára I. rész. Földrajzi elnevezések a Szovjetunió területén. Szerk. M. B. Volosztnova. /Geogr. S. 3. sz. 75. p./

BM HONISMERET, KÖRNYÉKISMERET

21. NEEF, Ernst: Földrajz és honismereti kutatás. /Zt. Erdkundeunterricht. 299-297. p./
A szerzőnek a NDK Földrajzi Társasága Eisenachban fenti tárgyban tartott kongresszusán elhangzott vitaindító előadása.
Lásd még: 437-439, 443, 447, 433.

C/E

M A T E M A T I K A I É S C S I L L A G Á S Z A T I F Ö L D R A J Z

CA A FÖLD MÉRTEI, MÉRLEK

22. BAILEY, Harry P.: Térségek összehasonlítására és mérésére szolgáló délkör- és hosszúsági körök rácsozata. /Geogr. Rev. 239-245. p./
23. BUDUN, A. Sz.: Barometrikus magasságmérés. /Geogr. S. 5. sz. 55-56. p./
24. SZCSASZTNEV, P. N.: - CSERNJAKOV, Z. E.: Mekkora Ázsia területe? /Geogr. S. 5. sz. 62-64. p./

D CSILLAGÁSZATI FÖLDRAJZ

25. SZITNIKOV, P. F.: Meteorpálya földi légkörben elfoglalt térbeli helyzetének megállapítása bázis-megfigyelések alapján. /Geo. Szb., Lvov, 3., 133-139. p./
26. KARNICKIJ, P. N.: A Nap és a Sarkcsillag megfigyelése az V. osztályban. /Geogr. S. 4. sz. 40-46. p./

- 3 -

DB A FÖLD MOZGÁSAI

27. KANAKI, Vaszilij: Sarki nappalok és sarki éjszakák. /Geogr.S. 4.sz. 6-15.p./

F

T E R M É S Z E T I F Ö L D R A J Z

28. CZAJKA, W. és VERVOORST, F.: Északnyugat-Argentina természetes térmegoszlása /Befejezés/. /Peterm.M.196-208.p./
29. ESTIENNE, P.: A Közép-Himalája szerkezete és domborzata. /Rev. Geo.Alp. 185-194.p./
30. GERASZIMOV, I.P. és szerzőtársai: A földfelszín hő- és vízjárása szerepe a természeti folyamatok dinamikájában, gyakorlati célokból végrehajtott átalakításuk földrajzi különbségei és módszerei. /Izv.A.N.4.sz. 47-59.p./
31. GRIGOR'EV, A.A.: A földrajzi környezet összetevőinek kölcsönös kapcsolata és kölcsönös függése s az anyag- és energiacsere szerepe. /Izv.A.N.4.sz. 30-46.p./
A témakör irodalmának rövid összefoglalása után /Lomonoszov, Humboldt, Reclus, Dokucsajev, Viljamsz/ szerző álláspontját a következő két tételben szegezi le: 1. A Föld földrajzi burka teljességének /integritásának/ alapjául a burok valamennyi összetevője valamint az egész földrajzi burok és az egész "külső világ" közötti anyag- és energiacsere szolgál /külső határán - a Világegyetem belső határán - a kéreg alatti tömeg/. 2. Az anyag- és energiacsere ezek a folyamatai, valamint a Föld földrajzi burkának összetételében és szerkezetében szakadatlanul beálló változások adják meg a burok szerkezete, dinamikája és fejlődése törvényszerűségeinek alapját. - Két tételét a tudós szerző igen részletesen - de nem kimerítően - megindokolja, mert a cikk befejező mondata szerint "a földrajzi környezet összetevői közötti anyag- és energiacsere igen széleskörű probléma, sok egyéb igen fontos és további-földrajzi kutatásra szoruló oldala van..."
32. RJABOSIKOV, A.M.: L.D.Armand, B.F.Dobrinjin és szerzőtársaik könyve "A Szovjetunió határain kívül fekvő Ázsia /Természeti földrajz/" /Izv.A.N.4.sz. 152-153.p./
33. ZILBER, G.A.: A Kis Poleszje rövid természeti földrajzi vázlata /Geo.Szb., Lvov, 3, 94-105.p./
A Kis vagy Lvovi Poleszjét északon a Volhiniai magasföld, észak-nyugaton Rosztocse, észak-keleten a Gradovi Pobuzsje, délen és délkeleten az Opolje határolja.

Lásd még 397.

FA ALAP- ÉS TÁRSZTUDOMÁNYOK

34. HARCSENKO, A.Sz.: Ukrán geográfusok a szovjet földrajz és a Földrajzi Társaság ukrainai fiókjának feladatairól. /Izv.VGO 491-492.p./

FAA GEOLÓGIA

35. MICHIELI, Adriano Augusto: Hogyan alakult ki a geológia? /Univ. verso, 779-792.p./

FAB ÁSVÁNY- ÉS KÖZETTAN

36. SVECOV, P.F. - MEJSZTER, L.A.: Ásványi lelőhelyek áztatásos-infiltrációs olvasztási módszere, mint a fagyott kőzetek feldolgozásának egyik eljárása. /Izv.A.N. 6.sz.79-84.p./
Az eddig ismert eljárások és elméleti rendszerek ismertetése után szerző röviden előadja az eljárás technikáját, megindokolja annak gazdaságosságát és összefoglalja az eddig elért gyakorlati eredményeket.
Lásd még 485.

FAP GEOFIZIKA

37. KALASNIKOV, A.G.: A Föld mágneses és geomágneses sarkairól.
/Geogr.S.6.sz. 64.p./

FAP PALEOGEOGRÁFIA

38. ARHANGELSZKIJ, A.M.: A Valdáji eljegesedés határa az Orosz síkságon. /Izv.VGO 286-291.p./
39. GROSS, Hugo: Az Új és az Óvilág közötti kulturórintkezősek problémája a Kolumbus előtti időkben, a növényföldrajz megvilágításában. /Erdk.141-146.p./
40. KUMMEROW, Egmont: Diluviális hordalékokaink hazája, szállítása és elterjedése. /Forschungen u.Fortschr., 97-103.p./
Paleogeográfiai tanulmány az északkeurópai morénákról.
41. PITTICINI, Richard: A lithikum kronológiájához. /Forschungen u. Fortschr. 370-373.p./
A negyedkor részletes kronológiáját adja a főbb tengerentúli összehasonlító adatokkal, bő irodalommal.
Lásd még 101.

FAT TERMÉSZETI TÁJ

42. ARMAND, D.L. - EFREMOV, Ju.K.: Második táj kutatási értekezéslet.
/Izv.A.N. 6.sz. 143-148.p./
43. CISZ, P.N.: A szovjet Kárpátok geomorfológiai rayonjai. /Geo SzB. Lvov 3, 5-24.p./
A szerző 13 rayont különböztet meg, ezeket öt geomorfológiai területbe sorozza. Az öt terület a következő: Előkárpátok, Külső Kárpátok, Verhovinai vízváltató, Polonyin-Csernogorszki terület és a Máramarosi terület északi pereme. Külön-külön részletesen tárgyalja a területeket, rayonokat és al-rayonokat.
44. DEKSZBAK, PROKAEV és JASZTREBOV: Az Ural természeti földrajzi rayonfelosztásáról tartott értekezéslet. /Izv.VGO 419-424.p./
45. GERASZIMOV, I.P.: Kina természeti rayonfelosztásáról. /Izv.A.N. 2.sz. 123-126.p./
46. Gerencsuk, K.I.: A földrajzi táj morfológiai strukturájáról. /Izv.VGO 370-375.p./
"A földrajzi táj strukturája a táj morfológiai részei, a faciesek, határterületek és térszínek kölcsönös, tökéletesen meghatározott fekvésének rendje". A foglmi meghatározás részletes magyarázata után tételét gyakorlati példákkal világítja meg. Ilyen példa Kárpátalja tiszamenti alföldje, a Lvovtól északnyugatra fekvő Bug-menti dombság, Kárpátalja alposzotos és teraszos szerkezete, stb. A példákból levont következteté-

se így hangzik: "Ha minden földrajzi tájnak megvan a maga egyéni arculata, akkor ez az arculat legszemléltetőbben a táj morfológiai strukturájában jelentkezik, vagyis a határterületek határozott típusú összességében s azok meghatározott sorrendben való elhelyezkedésében".

47. ISZACSENKO, A.G.: A második táj kutatási értekezlet néhány eredménye. /Izv.VGO.435-490.p./
A négy előadó, Iszacsenko professzor /Leningrádi egyetem/, D.L. Armand /Tud.Akad.Földr.Int./ Szolncev és Gvozdeckij professzorok /Moszkvai egyetem/ fejtegetéseire élénk vita fűződött, amelyen a táj kutatás minden elméleti, módszertani és gyakorlati kérdése szőnyegre került. A vitában erőteljesen részt vettek az ukrán geográfusok, a kijevi és a lvovi egyetem tanárai, valamint a Szovjetunió vidéki egyetemeinek tanárai; a Földrajzi Intézet és a Földrajzi Társaság vidéki fiókjainak tudományos munkatársai.
48. KONDRACKI, Jerzy: Lengyelország természeti tájai. /Geogr. w Szkole, 231-292.p./
A szerző tájfelosztásának rövid összefoglalója.
49. LIBANOV, B.N.: A Tuva autonóm terület természeti földrajzi rayonfelosztásáról. /Izv.A.N.5.sz.22-34.p./
50. LO HAI-FU: Kína természeti rayonfelosztásának terve. /Izv.A.N.2.sz.109-122.p./
51. PREOBRAZSENSZKIJ, V.Sz.: A Donyec vonulat, mint természeti terület; természeti-földrajzi rayonfelosztásának kísérlete. /Izv.A.N.3.sz.100-108.p./
52. SCHMIDT, F.W.: Adalékok Ciprus morfológiájához és tájaihoz. /Petrom.M.263-277.p./
53. A táj kutatásról tartott II. tanácskozás határozatai. /Izv.VGO 496-499.p./
Kb. egy oldalnyi bevezető után közli a jelentős a tanácskozás 20 pontba foglalt igen tömören megfogalmazott határozatait.

FB RELIEFTIPUSOK. OROGRÁFIA

54. DOSZKACS, A.B.: A Volga-Ural térség felszínének genezisééről. /Mat. Geom.Pal.Sz.16. 5-6.p./
A terjedelmes tanulmány első fele a felszín jellemzését, a geológiai szerkezet leírását tartalmazza, azután tér át szerző a genezis problémájának taglalására. Behatóan tárgyalja a folyóvízi kimosás szerepét, a tektonika tevékenységét az északi Előka ukázus történetében s a végső következtetésekben leszögezi: a felszín kialakításában a fiatal tektonikának volt nagy szerepe, amelyek három szakaszban zajlottak le. Az első szakasz a prekazari, a második a prehvalini s a harmadik a késő hvalini epirogenetikus mozgások fázisa volt.
55. KONSZTANTINOV, G.Sz.: A tundra-mikrorelief néhány formájának fejlődéséről. /Izv.A.N.3.sz. 71-76.p./
56. MOZESZON, D.L.: A mennyiségi módszer alkalmazása a kis felszíninformáció kutatásában. /Izv.A.N.5.sz.118-125.p./
57. MOZESZON, D.L.: A Volga-Ural térség süllyedéki mikroreliefjének alaptípusai és a relief genezise /Mat.G geom.Pal.Sz.16.37-93.p./
Megkülönböztet mély-, lapos- és sekély-süllyedéki típusokat, ezeket részletesen leírja és magyarázza. A tanulmány második felének tárgya a csapadék eloszlása a mikroreliefen és a talaj-

- nedvesség. A befejező részben a mikrorelief kialakulására vonatkozó adatokat és feltevéseket adjuk elő.
58. PALLISTER, J.W.: Lejtőfejlődés Bugandában /Geogr.J. 30-37.p./
Uganda felszinformái szerző szerint mai formájukban a harmadkor végén alakultak ki s ezóta lényeges változások következtek be a terület éghajlatában és ezek főleg a bugandai völgyek tulnyomó részben gránitos gneiszből és migmatitból épült lejtőin jelentős folyamatokat indítottak el. Az éghajlatváltozások következménye elsősorban a völgytalapzatok felé meredekebb lejtés, a törmeléktakaró felhatolása a dombtetők felé, a denudációs és akkumulációs folyamatok erősödése. A cikk helyszíni tanulmányok eredményeit foglalja össze.
59. PANOV, D.G.: A szintvonal geomorfológiai tartalma. /Izv.VGO 169-173.p./
Markov, Wegener, Najman és Kropotkin e témára vonatkozó idézetei után a szerző rövid indoklás után megállapítja, hogy "az óceánfenéken nem tekinthető fel síma-szubsztratum jelenléte" ... "a kontinensek szerkezete közvetlenül folytatódik az óceánfenéken" ... "Ezért ma már el kell fogadnunk azt a tételt, amely szerint a kontinensek és az óceánfenék geológiai szerkezete közötti különbség valószínű oka a litoszfóra a nagy kiterjedésű térségei szerkezetfejlődésének eltérő története, nem pedig eredendő különbségük". Panov nógyszakaszos fejlődési kronológiájának rövid összefoglalása után szerző azt a következtetést vonja le, hogy "a szintvonal nem a kontinensek és az óceánfenék alapvető különbségeinek létezését tükrözi vissza, hanem a földfelszín e két alapformájának napjainkig tartó történetileg kialakult viszonyát".

FBA VÖLGY. VÖLGYTÍPUSOK

60. MEDOEV, G.Sz.: A Szari Arik betemetett völgyei. /Izv.VGO 174-178.p./
61. SZKVARCSEVSZKAJA, L.V.: A Sztrij és az Opor folyók völgyeinek geomorfológiája /Geo Szb. Lvov 3, 25-49.p./

FBAK KANYON, SZURDOK

62. VEYRET, Paul: A Grenoble-szurdok: Adalékgyűrt domborzatok tanulmányozásához. /Rev.Geo.Alp. 297-310.p./

FBC HEGY

63. TWIDDLE, C.W.: A "móhkas", új morfológiai forma az ausztráliai Észak-Queenslandban. /Érdk. 239-240.p./

FBG HEGYSÉG

64. GERENCSEK, K.I.: Csernavic terület előhegységi rayonjainak természeti viszonyai /Geo Szb Lvov, 3. 50-62.p./
A területnek geomorfológiai jellegzetességén kívül részletesen beszámol a biogeográfiai tényezőkről is.

FBI MEDENCE

65. DUMITRILSKO, N.V.: A Bajkál eredetének problémája és a Bajkál-mellék eljegesedése /Zet. Geom. Pol. Sz. 15. 130-146. p./
Obrucsev, Lamakin és több más szerző elméleteinek elemzése után a szerző megállapítja, hogy a vezető reliefképző tényezők a Bajkál partjainak felépítésében rögzjellegű, és nem gyűrődéses mozgások voltak... Gyűrődések nem tételozhatók fel a terület fejlett rideg kristályos kőzetain... az u:n. Uskanykűszöb létezésének feltételozése nem fogadható el... a tómedence három mély süllyedék egyesüléséből keletkezett, leg-régibb, jurá-karbéli a déli medence, a középső medence a korra negyedkorban, az északi a pliocénben keletkezett. A maximális eljegesedés korában a gleccserok a Bajkál partjáig értek. Az interglaciálisokban a Bajkál nem hatolt be a Bajkál-vidék szomszédos völgyeibe és süllyedékeibe.

FBL LETAROLT SÍRSÁG. PENEPLAIN

66. BAULIG, Henri: Peneplének és pediplének. /Bull. SB. Ét. Géogr., 25-28. p./
Az eddig egységesen peneplének ismert relief két alapvető változatát különbözteti meg a szerző.

FBO PART. SZIGET

67. ADAMSON, Joy: Hohnel sziget a Rudolf tavon. /Geogr. J. 478-482. p./
68. COTTON, C.A.: Riász, sensu stricto és sensu lato. /Geogr. J. 360-365. p./
Guilcher, de Martonne, Richtofen és Penck forgalmi meghatározásainak elemzése és bírálata után Ausztrália és Európa ismert riász-partjait analizálja a szerző és megkísérli azok osztályozását a kettős ismörvek alapján. A galliciai partokat valóságos, az ausztrálieiakat szélesebb értelmű riász-partoknak minősíti.
69. DENGINA, R.Sz.: Az Aral tó Karabjli szigetcsoportja. /Izv. VGO 425-435. p./
70. KING, C.A.M.: Délkelet-Izland partvidéke Ingolfshöfdi közelében. /Geogr. J. 241-246. p./
71. LEONTEV, O.K.: A Tud. Akadémia Oceanográfiai bizottsága partkutató részlegének ülősszaka. /Izv. A. N. 2. sz. 160-161. p./
72. LEONTEV, O.K.: Szélszárított part, mint különleges genetikus parttípus. /Izv. A. N. 5. sz. 31-90. p./

Lásd még 216.

FCIC KARSZT

73. KAVEEV, M.Sz.: Karszt-szuffuziós jelenségek a Volga völgyének balpartján, a Tatár A.K. területén. /Izv. VGO 460-471. p./
74. LEHMANN, H., KRÖMELBEIN, K. és LÖTSCHERT, W.: Karsztmorfológiai tanulmányok a Sierra de los Organosban Cuba szigetén. /Erdk. 185-203. p./
A szubtrópusi karszt érdekes és ritka formáit mutatják be és meggyarazzák a szerzők.

75. LOUIS, Herbert: A poljók keletkezése és szerepük a karszt lepusztulásában. /Erdk. 33-53.p./
Az anatóliai Torosban végzett kutatások alapján a szerző megállapítja, hogy a poljeformáció sem a talajvíz szintjével, sem a tengerszinttel nem függ össze. A kialakulást helyi okok indítják meg és folytatják, mint például a vízrekesztő kőzetek előfordulása vagy a mészkörégiókn belül ilyen kőzettörmelék helyi lerakódásai. Általában nem mondhatjuk, hogy a polje a karszterózió ciklusának végső szakasza... a kavási penneplén formációval sem függ össze, ... a zárt poljók kialakulása az időszakonként száraz szubtrópusok és a közepes szélességek sajátossága.
76. SZTUPISIN, A.V.: A fedett karszt első megállapítása. /Izv.VGO 386.p./

FCIH BERLANG

77. FRANKE, Herbert W.: Adatok a barlang-belső morfológiájához. /Höhle, 35-36.p./
Az 1956. évben csak az 1. közlemény jelent meg. Ebben a szerző a mészkő-formákat kialakító tényezőket ismerteti.
78. SZTUPISIN, A.V.: Barlanghőmérsékletek első megfigyelései. /Izv. VGO 387-388.p./

FD HIDROGEOGRÁFIA

79. AREF'EVA, V.A.: A Volga-Ural torköze sztyepterületének hidrográfiai jellemzése /Mat.Geo.M.Pat.Sz.16. 93-120.p./
A megelőző két tanulmány hidrográfiai kiegészítése. A felszíni vízfolyás klimatényezőinek jellemzése után szerző a folyók vízjárására vonatkozó adatokat adja elő. Jellemzi a szilárd hordalékot és a víz vegyi összetételét, a vízterület nagy távát, valamint a mellékfolyók vízterületét.
80. GNILOVSKOJ, V.G.: A síksági Előkaukázus folyóhálózata kialakulásának kérdéséhez /Mat.Geo.Pal.Sz.15. 96-113.p./
81. GORELOV, Sz.K.: A Volga jobbpartja Szaratov-Kamisin szakasza vízhalozatának átalakulása /Mat.Geo.Pal.Sz.15. 114-124.p./
82. A Kaszpi tenger szintingadozásai. /Trudü Inszt.Okean. TomXV./
Az Intézet munkatársai 283 lapos kötetben foglalták össze a probléma kutatásának legújabb eredményeit. A megadott téma bevezetőseként 71 lapon leírják a Kaszpi tó teljes természeti földrajzát.
83. PENCSEV, P.: Hidrológiai kutatások Bulgáriában. /Izv.VGO 147-154 p/
84. SCHEMUCK, Adam: A víz körzése a természetben. /Czasop.Geogr., 13-23.p./
A szerző fő témája a csapadék és párolgás különbségének fontossága.

FE A SZÁRAZFÖLDEK VIZEI

85. DUB, Otto: A hidrológia viszonya a természeti földrajzhoz és feladatai a szocialista társadalomban. /Geogr.Casopis, 113-116.p./
Szlovák szöveg orosz és német kivonattal.

86. PARDE, Maurice: A magyar hidrográfiai szolgálat. Munkássága és kiadványai. /Ann.G.445-452.p./
Szerző a legteljesebb elismerés hangján ismerteti és méltatja a magyar vízügyi szolgálat és árvízvédelem múltját, teljesítményeit és újabb irodalmát. "Magyarország azokhoz a nemzetekhez tartozik, amelyek a legtöbbet tették a vízügyi szolgálat és a potamológia érdekében a tudományok minden ágazatában." Ezzel a mondattal vezeti be a szerző cikkét és részletesen ismerteti Vásárhelyi Páltól kezdve a nagy vízügyi építkezéseket, külön kiemeli a magyar gátépítési rendszer fölényét /például a kínival szemben/, az első nagy kutató munkálatokat, a vízügyi irodalom legfőbb szerzőit és műveiket, a folyóiratokat és a különböző publikációkat.

FEA FÖLDALATTI VIZEK

37. BORCHERT, Günther: Az időjárástól és a növénytakarótól függő talajvizjárás vizsgálata. /Erdk. 76-80.p./
Lásd még 259.

FECE FOLYÓ HORDALEKSZÁLLÍTÁSA

88. KLOPOVA, A.Sz.: A hegyi folyók szilárd hordalékmennyiségének függése a természeti tényezőktől. /Izv.A.N.2.sz. 79-82.p./
89. PARDE, Maurice: A folyófenéken történő anyagszállításról. Megjegyzések Bogárdi János tanulmányához. /Rev.Géom.Dyn. 131-142.p./
Bogárdi tanulmányát ismerteti, majd néhány ponton vitába száll a megállapításával.
90. SZUBBOTA, M.I.: Kőzetlenek a kaukázusi Bjelaja folyón. /IZV.VGO 295-301.p./

FECI VIZJÁRÁS. VIZHÁZTARTÁS

91. GAVRILOV, A.M.: A természeti tényezőknek a felszíni vízfolyásra gyakorolt hatása kiszámítása. /Izv.VGO 138-146.p./
A vízszabályozások során, valamint a kis vízerőművek gyakorlatában megállapították, hogy az előzetes számítások gyakran nem egyeznek a folyók tényleges vízhozamával és vízjárásával. A Szovjetunió több folyóján /főleg a Lvov-Cskalov vonaltól északra/ végzett kísérletek és megfigyelések megállapították, hogy 1/ a csökkent vízhozam oka a folyók egyes karsztos szakaszain beálló vízvesztés, s ez a vesztés az év különböző szakaszaiban eltérő. Ez ekből karsztos területeken gondos figyelemmel kell kísérni a folyók vízjárását, s a nyert kimerítő adatok birtokában kell a számításokat elvégezni.
92. GRIGORJEVA, E.N.: A tavaszi magasvíz kiöntéseinek megismétlődése a Tur, a Tobol és az Irtis folyókon 1851-től 1950-ig. /Izv.A.N. 1.sz. 88-90.p./
93. PARDE, Maurice: Az észak-kaukázusi folyók vízjárásáról. /Rev.Geo. Alp. 539-560.p./
94. PARDE, Maurice: Idézetek az árvizek legújabb amerikai irodalmából. /Rev.Geo.Alp. 195-198.p./
Lásd még 173.

FECE VIZGYŰJTŐ. VIZVÁLASZTÓ

95. BARANOV, I.V.-SPAJHER, A.Ol: A Balti tenger vízrendszere néhány elemének változásai. /Izv.VGO 221-238./

96. BOCSAROV, N.A.: Az Unzsa és a Káma közötti Volgavölgy és a Volga vízrendszere kialakulásának történetéből. /Izv.A.N. 6.sz. 35-94.p./
97. KORZSUEV, Sz.Sz.: A Csendes óceán és az Északi Jeges tenger fővizválasztója vizrajzi hálózatának átalakulása. /Izv.A.N. 1.sz. 53-63.p./
- A tanulmány kiinduló tétele szerint a Sztanovoj gerinc nyugati részében a Csendes óceán és az Északi Jeges tenger közötti fővizválasztó nem vág egybe a térszín orográfiajával, igen szeszélyesen fut az erősen tagolt felszínén és egyáltalán nem függ össze a jelenkori relief jellegével. A helyszínen végzett kutatások révén megállapított tényekből vonja le a szerző azt a következtetést, hogy a Sztanovoj gerinc vízhalózata egyrészt a Léná, másrészt az Amur vízterületéhez tartozik. A cikk tartalmának ezután következő javarésztét a két főfolyó mellékfolyóinak részletes vizsgálata teszi ki. Behatóan analizálja a szerző a témakörbe vágó irodalmat, amelyek ábevezetőben megállapított tézisének helytálló voltát bizonyítják. A vizválasztó átalakulásának főoka szerző szerint a Léná és az Amur vízterülete kialakulásának eltérő szerkezeti és geomorfológiai viszonyai. Az Amur vízterülete valamivel idősebb, mint a Lénáé. Az Amur vízrendszere összefüggő, stabil képződmény és a Harmadkorban, esetleg már a krétában kialakult. A Léná több ízben átalakult vízterülete mai alakjában csak a negyedkortól kezdve létezik. Ezért fiatalabb lévén, agresszivebb, mint az idős Amur-rendszer. Igen részletesen foglalkozik a szerző a legagresszivebb mellékfolyó, az Olekma szerepével s végül elveti azt a korábbi véleményt, hogy az OlekmaóVityim magasföld magashegységi szakasza az Amur és a Léná idős vízterületének a vizválasztója. A cikket számos térképábrázolat egészíti ki.

FEDA TÓ

98. VODOVOZOV, Sz.A.: A Balhas tó kutatásáról tartott értekezéslet. /Izv.A.N.2.sz. 162.p./
- Lásd még 65.

FC TENGER. OCEANOGRÁFIA

99. LAMONT, Ewing és HEEZEN, Bruce H.: A Lamont geológiai obszervatórium oceanográfiai kutatásai. /Geogr.Rev.503-535.p./
100. GUILCHER, Andró: Adatok az Adria hidrológiájához. /Ann.G.437-441.p./
- A triezsti Talasszográfiai Intézet kiadványai alapján közli az Adria tengerjárására, szintingadozására, a Földközi tenger közepes szintjének emelkedésére, a tengervíz hőmérsékletére és sőtartalmára vonatkozó legújabb kutatások eredményeit.
101. KAZANCEV, E.N.: Újabb adatok a Kászpi tó szintjéről a XVIII. század végén és a XIX. század elején. /Izv.VGO 549-550.p./
- A cikkben felsorolt adatok egy kászpimentí nagybirtok és halászati vállalat vezetőjének az asztrahani halgazdasági tud.kutató intézetben őrzött feljegyzéseiből származnak. A feljegyzések az 1778-1825 évekre szólnak s azt bizonyítják, hogy a századfordulón a Kászpi szintje magasán állott, 1730-tól 1800-ig lassan emelkedett, 1800-tól 1810-ig meredeken

emelkedett, 1810 és 1825 között ugyanolyan meredeken apadt. A legmagasabb és a legalacsonyabb vízállás közötti különbség egy korábbi becslés szerint 10 láb /3,2 m/ volt. Ezt a korábbi becslést a most közölt feljegyzések igazolják.

102. ZENKEVICS, L.A.: A legújabb oceanológiai kutatások a Csendes óceán északnyugati részében. /Izv.A.N. 4.sz. 26-37.p./

Lásd még 421.

FGA TENGERSFENÉK

103. NEJSTADT, M.I.: E.V. Koronyeva könyve: a jelenkori tengeri üledékek tanulmányozása a spóra-pollen analízis módszerével. /Izv.A.N.2.sz. 143-144.p./

104. SMITH, D.B.: A tengerfenék kavicsmozgásának felfedezése rádióaktív módszerekkel /Geogr.J.343-346.p./

Az angol tengerpart egyik pontján 1956 tavaszán végrehajtott kísérletről szóló jelentés. Radióaktívizált, azonos nagyságu kavicsokból kisugárzó gamma sugarak képezik a mérés alapját. A kavicsokat kis területen szórták a tengerbe /kb 2x3 m/. A kiszórás helyét szabatosan meghatározták és precíziós műszerekkel kísérték a kavicsok mozgását. A kavicsok folyamatosan mozgottak D és Ny felé. A megtett leghosszabb ut 255 méter volt. A kavicsokat mérsékelt szélben közepes magasságu hullámok görgötték. A maximális szélere a Beaufort skálának 5-6 erőssége volt.

Lásd még 59.

FGE TENGERSVIZ

105. ELLIOT, F.E.: Az USA és Mexico partmenti vizei környékének fizikai aspektusai. /Geogr.J.456-465.p./

106. MAXSZIMOV, I.V.: Nutációs állóvíz a Világtengeren és annak földrajzi következményei. /Izv.A.N.1.sz. 14-35.p./

107. RICCARDI, Riccardo: Új haladás a tengermélység ismeretében. /Boll.SGI, 217-234.p./

A kutatások történetét foglalja össze, különös figyelemmel az 1920 utáni kutatásokra. A második részben új kutatási módszereket ismerteti.

FGI TENGERSMOZGÁSOK

108. MEDVEEV, V.Sz. - AJBULTOV, N.A.: "Megjelölt" homok használata a tengeri hordalék mozgásának tanulmányozásában. /Izv.A.N.4.sz. 99-102.p./

Lásd még 218.

FHA JÉG

109. HURTIG, Theodor: Jég a Keleti tenger partján. /Natur und Heimat, 13-17.p./

A parti jégtakaró formakincsét ismerteti.

FHE GLECCSER

110. AVSZJUK, G.A.: A jég hőmérséklete a gleccserekben. /Trudü Inszt. Geogr.LXVII, 63-141.p./

Két és fél oldal hosszan felsorolt irodalom feldolgozásával ismerteti a problémát. A gleccserek hőmérsékleti típusainak elterjedéséről világtérképet közöl.

111. KICK, Wilhelm: A Karakorum Chogo Lungma gleccsorja /Geogr.J. 93-96.p./
112. KORZSENYEVSKIJ, N.A.: A Nalivkin gleccser típusáról. /Izv.VGO 78-80.p./
113. LANKENÜ, E.: A Tinguirica vulkán és a közöpsilei Magas Kordillerák gleccseralakulása /Peterm.M.192-195.p./
114. PEEL, R.F.: Felszíni gleccserárkok metszetei. /Geogr.J. 483-487.p./
115. THRON, K.: Gleccserkutató tanfolyam Tirolban. /Erdk.82.p./

FHI JÉGTAKARÓ

116. AVSZJUK, G.A. - MIKOV, K.K. - SUMSZKIJ, P.A.: A Déli Sarkvidék hideg sivataga. /Izv.A.N.4.sz. 16-25.p./

FHU HÓ. HÓTAKARÓ

117. KOTLJAKOV, V.M.: A hó és a hótakaró tanulmányozásának kérdéseiben rendezett hivatalközi értekezlet. /Izv.A.N. 4.sz. 160.p./
118. KÜHLE SCHEIDEMANTEL, I.: A hótakaró tartama Európában. /Peterm.M.185-192.p./
- A tanulmány az 1953-ban lezárt kutatások összefoglalása; amelynek témája "A hótakaró tartama az északi féltekén" volt. Fogalmilag szerző szerint "a hótakaró tartamán a hótakaró élet-tartamát felölelő napok közepes száma értendő". Az alkalmazott metodika rövid megvilágítása után a szerző sorban analizálja a hótakaró tartamát a mediterrán térségben, Nyugateurópában, /Izlandot és a skandináv országokat is beleértve/, Középeurópában, Kelet és Délkeleteurópában. Összefoglalásában a szerző megállapítja, hogy "Európában - Nyugateurópa kivételével - a hótakaró tartama keleti és északi irányban növekszik, miközben a hótakarós napok növekvő száma az egyes hótakaró-periódusok csökkenését kíséri..." Kontinentális éghajlaton a hideg évszakban anticiklonos időjárás uralkodik... amelyek megfelelő hőmérsékleti és csapadékviszonyok között a tél derekán tartós hótakaró kialakulásának kedvez..."
119. LVOVICS, M.I.: Hőelváráskor beálló melegebbi hatás. /Izv.VGO 526-531.p./

FK KLIMATOLOGIA

120. BIROT, Paul: Az általános légkörzés elméleteinek fejlődése. /Ann.G. 31-97.p./
- Az alapul szolgáló kiinduló tények tömör összefoglalása után ismerteti C.G. Rossby elméletét, megkísérli a klasszikus "modellekkel való egyeztetést", analizálja Richl, Palmen és Starr és Queney elméleteit.
121. BUCSINSZKIJ, I.E.: Kijevi Meteorológiai Obszervatórium 100 éve. /Izv.VGO 390-392.p./
122. 1955: évi meteorológiai megfigyelések az Iséro megyében. /Rev. Geo.Alp. 741-748.p./
123. PÉDELABORDE, P.: Klimaproblémák a mediterrán világ északi peremén. /Ann.G. 15-39./
- A munka célját és módszerét a bevezetés a következőképpen jellemzi: "A statisztikai adatot a magassági dinamika tényeit és a felszíni tényezőket kombinálva lehetőknek völtük megérteni azokat az ellentéteket, amelyek olyan közelfekvő régiók, mint egyrészt Lyon és Marseilles, másrészt Aquitánia és a Provence

éghajlati elemeiben uralkodnak." A csapadékviszonyok, a ciklonjárások, a frontok részletes analizise alapján megállapítják a ciklonos esőzések törvényszerűségeit, az esőzések magassági labilitását és az esőzések kiváltásában több ok kombinációját.

124. WEISCHET, Wolfgang: Klimatológiai szemléletmódszerek térbeli differenciálása. /Erdk. 109-121.p./
125. ZAMORSZKIJ, A.D.: Az első orosz meteorológiai szótár. /Szerzői: Sz.P.Hromov és L.I.Mamontova/. /Izv.VGO. 474.p./

Lásd még 441, 463.

FKA LÉGKÖR

126. FIORE, Enzo - SCIACCHITANO, Angelo: Felhők, hullócsillagok és szelek a magas légkörben. /Universe, 611-616.p./

FKLH HŐMÉRSÉKLET

127. LJAHOV, M.B.: A légkörhőmérséklet ingadozásai a XIX. és XX. században az északi félteke kelet-európai szektorában. /Izv.A.N. 5.sz. 74-80.p./

Rövid történeti, irodalmi és metodológiai áttekintés után szerző megállapítja, hogy a hőmérséklet felmelegedése az utóbbi évtizedekben feltehetőleg a meteorológiai állomásokul szolgáló városok növekedésére vezethető vissza. Mindenesetre tény, hogy az éghajlat felmelegedése a XIX. és a XX. században főleg a hideg évszak felmelegedésének tulajdonítható. Arra a kérdésre, vajon a felmelegedés állandó vagy ingadozó folyamat-e, szerző válasza úgy szól, hogy a történeti adatok szerint az éghajlat nem folyamatosan változott, hanem a változások ingadozó jellegűek voltak a múltban, másodszer a legutóbbi másfél századon belül a hőmérsékletek bizonyos középérték körül ingadoznak. A rendelkezésre álló adatok alapján a jelenkori felmelegedés kezdetét szerző 1894-re teszi, a felmelegedés kezdetben csak a téli évszakra terjedt ki, a XX. század huszas éve óta azonban már a nyári hónapok felmelegedése is megállapítható.

Lásd még 78.

FKB LÉGNEDVESSÉG, PÁROLGÁS

128. BUDAGOVSKIJ, A.I.: A párolgás alaptörvényei a sztyeppzónában. /Izv.A.N. 3.sz. 23-32.p./

FKE CSAPADÉK

129. ARHIPOVA, E.P.: A zivataros napok közepes száma eloszlásának térképe az ujjonnan feltört szűz- és ugarföldéken. /Izv.VGO 189-190.p./
130. GREGORY, S.: Regionális variációk a Brit szigetek csapadékában. /Geogr.J. 347-353.p./

Négy régió csapadékában beálló változások megfigyeléséről számol be. Megállapítja három régióban a csapadékmennyiség hasonló növekedését 1381 és 1950 között, eltérés csak a negyedik régióban mutatkozott. Következtetése: a Brit szigetek csapadék szempontjából két részre, az Északnyugatra és a többi területre oszthatók.

FKK IDŐJÁRÁS, LÉGTÖMEGEK

131. JE TU-CSENG-KU CSENG-CSAO: A Tibeti-felföld hatása a tina légkörzárására és időjárására. /Izv.A.N.2.sz. 127-139.p./
132. PINNA, Mario: Modern szemlélet az általános légkörzárásról. /Universe, 403-420.p./
133. PSENICSNIJ, A. Ja.: Az északi félteke légkörzárótipusai statisztikai összefüggéseinek kérdéséhez. /Izv.A.N.3.sz. 77-85.p./

FKO ÉGHJLIT

134. IVANOV, N. N.: Madhia Pradesh állam éghajlatának jellemzése. /Izv.VGO 30-43.p./
135. MURRI, Alfredo: Változik az éghajlat? /Universe, 219-223.p./
A közeljövő klímaváltozásainak lehetőségét vizsgálja.
136. TULLOT, Inocencio Font: A Szahara szárazságának okai. /Est. Geogr. 61-73.p./
137. ZAMORSZKIJ, A. D.: Az éghajlat fogalmi meghatározása. /Izv.VGO 389.p./
Az atmoszferikus jelenségek bonyolult folyamatának rövid előadása után a szerző az éghajlatot a következőképpen definiálja: "Éghajlatnak a szó fizikai értelmében azokat a légköri folyamatokat nevezzük /jelenségeket, időjárás/, amelyeket valamely adott helyen bizonyos többéves történeti időközben megfigyelték. Szűkebb értelemben éghajlaton valamely helyen bizonyos több év időtartamban megfigyelt időjárás történeti összességének statisztikai sajátosságai értendőek."

Lásd még 451.

FKOZ ÉGHJLITI ZÓNÁK

138. BUGAEV, V. A.: "A Föld éghajlatának természetes övezetes osztályozása" Kajgorodov A. I. könyve. /Izv.A.N.4.sz. 146-151.p./
139. KONCEK, Mikulás: A természetes klimatek területek elhatárolásának kritériumai. /Geogr. Casopis, 107-112.p./
Szlovák szöveg orosz és német kiverattal.

FKU MIKROKLIMA

140. MILLER, David H.: Nyílt fenyőerdők hatása a napközi hőmérsékletre a Sierra Nevadában. /Geogr. Rev. 209-213.p./

FKZ ÉGHJLITINGADOZÁSOK, PALEOKLIMATOLÓGIA

141. BORISZOV, A. A.: Krüm éghajlatának ingadozásai történeti időkben. /Izv. EGO 532-540.p./

Lásd még 135.

FO BIOGEOGRÁFIA

142. HUTNER, S. H. és szerzőtársai: Biokémiai földrajz. Legújabb vitaminkutatások néhány aspektusa. /Geogr. Rev. 404-408.p./

Lásd még 487.

FOB ANTROPOGEOGRÁFIA

Lásd: 203.

FOD ÁLLATFÖLDRAJZ

143. KIRIKOV, Sz. V.: A szerves lények változékonysága és életkörülményeik földrajzi sajátosságai. /Izv. A. N. 3. sz. 33-39. p./
Szerző L. Sz. Bergnek abból a tételéből indul ki, amely szerint a "földrajzi táj a szerves lényeket meghatározott irányban variációra kényszeríti." Leszögezi, hogy vannak tények, amelyek Bergnek Darwintól származó tételével mellett szólnak, más tények azonban csak részben szólnak mellette. Különböző sztyep- és tajgalakó állatokon /ürge, hörcsög, hód és róka/ végzett kutatásai alapján, amelyeknek adatait több táblázatban közli, megállapítja, hogy a bizonyos irányba kényszerített variáció sokkal bonyolultabb jelenség, mintsem azt L. Sz. Berg gondolta volt. Hangsúlyozza, hogy bizonyos területeken belül az egyirányú variáció helyett kifejezett polimerfizmus állapítható meg.
144. SZIROVCSKOVSKIJ, E. E.: A zoogeográfia az első összszövetségi értekezleten. /Izv. A. N. 3. sz. 158. p./

FOH NÖVÉNYFÖLDRAJZ

145. BUCHWALD, K.: Növényszociológiai és lelőhelyismereti kutatások jelentősége a telepítések elhelyezésére. /Natur u. Landsh. 50-53. p./
Az elméleti fejtegetéseket négy példán keresztül világítja meg a szerző.
146. DAVIS, P. H.: A Van tó és a török Kurdisztán. Növénykutató utazás /Geogr. J. 156-166. p./
147. FEDOROV, R. V.: Néhány füves növény pollenjének légi uton történet szóródása. /Izv. A. N. 1. sz. 104-109. p./
148. ISZACSENKO, A. G.: A Karóliai földszoros tájgajáról. /Izv. VGO 164-166. p./
149. KOJNOV, M. M.: A Sztaniszláv terület kárpáti rayonjai hegyi rétjeinek természeti-földrajzi jellemzése. /Geo Szb, Lvov, 3. 62-79. p./
150. Szahalin növénytakarója. Szerk. Pavlovszkij, E. N. /Geogr. Szbornik, Geogr. Obscs., Tom. 8./
A SzU Földrajzi Társasága központi kiadványsorozatának 1956. évi száma cikkeket közöl Szahalin növényzetének vertikális és horizontális eloszlásáról, valamint egyes kisebb tájakról. A végén regisztert közöl a latin növénynevekről.
151. VINOGRADOV, B. V.: Geológiai kutatások geobotanikai módszereiről tartott tanácskozás. /Izv. VGO 493-494. p./
Lásd még 39, 189.

FOHE ERDŐK NÖVÉNYFÖLDRAJZA

152. BEUERMENN, Arnold: A Peloponnésos erdőviszonyai, különös tekintettel az erdőirtásra és az erdősitésre. /Erdk. 122-135. p./
Dél-Európának e, már az ókorban is könnyörtelenül irtott, erdőterületén végzett a szerző helyszíni kutatásokat. Leírja a legfontosabb fafajták ökológiai feltételeit. Cikkének második részében az erdőpusztulás gazdasági és éghajlati okait tárja fel, válaszolja az erózió gyorsuló menetét az erdőtakarójától megfosztott tájakon, a végül az erdősités műszaki, pénzügyi és társadalmi feltételeit foglalja össze.
153. GALIN, M. A.: Krüm déli partmenti erdeiben. /Geogr. S. 1. sz. 16-19. p./

154. PLESNIK, Pavol: Az erdők földrajza és a felső erdőhatár megá-
llapításának módszere. /Geogr.Gasopis, 121-126.p./
Szlovák szöveg orosz és német kivonattal.
155. SUBAEV, I.P.: A Nyugatszibíriai alföld erdős lágjai. /Izv.
VGO 167-168.p./

FOHK FENOLÓGIA

156. SZEMENOVA TJAN-SANSZKALJA, A.M.: Geobotanikai kutatások: fenoló-
giai megfigyelések metodikája. /I.N. Bejdeman könyve/. /Izv.
VGO. 214.p./

FOM ORVOSI FÖLDRAJZ

157. GAJDUSEK, Carleton D.: Vérzúzásos-láz Ázsiában. Orvos-ökológiai
probléma. /Geogr.Rev. 20-42.p./
158. LESLIE, Banks A.: A betegségek elterjedésének földrajzi irányai.
/Geogr.J. 167-176.p./

FV KÉMIAI FÖLDRAJZ

Lásd: 142, 179, 214.

G

G E O M O R F O L Ó G I A

159. GAILLEUX, André és TRICART, Jean: A morfológiai tények osztá-
lyozása. /Ann.G. 163-186.p./
Szerzők "két osztályozási alapelvet különböztetnek meg: a
dinamikust és a dimenzionálisat. A dinamikus alapelv a for-
mákat az azokat létrehozó mechanizmusok szerint osztályozza".
A részletes kifejtés a következő szempontok szerint történik:
a minőségi és mennyiségi ismérv a geomorfológiában, a dinami-
kus principium, a rangsor /Echelle/ fogalmának alkalmazása.
Végző következtetésük így hangzik: "A geomorfológiai tények
komplexitása nem tűri egyetlen osztályozási sémák kidolgozá-
sát. Több osztályozási rendszert kell egyidejűleg felhasznál-
ni, amelyek egyenként a tények különböző aspektusán nyugsza-
nak".
160. CISZ, P.N.: M.V. Lomonoszov geomorfológiai gondolatairól. /Geo.
Szab. Lvov, 3, 128-133.p./
161. MESCSEKJAKOV, Ju.A. - TIHOPEEV, D.A.: Francia geomorfológiai fo-
lyóirat. /Izv.A.N.4.sz. 121-127.p./
Az 1950 év óta megjelenő "Revue de géomorphologie dynamique"
ismertetése.
162. GERSZIMOV, I.P.: William Morris Davis szerepe a jelenkori geo-
morfológia fejlődésében. /Izv.A.N.1.sz. 122-127.p./
Bevezetőben a szerző megállapítja, hogy bár a könyv geomorfo-
lógiai fejezete igen rövid, mégis mértékadónak kell tekinteni
abban, hogy az amerikai geomorfológiának ha nem is uralkodó,
de legelterjedtebb szempontjait képviseli; mert a fejezet
szerzője nyolc vezető amerikai geomorfológus közreműködésével
írta meg a fejezetet, s a kéziratot három ellenőrző szerkesztő
hagyta jóvá. Hangsúlyozza továbbá Geraszimov professzor,
hogy 50 évvel ezelőtt valamennyi amerikai geográfus geomorfo-
lógus volt, a régi legkiválóbb amerikai geomorfológusok tanít-
ványa. A fejezet szerzői a legnagyobb olismerés hangján szólnak
Davisről, aki megteremtette a "geomorfológia filozófiáját"

Röviden ismertetik a geomorfológia hanyatlását a század harmadik évtizedében s azután áttérnek az új amerikai geomorfológia kialakulására és fejlődésére. Ez az iskola megszabadult a "kánonoktól és dogmáktól", új elméleti koncepciókat teremtett /base level/, elmélyült a "kisebb térségek és a specifikus, egyéni jelenségek vizsgálatába" és számos kérdésben eltért Davis elméleteitől. Geraszimov professzor cikkének további részében részletesen ismerteti a könyv nyomán az új amerikai geomorfológia főirányait, kiemelve a következő új kutatásterületeket: Oldási folyamatok vizsgálata; a periglaciális és az eolikus folyamatok kutatása, vulkánikus folyamatok tanulmányozása, stb., röviden jellemezve az egyes amerikai szerzők munkásságát és álláspontjait. A cikk befejező része Davis munkásságának analitikus értékelése, rámutatván az amerikai szerzők ellentétes és részben ellentmondó ítéletére, "Az amerikai geomorfológusok kiábrándulása Davisből azonban nem csökkentheti Davis óriási történeti szerepét a jelenkori geomorfológiai fejlődésben" - fejezi be Geraszimov professzor cikkét.

163. PANOV, D.G.: A Déli Sarkvidék geomorfológiájának rövid vázlata. /Izv.A.N.6.sz. 17-35.p./
A hosszabb, kimerítő tanulmány a következő részekre tagolódik: A Déli sarkvidék strukturájának és paleogeográfiájának alapvonásai. A jelenkori eljegesedés és annak morfológiai jelentősége. /Kontinentális jégterület. Hagysági eljegesedés területe. Partmenti eljegesedés. Eljegesedett szigetek/. Az Antarktisz felszintípusai. A táblás /platformos/ morfostruktúra felszín típusai. A geoszinklinális morfostruktúrájú felszintípusok. A cikket több térképvázlat és részletes bibliográfia egészíti ki.
164. PLANCHOL, Xavier de: Adalékok a nyugati Toros és peremsiksági geomorfológiájához. /Rev.Geo.Alp. 609-686.p./
Több éven át végzett helyszíni kutatások eredményeiről számol be a szerző.
165. PRONICSEVA, M.V.-EVENTOV, Ja.Sz.: Az északnyugati Kászpi-mellék geomorfológiai adatai. /Izv.A.N.1.sz. 72-78.p./
166. SCHMITTHENNER, H.: A geomorfológia, mint a földrajzi disciplina keletkezése /1369-1905./ Peterm.M.257-268 p./
A tudományos megismerés és értékelés szakadatlan változása, tételek és felvetések elejtése és felújítása, átalakítása és felülvizsgálata a tudományos fejlődés szükségszerű útja. Ebből a tételből indul ki a cikk, "A tudomány nem kanonizálható!" ez a mondat a bevezető gondolatmenet lényege. Ez azonban nem jelenti azt, mintha a geomorfológia mint a földrajztudomány egy ágazatának fejlődéstörténete történeti-archeológiai ásatással volna egyértelmű. Szerző csak a fejlődés nagy vonalait kívánja felvázolni. Richthofen, Suess és Albert Penck, rövid említése után Ritter, mint a morfológia fogalmának első alkalmazójáról szól, majd a csaknem teljesen elfeledett Peschel gondolatait analizálja, aki Ritterrel szakított és munkáját Humboldt művéhez kapcsolta. Reclus hosszabb és Lyell rövidebb tárgyalása után Ramsay és a svájci iskola részletes tárgyalása következik, majd Suessure és a glaciológusok - Venot, Charpentier, Forbes, Tyndall, stb. tudományos munkásságának méltatása. Ezt követi Richthofen munkásságának beható ismer-

tetése, "aki a geomorfológia kiépítését a geográfia fontos ágazatává a legnagyobb mértékben előrelendítette." A tanulmány terjedelmének több mint a felét szentelte a szerző Richthofen munkássága és művei analízisének és méltatásának. A tanulmány befejező részében Eduard Suess, Neumann és Philippson, majd Penck és Machatschek és végül Hettner és Walter Penck műveinek tömör elemzését adja meg a szerző és röviden megemlékezik Davis és Maull munkásságáról. A befejező részben felveti a mólabus kérdést: "Ma a régi nagyságok lassan lehanyatlottak... és új nevek emelkednek a tudományos láthatár fölé. Vajjon melyik fiatal geográfus olvassa ma Richthofent, Suess nagy művének első kötetét és Albert Penck morfológiáját?... Műveiket és gondolataikat beépítettük a tudomány épületének falaiba... de a kötelező hálán kívül... nemcsak személytelen hatásukat kell ismernünk, hanem saját korukhoz kötött való értelmüket is fel kell fogunk."

167. TIMOFEEV, D.A.: A geomorfológia Japánban. /Izv.A.N.6.sz. 124-125.p./
168. VERNICSENKO, V.V.: Fenékmoréna-lerakódások; glaciódiszlokációk és karsztjelenségek Lvov rayonjában /Geo.Szb.Lvov, 3, 140-150.p./

Lásd még: 578, 580, 598-600.

G4 ENDOGÉN ERŐK

169. PRONICSEVA, M.V.: Geomorfológiai adatok a Bjelokamennyiji hátság legújabb mozgásairól. /Izv.A.N.3.sz. 68-70.p./

G4A ORO- ÉS EPIROGENEZIS

170. CAILLEUX, André: A dőlések statisztikája gyűrt területeken és medencékben. /Rev.Géom.Lyn., 1-10.p./
Bő irodalom alapján 13 táblázatban állítja össze az anyagot.
Lásd még 194.

G4D VULKÁNOSAG

171. STRAKA, Herbert: Fiatal vulkáni kitörések pollenanalízissel végzett kormeghatározása. /Erdk.204-215.p./
Az utóbbi években sikerült a pollenanalízis céljaira a nagy területen elszórt vulkáni hamu és tufa felhasználása, főleg tőzegtelepeken és tavi, valamint fluviális lerakódásokban. A radiokarbon kormeghatározások igazolták a korábbi pollenanalízisek adatait. Szerző az Eiffel maarjain végzett pollenanalízis eredményeit írja le, majd a hegységben végzett abszolút kormeghatározások eredményeit. Végül összefoglalja más vulkánikus területeken végzett pollenanalízisek /Izland, Patagonia, Észak-amerikai Kordillerák/ adatait.

G4K KÉREGMOZGÁS, SZINTINGADOZÁS

172. APRODO, V.A.: Az ószaksarki területek morfológiájáról. /Izv.A.N.1.sz. 144-145.p./
173. FATKIN, K.I.: A Dnyeszter árterületének növekedése, mint a Fekete-tenger partvidéke jelenkori süllyedésének egyik tanujele. /Izv.A.N.1.sz. 75-85.p./
A Fekete-tenger süllyedésének számos tanujele szerepel a szovjet irodalomban, melyek azonban szerző szerint régmúlt időkre vonatkoznak, ezzel szemben a földkéreg legújabb mozgásait a délorsz. folyók árterületeinek növekedése bizonyítja. Szer-

ző ennek a növekedésnek s az alluvium ennek nyomában megállapítható összetétel változásainak a helyszíni kutatásokkal megállapított adatait sorolja fel. Az árterület növekedése nem vezethető vissza a csapadékosság növekedésére, bizonyítja a szerző, valamint a fáállomány és a beerdősülés csökkenése sem tekinthető az árterület növekedése okának. A Dnyesztr középső szakaszán ugyan lassu emelkedést állapítottak meg, viszont az alsó szakaszon az emelkedésnél gyorsabb ütemű süllyedés figyelhető meg.

174. GERENCSEK, K.I.: Kárpátalja tektonikája geomorfológiai analízisének kísérlete. /Izv.VGO 54-64.p./

A szovjet geológusok legújabb kutatásai alapján analizálja a "Podoliai tábla és Kárpátalja geomorfológiai szerkezetét, tekintettel a Szovjet Kárpátok geostrukturális sajátosságai-val való összefüggésre". Az anyagot a következő kisebb részekre tagolva adja elő: Vízhálózat, a folyók hosszanti profiljának jellege, a folyóteraszok hosszanti metszete, a folyók ártereinek és medreinek geológiai szerkezete, a kanyarok megoszlása. A rövid analízisből azt a következtetést vonja le, hogy "a Podoliai táblán, Kárpátalján és a Kárpátokban az orográfia, a hidrográfia és a geomorfológia rögzítik le a területek tektonikai sajátosságait". Az egyes folyók futásának és vízterületének részletes vizsgálata alapján szerző következtetéseit három pontba foglalja össze: a/ Kárpátalja és a Kárpátok legfontosabb strukturális elemei követik a Podoliai tábla legfontosabb strukturális elemeit; b/ az átmenet a Podoliai tábláról Kárpátalja medencéibe nem folyamatos, hanem lépcsőzetes; c/ a hosszanti irányú elemeken kívül sűrűn előfordulnak harántirányú elemek is, vetődések, antiklinális és szinklinális süllyedések.

175. KOZSURIN, M.Sz.: Kárpátalja néhány folyójának hosszanti profilján tektonikus analízis céljából végzett kutatás-kísérlet. /Izv.VGO 81-83.p./

A kutatásokat szerző három folyón, a Szereten, a Pruton és a Dnyeszteren végezte. A kutatás tárgya a három folyón megállapított kidudorodó deformációk eredete volt. A mellékfolyók hordaléka nem okozhatta, írja a szerző; nem okozhatta a folyók dinamikájában beálló változás sem. Részletes magyarázat után szerző vizsgálataiból azt a következtetést vonja le, hogy e deformációk tektonikus eredetűek.

176. RIHTER, V.G.: A Krasznovodszki félsziget jelenkori tektonikus mozgásainak jellegéről. /Izv.A.N.3.sz. 63-67.p./

177. ZSIVAGO, A.V. és szerzőtársai: A jelenkori tektonikus mozgások tanulmányozásának néhány eredménye a Szovjetunió európai részének nyugati felében. /Izv.A.N.1.sz. 35-52.p./

GB EXOGÉN ERŐK

178. DOERR, Arthur - GUERNSEY, Lee: Az ember, mint geomorfológiai tényező: a szénbányászat példája. /Annals AG, 197-210.p./

GCM MŰLLÉS

179. LUKASEV, K.I.: A málláskőreg geokémiai folyamatai övezetességének kérdéshöz. /Izv.VGO 501-512.p./

A szerző a dokucsajevi tételekből kiindulva a málláskőreg övezetes geokémiai típusait "öt alapvető jel" szerint jellemzi: "Ezek a jelek a maguk összességében a földkéregben lezajló geokémiai folyamatok specifikumát és irányát, valamint a

mállástermékek anyagi összetételét tükrözik vissza. A jelek a következők: 1/ a mozgékony elemek és egyesüléseik mállástermékeinek elszállítási stádiuma; 2/ a málláskéreg termékei elnyelő komplexusába tartozó tipomorfikus elemek összetétele; 3/ a mállásfolyamat során keletkező másodlagos ásványok összetétele; 4/ a környezet oxidálási-regenerálási viszonyai; 5/ a talajvizek vegyi összetétele. A felsorolt összetevők részletes tárgyalása után következtetéseit röviden a következőkben fejti ki: "A Dokucsajev-féle zonalitási törvény teljes mértékben érvényesül a málláskéregben és a mállástermékekben... A litoszféra felszínén végbemenő valamennyi geokémiai folyamatnak övezetes a jellege..." A törvénynek rendkívül nagy jelentősége van a talajkutatásban, a meliorációs munkálatokban, nagy területek mezőgazdasági hasznosításában és az építkezésben.

Lásd még 214.

GCT TALAJFÖLDRAJZ

180. BENCHETRIT, Maurice: Algéria talajnemei. /Rev. Geo. Alp. 749-762. p./
181. BRYSSINE, Geogres: Megjegyzések a talajok osztályozásához. /Trav. Sec. Pédol. 10/11: 81-101. p./
Szerző a belső és külső pedogenezis két főcsoportjában több alcsoportban osztályozza a talajokat.
182. BUCUR, N.: A romániai láptalajok talajföldrajzi osztályozása. /Probl. Geogr., III: 291-294. p./
A talajokat az eredet és a fejlődés kombinálásával osztályozza.
183. CARTER, George F. és PENDLETON, Robert L.: A nedves talaj; folyamat és idő. /Geogr. Rev. 433-507. p./
Nagy Britannia talajainak podzolosodása, a podzolosodás és a növénytakaró közötti összefüggés, a trópusi talajfolyamatok, valamint a podzolosodás, mint fundamentális talajfolyamat jelentőségének elhanyagolása az irodalomban, a mállás időtartamának jelentősége s a valódi trópusi laterit keletkezése e tanulmány főtémái.
184. FRIDLAND, V.M.: Összszövetségi talajkutató értekezéslet. /Izv. A.N. 3.sz. 155-157. p./
185. FRIDLAND, V.M.: Románia talajföldrajzának néhány problémája. /Pecs. 10.sz. 1-10. p./
Beszámoló román pedológusok, botanikusok és geomorfológusok 1955 őszén végzett komplex kutatásairól. Leírja Románia legfontosabb alföldi talajtypusait és válaszolja e talajtypusok elterjedésének legfontosabb földrajzi törvényszerűségeit. Ez a megoszlás bonyolult és eredeti. Kifejezésre jut benne Európa három földrajzi régiójának /Kelet-európa, Közép-európa és a Mediterránium/ érintkezése. A három régió talajtypusai lényeges eltérést árulnak el, mindazonáltal egy talajtypus dominál és ez határozza meg az ország jellegét. Románia keleti része a kelet-európai régióhoz tartozik, itt a különböző csernozjomok uralkodnak. Az északnyugati országrész Közép-európaéhoz sorolandó, itt túlnyomó a barna erdei talaj; s a déli országrész vörösbarna erdei talajnemei a mediterrán régió északi peremét képviselik.

186. GERASZIMOV, I.P.: A talajképződés tényezői dokucsajevi taná-
nak mai fejlődésszintje. /Pocsv. 8.sz. 1-11.p./
A talajképző tényezők szerepe körül Dokucsajev halála óta
végzett széleskörű gyakorlati tudományos kutatások rövid
összefoglalása, amelyek eredményeképp megállapítást nyert,
hogy a dokucsajevi tényezők közül az éghajlat és a felszín
nagy befolyásán túl fontos tényező a talaj litológiai össze-
tétel, de "véglegesen megállapították, hogy a biológiai
tényezőt döntőnek kell elismerni". Részletesen analizálja
a dokucsajevi tanoknak a szocialista mezőgazdaságban /öve-
zetes földművelés/ történet rendszeres, gyakorlati érvényes-
sítését, hangsúlyozza, hogy "a mezőgazdaságnak szigorúan
övezetesnek kell lennie... már csak azért is, mert a külön-
böző földrajzi övezetekben elsősorban a természetes hő- és
vizviszonyok ütnek el egymástól".
187. KLYSER, Bernard: A talaj tudománya. /Ann.R. 384-386.p./
A pedológia francia irodalmának rövid összefoglalása.
188. PONOMAREVA, V.V.: A podzoloképződés földrajzi törvényszerűsö-
geinek lényegéről. /Pocsv. 3.sz. 31-48.p./
A talajtipusok képződésében a szerves növényi maradványok
átalakulásának folyamata döntő szerepet játszik. Ezek a
folyamatok három egymással összefüggő irányban mennek vég-
be: az elásványosodás /mineralizáció/, a tulajdonképpeni
humuszosodás és a vízben oldható termékek keletkezése. A
folyamat egyes részeinek egymásra gyakorolt hatása az ég-
hajlati és biológiai tényezők elválaszthatatlan befolyásától
függ. A podzolos talajok fejlődése a csernozjom északi
határától a jellegzetes podzolokig a savforrás /a növényi
maradványok szene + légköri csapadék/ és a bázikus elemek
forrása /avar és nitrogén/ egymáshoz viszonyított arányának
fokozatos bővülésétől függ. Ennek következtében a minerali-
zációs folyamatok és a velük kapcsolatos más folyamatok
/az ásványi Ca forrás/ , tehát a humuszosodás tulaj-
donképpeni folyamatai egyre gyengülnek, a vízben oldható
savanyu szerves termékek keletkezése és kimosása pedig
erősödik. Az utóbbiaknak a talajképződés folyamatában be-
álló közömbösítőse nem az avar rováására történik, hanem
mindinkább a talaj ásványi részeinek bomlása révén. Ennek
során túlnyomó részben erős szerves savak vegyi kapcsola-
tai keletkeznek /fulvosavak/ gyenge bázisokkal / R_2O_3 / ame-
lyek savak módjára disszociálnak. Az erdőssztyep átmeneti
talajnemeit a csernozjom vagy podzoltípusu talajnemek gyen-
gülő jelei jellemzik. A podzolosodás jelei ezekben a talaj-
nemekben főleg a talajszelvény középső részében jelentkező-
nek és északi irányban lefelé /a karbonátszint eltűnése/
és felfelé /a humát-kalcium szint eltűnése/ terjednek. Eh-
hez képest megváltozik a pH görbék futása a szürke erdei
és podzoltalajokban.

Lásd még 479.

GCTS SZIKESEK TALAJFÖLDRAJZA

189. VIKTOROV, Sz.V. - VOSZTOKOVA, E.A.: A növénytakaró, mint az el-
szikesedés jele az Usztjturt lefolyástalan medencéiben. /Izv.
A.N.1.sz. 91-96.p./

GE SPONTÁN TÖMEGMOZGÁS

190. WALLWORK, K.L.: Talajsüllyedések Mid-Cheshire ipari területén. /Geogr.J.40-53.p./

GG LEÖBLITÉS, TALAJerÓZIÓ

191. MIRONOVA, E.A.-SZETUNSZKAJA, L.E.: A talajerózióról rendezett hivatalközi értekezlet. /Izv.A.N.3.sz. 153-154.p./
192. POUGET, J.: A Fouta Djallon morfológiai képe. /Rev.Geo.Alp. 231-246./ Az emberi beavatkozás során megindult erózió megdöbbentő képe.
193. TRICARD, K.: A természetes környezet degradációja és a talajvédelem problémái Fouta Djallonban /Guinea/. /Rev.Geo.Alp. 7-36.p./

GH FOLYÓVIZI ERÓZIÓ

194. AMURSZKIJ, G.V. - DRENOV, N.V.: A Bahta folyó /Közép-Szibiria északkeleti része/ vízhalózatának átalakulásáról. /Izv.A.N. 3.sz. 90-95.p./
A Bahta folyó két strukturálisan eltérő övezetben fekszik: a Jenyiszej vonulat horpadásában és a Tunguz szinekliza délnyugati lejtőjén. A vízterület e két részének részletes geológiai, geomorfológiai és növényzeti leírása s a fejlődés jellemzése után szerzők megállapítják /ábrákkal illusztrálva/, hogy a Bahta folyó vízterületén a lefolyások iránya a pliocénben a jobbparti mellékfolyók irányát követte s csak ezután, a tábla /platform/ tektonikus életének megélénkülése nyomán, az alpi tektogenezis befejező szakaszába eső alsó negyedkori epirogenetikus megemelkedés után következett be a folyó vízterületén ma megállapítható átalakulás.
195. BATIR, V.V.: A Közép-Volga jobbpartjának morfológiája és összefüggése a kujbisevi víztározó kiépülésével. /Mat.Geo.Pal. Sz. 15. 125-129.p./
Az eddig végzett mérések és szelvénytérképek adatai alapján a várható morfológiai változásokat tíz pontban foglalja össze.
196. ICKANOV, Sz.R.: Idős vízhalózat nyomai a Közép-Jenyiszej vízterületén. /Izv.A.N.5.sz. 93-96.p./
197. MECSERJAKOV, Ju.A.: Makkavejev N.E. könyve: "A folyómeder és a vízterület eróziója. /Izv.A.N.2.sz. 140-142.p./

Lásd még 561.

GHA HORDALÉK MUNKÁJA

198. KORZSUEV, Sz.Sz. és TIMOFEEV, D.A.: Folyóvizek homokzátonyai /bicsevnyikok/ és a folyóvizi jég szerepe a zátonyok mikroreliefjének kialakításában /Mat.Geo.Pal.Sz. 15, 69-95.p./
199. LEBEDEV, V.G.: A folyóvizi jég mint felszínképző tényező. /Izv. VGO 85-86.p./
A folyók, főleg a szibíriai vizek jégjárásának felszíninformáló munkájáról megjelent cikkek rövid időzeteiből kitűnik, hogy a szerzők szerint a jégjárásnak nagy szerepe van a mederrögök csiszolásában és kialakításában. Szerző ehhez azt a megjegyzést fűzi, hogy "csak mikroreliefekről van szó, amelyeknek nincs jelentős szerepük a völgy általános geomorfológiai arculata kialakításában". Az Angara mentén végzett helyszíni megfigyelései alapján azonban arra a következte-

tésre jut, hogy a "folyók jégjárása jelentős tényező az általános romboló folyamatban...

GHE MÉLYITŐ ÉS OLDALOZÓ ERŐZŐ

200. OBEDIENKOVA, G.V.: A Volga pre-akcsagili medre. /Izv.A.N.6.sz. 95-100.p./

GHO TERASZOK

201. DMITRIEV, N.: A Közép-Dnyepri hatodik teraszának koráról. /Izv. A.N.5.sz. 91-92.p./
202. JACENKO, A.A.: A Bajkál-hegyvidék néhány folyója teraszán végzett megfigyelések. /Izv.A.N.6.sz. 101-107.p./
203. TOLSZTOV, A.N. - SVECOV, P.F.: A neolitikus embernek az Ingyigirka kolimai szakaszán elfoglalt lakóhelyére vonatkozó geológiai és geomorfológiai megfigyelési adatok. /Izv.A.N.3.sz. 85-89.p./

A szóban forgó neolitikus lakóhely az É.sz. $71^{\circ} 15'$ és a K.h. 151° -án fekszik, az Ingyigirka második maradvány-teraszán, a Tatjanyin tavacska mellett, 15 km-re a legközelebbi orosz településtől. Közli a térszínre vonatkozó adatokat, a pollenanalízis eredményeit s megállapítja, hogy a terasz keletkezését 4000-5000 évre, a neolitikus ember megtelepedéséig pedig 3000 évre lehet becsülni.

GHU TORKOLATKÉPZŐDÉS

204. BELEVICS, E.F.: A Volga-delta partmenti sávjának szerkezete. /Mat.Geom.Pal.Sz. 15, 37-53.p./
- Az asztraháni védett terület 1937-1953. években végzett kutatásairól szóló jelentés.

GI GLACIÁLIS ERŐZŐ

205. DYLIK, J.: A periglaciál-kutatás jelenlegi problémái Lengyelországban. /Peterm.M. 28-33.p./
- Dylik Jan professzor, a lódzi egyetem tanára, ebben a tanulmányában rövid képen foglalja össze a Lozinski uttörő munkássága /1909/ óta egyre szélesebb körben folytatott lengyel periglaciális kutatásokat. A kutatás tárgyak szerint a következőképpen tagolódik: Mállásfolyamatok. Fagyott talajszerkezetek. Szélhatások és a löszprobléma. A periglaciális jelenségek megoszlása időben és térben. Geomorfológiai tanulmányok. Az egyes témakörök legfontosabb problémáit és eddigi eredményeit néhány tömör bekezdésben foglalja össze és a cikket részletes bibliográfia egészíti ki.
206. NIKOLSZKAJA, V.V.-SCSERBAKOV, I.N.: A Tukaringra-Dzsagda gerinc idős eljegesedésének nyomai. /Izv.A.N.2.sz. 58-71.p./
- A Zeja folyó völgyét szelő távol-keleti gerincen az idős eljegesedés nyomait, a horzolt sziklákat, károkat, morénákat a magas szinteken heverő idegen eredetű, alig görgetett kavicsokat stb. a korábbi kutatók nem méltatták figyelemre. Szerző helyszíni kutatásai során ezeket a fent felsorolt nyomokat gondosan regisztrálta, s ezen felül az eljegesedés bizonyítására felhozta: a kiegyenlített vízváltatókat, a széles, sík talapzatú folyóvölgyeket, a vízváltatókon fekvő lassan benőtt tőfüzereket és a durván darabolt, laza, vándorköves-murvás-kavicsos összefüggő fokuréteget. A cikket részletes helyszíni leírás és a pollenanalízis adatai egészítik ki.

207. TWIDALE, C.W.: Néhány glaciális felszíni árkolás hosszanti metszete. /Geogr.J. 88-92.p./

Lásd még 199.

GIM MOREÉNA

208. RJABCSENKOV, A.Sz.: A Doni gleccseryelv morénájának jellegéről és természetéről. /Izv.A.N.1.sz. 69-71.p./
209. SCHULZ, H.: Hordalék-fedőhomok mint késő-glaciális törmeléktakaró Brandenburg idős és fiatal morénaterületén. /Peterm.M. 16-23.p./

GIV VÉGMOREÉNA

Lásd 40.

GJA HOMOK

210. GRAVE, M.I.: Az eolikus homok eredete a Kelet-i Kopet-Dag elő-hegységeiben. /Izv.A.N.5.sz. 97-100.p./
211. NIKOLAJEV, V.A.: - RAUNER, Ju.A.: Csernih-zemel területek homokos részei télen. /Izv.A.N. 1.sz. 86-87.p./

GJE HÖMÖKRORMÁK

212. LANDSBERG, S.Y.: A dűnéknek a szélhez viszonyított csapása Britanniában. /Geogr.J.176-189./
Matematikai formulákkal és számos vázlattal illusztrált beszámoló az angol és a dán tengerpart tizenkét szakaszán végzett helyszíni tanulmányokról. A dűnéknek a széliránytól eltérő csapását és azok variációját szerző három tényezővel magyarázza: a térszín topográfiájában beállott változásokkal, a sűrűsödő növénytakaró hatásával, amely a homok mozgását megelőző talajeróziótól teszi függővé, és végül az időjárásban /csapadék és szél/ hosszú időközökben beálló periódikus változásokkal.

GJI SIVATAG

213. PETROV, M.P.: A Szovjetunió sivatagjainak tanulmányozásáról és hasznosításáról szóló új művek. /Izv.VGO 95-98.p./
A SzU Tud.Akad.kiadásában megjelent két gyűjteményes kötet, továbbá Zaharov N.G., Revut I.B. és Gael A.G.ujonnan megjelent művei.
214. SZIDORENKO, A.V.: Az anyag eolikus differenciálódása a sivatagban. /Izv.A.N.3.sz. 3-22.p./
A Karakum sivatagban végzett terepkutatások eredményeinek összefoglalása, több helyütt a korábbi kutatók /Obrucsev, Geraszimov, Szidorenko, stb./ munkáira hivatkozással. A kutatásokat a szerző a karakumi, helyenkint rendkívül vastag /15 m/ eolikus homokrétegeken végezte s az anyagot a következő részekre osztja: A homok átalakulása az elhordáskor. /Mechanikus átalakulás, mineralógiai változások, vegyi átalakulások/. A sók átalakulása az elhordás során és végül az anyag eolikus differenciálódása. Ebben az utolsó részben megállapítja, hogy eolikus felszíneken a szél nemcsak mechanikus munkát végez... hanem megváltoztatja a kifuvott vagy elhordott anyag összetételét is. Ez a változás függ a kifuvott anyag fizikai és vegyi tulajdonságaitól. A laza állástermékek összetételében beálló szélekozta mechanikai, mineralógiai és vegyi változásokat nevezi a szerző az anyag eolikus differenciálódásának.

GK ABRÁZIO

215. IONON, A. Sz. - KAPLIN, P. A.: A tengeri teraszok kialakulásának sajátosságai. /Izv. A. N. 5. sz. 9-21. p./
Vázlatokkal és metszetekkel kiegészített alapvető tanulmány az északi /Boring tenger, Novaja Zemlja és a déli Kászpi-, Fekete- tengerpartokon végzett helyszíni kutatásokról. Részletesen leírja az északi abráziós teraszok kialakulásának folyamatát, tételőit matematikai formulákkal is kifejezi, megvilágítja a hordalék szerepét, külön foglalkozik a déli akkumulációs terraszokkal /Kászpi és Fekete tengeri partok/. Következtetéseit négy pontban foglalja össze: 1/ A teraszok keletkezésének leggyakoribb oka a part egyenletes viszonylagos emelkedése. 2/ Abráziós teraszok felszínének és nyulványainak keletkezése bekövetkezik: a/ ha az elsődleges lejtő az abráziós partfejlődésnek kedvez, b/ ha a szárazulat emelkedése /vagy a viszonylagos szintcsökkenés/ gyorsasága kezdeti időpontban az abrázió gyorsaságánál kisebb, de magának az abrázióknak a gyorsasága is kisebb, mint a nyílt tenger felé haladó levágódás vonala. 3/ Az akkumulatív teraszok nyulványainak kialakulása szorosan összefügg a szárazulat ingó vagy megszakított mozgásaival. 4./ A paleogeográfiai partvonal rekonstrukciója a tengeri lerakódások korrelációjának megállapítása nem hajtható végre, ha a "szovjet tengerpartokon a negyedkori abráziós és akkumulatív teraszok sűrű előfordulását csak a Világtenger eusztatikus jellegű ismételt ingó szintváltozásai következményének, vagy a legfiatalabb tektonika jelenségeinek tekintjük".
216. LILIKIN, V. V.: A Bajkál partjainak mozgékonytsága. /Izv. VGO 221-238. p./
217. LONGINOV, V. V.: A tengerpartok dinamikája tanulmányozásának alapfeltételei és feladatai. /Mat. Geom. Pal. Sz. 15. 166-170. p./
218. LONGINOV, V. V.: Néhány módszertani kérdés a parti zónák dinamikája kutatásánál. /Trud. Inzht. Okean., 19: 144-155. p./
219. SZAMOLJOV, I. V. - Vladimirov, A. T. - IONIN, A. Sz.: A tengerpartok és a tengerfenék geomorfológiája. O. K. Leontyev műve. /Izv. A. N. 6. sz. 132. p./
A tengerfenék morfológiája iránt fokozódó tudományos és gyakorlati érdeklődés ellenére ez az első nagyobb a tárgykörbe vágó összefoglaló tudományos munka. A könyv tartalmát a bírálók a következőkben foglalják össze: Történeti és irodalmi bevezető. A tengerpartok kialakulása, Hullámjárás, Fenékkakkumuláció, Akkumulatív partformák új osztályozása, A tenger szintingadozásai a szerves lények, a litológiai összetétel, a lerakódás stb. szerepe a fenék kialakulásában. A bírálók kifogásolják, hogy a szerző nem vette kellő mértékben figyelembe a tengerjárást, a vízszint alatti domborzatot, nem osztályozta a fenékfelszín hegységi és síksági szakaszait. Hiányzik továbbá az óceánok rövid geológiai története.
220. WILLIAMS, W. W.: Néhány újabb változás Kelet-Anglia partjain /Geogr. J. 317-334. p./
221. ZENKOVICS, V. P.: Az abrázió abszolút ütemének megfigyelése Kr'im partjain. /Mat. Geom. Pal. Sz. 15. 147-165. p./ Fényképsorozattal illusztrált beszámoló.

222. ZENKOVICS, V.P.: Kur von Bülow: "Allgemeine Küstendynamik und Küstenschutz an der südlichen Ostsee zwischen Trawe und Swine. /Izv.VGO 407-409.p./
223. ZINGLER, Rudolf Georg: A part belefolyik a tengerbe... Morfológiai tanulmányok Fischland partjain. /Natur und Heimat, 235-238.p./
A laza anyagból felépített tengerpart abráziójához adnak értékes adatokat a kiváló fényképek, melyeket a szerző szakszerű magyarázatokkal látott el.

GKU TURZÁS

Lásd 104.

GM AKKUMULÁCIÓ

224. COTET, Petre: A feltöltött hegylábak és tanulmányozásuk fontossága. /Probl.Geogr., III:97-112.p./
Rendszertani és genetikai tanulmány, több tömbszeírvénnyel illusztrálva.
225. DEVDARIANI, A.Sz.: A hordalékréteg vastagsága és az üledékhalmozódás közvetlen mérés módszerei. /Izv.A.N.4.sz. 103-113.p./
226. EGOROV, E.N.: A sekély akkumulatív part dinamikájának néhány jelensége. /Mat.Geoim.Pal.Sz. 15, 54-68.p./
A Fekete és az Azovi tenger partján végzett tartós megfigyelések alapján szerző beszámol a vizalatti partmenti sándok keletkezéséről, dinamikájáról, a sáncok és a lejtős főveny-partok átalakulásáról. Néhány következtetése: Partmenti sáncok változatlan magasságu tengerszinten nem alakulhatnak át turzásokká. Ezt csak minőségileg új tényező, tehát a tengerszint magasságának változása okozhatja. Szerző szerint feltehető, hogy más tengereken a folyamat azonos törvényszerűségek szerint megy végbe.
227. GUDELISZ, V.K. és NEJSTADT, M.I.: A Baltikum és Bjelorusszia negyedkori üledékeinek kutatásáról tartott regionális értekezlet. /Izv.A.N.2.sz. 151-158.p./
228. KAC, N.Ja.-KAC, Sz.V.: Ujabb adatok a Szmolenszk terület Novi-Nyemikar vidékén feltárt interglaciális üledékekről. /Izv.A.N.2.sz. 72-78.p./
229. ROZEN, M.F.: A Nyugat-Altáj laza üledékei és felszinalakulásának története. /Izv.VGO 251-261.p./
Szerző a részletes helyszini vizsgálatokból származó anyagot a következő részekre tagolva adja elő: A felszín és a geológiai szerkezet. Az idős vörös málláskéreg. A laza üledékek sztratigráfiája. Befejezésül röviden leírja az idős alluviumokat és folyóteraszokat, majd a cikket a felszín kialakulásának rövid története zárja le.

Lásd még 209, 210.

H

T Á R S A D A L M I F Ö L D R A J Z /Gazdasági földrajz/

230. DE VOOYS, A.C.: Társadalmi földrajz. /Geogr.Tijdschr.145-148.p./
Az elnevezés történeti vizsgálata után megállapítja, hogy a "társadalmi földrajz" elnevezésnek kell az "emberföldrajz" helyébe lépnie.
231. FRÉMONT, Armand: Caux vidékének nyugati része. /Ann.G.98-122.p./
Népesség és gazdaságföldrajzi tanulmány.

232. IZRAILEV, M.A.: "Bevezetés a gazdasági földrajzba." /Szerzője M.Sz.Volobuev-artyomov./ /Izv.VGO 397-398.p./
233. JONES, Emrys: Ok és okozat az emberföldrajzban. /Annals AAG, 369-377.p./
A posszibilista földrajzi irányzat egyik alapjának kifejtése.
234. KRIVOCOV, Sz. és szerzőtársai: A Szovjetunió gazdasági földrajza. /Izv.A.N.1.sz. 146-148.p./
A bírálókat tárgyál szolgáló könyv, Cserdancov és Nyikityin professzorok, valamint Tudihin docens műve, az 1954-ben megjelent egyetemi és főiskolai tankönyv. A tankönyv regionális beosztású, külön fejezetekben tárgyalja és nagyszámú ábrával illusztrálja a Szovjetunió egyes köztársaságait. A bírálók véleménye szerint az egyes fejezetek között erős eltérések vannak, nem mindegyik köztársaság földrajzi és gazdasági sajátosságai emelkednek ki kellő világossággal, az adatok analízise gyenge, az anyag kiválasztása nem történt kellő körültekintéssel, sok a téves, felületes és fölösleges adat. Mindazonáltal a könyv hiánypótló és lényeges segítséget jelent a főiskolai hallgatóknak.
235. KULS, Wolfgang: Emberföldrajzi tanulmányok Déletiópiában. /Erdk. 216-227.p./
Az "enseto" /álbanin/ termesztő és árpatermelő, sűrű lakosságú területek primitív parasztságának életviszonyairól és gazdálkodásáról számol be; hangsúlyozva a bizonytalan csapadékviszonyok okozta labilis megélhetést, a megbizhatatlan birtokviszonyokat s az ekés művelés nyomában jelentkező erősebb eróziót.
236. SPATE, O.H.K.: Új Guinea fejlődésének problémái. /Geogr.J. 430-440.p./
Lásd még 429.

HA ELMÉLETI KÉRDÉSEK, VITÁK

237. BUJANOVSKIJ, M.Sz.: A gazdasági földrajz néhány kérdéséről a Szovjetunió Földrajzi Társasága második ülésének határozatainak megvilágításában. /Izv.A.N.1.sz. 110-115.p./
Rövid történeti bevezető után szerző megállapítja, hogy a szovjet gazdasági földrajz minden eddig elért eredménye ellenére kevés az olyan összefoglaló munka, amely a termelés térbeli eloszlásának elméleti alapjaival, a gazdasági földrajz metodológiai kérdéseivel foglalkoznék. Megállapítja továbbá, hogy a Földrajzi Társaság második ülésének után a szovjet gazdasági földrajz körébe vágó tudományos munkák alapját elsősorban a termelés térbeli eloszlásának analízise kell hogy képezze. Négy pontban szögezi le a szocialista termelés racionális térbeli eloszlásának legfontosabb törvényszerűségeit, hozzátéve, hogy ezeket a törvényszerűségeket teljes mértékben eddig még nem világították meg. A gazdasági földrajzi leírásokra áttérve, hét pontban foglalja össze a gazdasági földrajzi leírás feladatit és előkitűzéseit, ezek rövid de beható analízisével. Végül a részproblémák kutatásával foglalkozik, különösen kiemelve a perspektivális fejlődéssel összefüggő kérdéseket.

238. LESZCZYCKI, S.: Eszrevételek a gazdasági földrajzról. /Prz. Geogr., 463-486.p./
Az osiecznai gazdaságföldrajzi konferencia néhány megállapításával kapcsolatban módszertani megállapításokat tesz a cikk.

HAM FÖLD ÉS EMBER. MILIEU

239. LARNAUDE, Marcel: A muzulmán világ és geográfiája. /Géographie, 63: 7-13.p./
A mohamedán vallás elterjedésének földrajzi indokait tárgyalja a rövid cikk.
240. SORRE, Maximilien: Az ember és a klíma. /Géographie, 61: 2-8.p./
A nyugaton népszerű téma szakavatott, rövid feldolgozása.

HAZ A GAZDÁLKODÁS FÖLDRAJZA

241. BLAZEK, Mirosláv: Eltolódások Csehszlovákia termelésének földrajzában. /Izv.A.N.5.sz. 46-55.p./
242. BONIFATEVA, L.I.: Ceylon természeti erőforrásainak újabb kiaknázása. /Izv.VGO 155-163.p./
243. COLE, J.O.: Nagy Britannia szovjet gazdasági földrajza. /Geogr. J. 493-494.p./
244. DOLININ, A.A.: A Német Demokratikus Köztársaság természeti kincsei. /Geogr.S.2.sz. 24-28.p./
245. KONSZTANTINOV, O.A.: Eltolódások a Szovjetunió termelőerői térbeli megoszlásában a hatodik öt éves tervidőszakban. /Izv. VGO 351-363.p./
A hatodik tervidőszakban döntő mértékben megjavul a Szovjetunió termelőerőinek térbeli megoszlása, úspedig szerző szerint a következő négy feladat megvalósításával: Szibiriában hatalmas szén és energiabázis kiépítése. Ugyanitt új nagy teljesítőképességű kohászat megteremtése. A keleti országrészekén erős gépipar kiépítése. Ugyanitt a gabonatermelés és állattenyésztés erőteljes emelése. A feladatok végrehajtása 10-15 évet vesz igénybe, de már a hatodik tervidőszakban megindul a munka. Lényegében ezen feladatok teljesítése jelenti a termelőerők eloszlásának lényeges megjavítását, amelynek részleteit és lehetőségeit a cikk további részeiben fejti ki a szerző. A feladat teljesítése révén a termelőerők eloszlásában számos új jellegzetes vonás jelenik meg. Ilyen új vonások az egyes országrészek közötti szorosabb összefüggés, a nagy energiatermelő rendszerek egybekapcsolása, több mint 8000 km vasutvonal villamosítása, a csővezetékek hálózatának kiépítése. Javul a termelőerők elosztása a szakosítás és kooperációs rendszer kiépítése révén. Végül jellegzetes új vonás a népi demokráciák országai közötti szoros együttműködés, különösen a Szovjetunió és Kína perspektivális terveinek egyeztetése. A nagy feladatok megoldásának egyes gyakorlati részproblémáit a cikk befejező részében behatóan világítja meg a szerző.

246. KROTOV, V.: A termelőerők eloszlása és fejlődése Kelet-Szibiriában a hatodik öt éves tervidőszakban, és a földrajzi kutatások néhány feladata. /Izv.A.N.4.sz. 76-84.p./

247. LIU Tszai-hsin: Változások Kína gazdasági térképén. /China Rec. V: 5, 2-6.p./
Az utolsó hét év változásait, és a létesítés alatt álló terveket ismerteti. A cikket jól áttekinthető térkép illusztrálja.

248. MASZLOV, E.P.: Észak-Kaukázia termelőerőinek fejlődése a hatodik öt éves tervidőszakban. /Izv.A.N.5.sz. 35-45.p./
A terület a Szovjetunió európai részének északkeleti aszályos vidéke, Legfőbb feladat ehhez köpest az öntözésmegszervezése, amit a Sztalingrádi vízművek és a Volga-Don csatorna megépítése tesz lehetővé. Az öntözéses mezőgazdaság és az ezzel szorvesen összefüggő ipar kiépítése nagyszabású csatorna- és vasutóépítéseket követel. A tervezett és nagyrésztben már épülő építkezéseket szerző térképvázlaton tünteti fel. Részletesen analizálja szerző a terület természetes erőforrásainak ipari kiaknázását, rayononként és iparáganként, behatóan vizsgálja a mezőgazdaság, főleg az állattenyésztés terén teljesítendő tervfeladatokat, különösen kiemelve a mezőgazdaság várható teljes gépesítését.
249. POLJAKOV, A.Sz.: Az európai Észak rayonjai termelőerőinek fejlődése és eloszlása a hatodik öt éves tervidőszakban és a gazdasági földrajz feladatai. /Izv.A.N.6.sz. 70-78.p./
A fejlődés legjellegzetesebb jelenségei a következők: erőteljes vasutóépítés, az óriási erdőszékek fokozott és rendszeres kitermelése, a fafeldolgozó ipar gyorsított kiépítése, az energetikai bázis megsokszorozása erőművek építése útján, helyi vasércok feldolgozása a már üzemben levő és most épülő kohászati és vasművekben, a Volga-Balti víziút átépítése, s ezzel a teheráruforgalomnak a 17-szeresre növelése. A gazdasági földrajz feladata a fejlesztés tudományos alátámasztása, a nagy folyók szabályozásának, a Szekszna-Onyega-Memna víziút kiépítésének előkészítése, az Ural és a Pecsora vidék közötti közlekedés tudományos tanulmányozása.
250. PUSZTOVALOV, L.V.: - OBRUCSEV, V.V.: A termelőerőknek a Tudományos Akadémia részéről végzett komplex tanulmányozása az 1915-1955-ös években. /Izv.A.N.4.sz. 85-98.p./
251. SZAMOJLOV, I.I.: A termelési kapcsolatok tanulmányozása a gazdasági földrajz tananyagában. /Geogr.S.3.sz. 29-33.p./
A szovjet középiskolák számára a Pedagógiai Tudományok Akadémiájának mintaiskolájában kidolgozott metodológia rövid összefoglalása, grafikonok és táblázatok bemutatása.
252. SZLAVIN, Sz.V.: A Jakut ASzSZR, mint a Szovjetunió ázsiai része egyik északi rayonja, gazdasági fejlődésének sajátosságai. /Izv.A.N.2.sz. 6-57.p. / /Német kivonat: Poterm.M. 248-256.p./
A Jakut ASzSZR, mint kivétel nélkül az ázsiai szovjetköztársaságok, a gazdasági fejlődés meredeken ivelő útját tette meg. Az ipari fejlődés bruttó értéke 1954-ben az 1930 évi érték 360-szorosára emelkedett. A fejlődés oroszlánrésze a bányaiparra jut, ebben az iparban dolgozik a munkások 60,3 %-a. A gazdasági fejlődésnek azonban számos akadállyal kell megküzdenie, s ezek szabják meg az iparosítás és a mezőgazdasági fejlődésének sajátosságait: a közlekedési nehézségek /a közlekedés 5-6 hónapra korlátozódik/, a rendkívül rideg éghajlat, a gyér lakosság, a nagy távolságok, ehhez köpest a rendkívül magas beruházási költségek. Ezek csak az olyan erőforrások kiaknázását engedik meg, amelyek fedezik a magas termelési költségeket, vagy amelyek a termelés folyamatosságához nélkülözhetetlenek. E sajátosságok következményei, hogy a vállalatok kicsinyek, a nyersanyagbázis szűkre szabott, a termelés nagyon munkaigényes és az önköltség magas.

A cikk második felében szerző az ipari és mezőgazdasági termelésben, valamint a közlekedésben a sajátosságok hatására kialakult viszonyokat analizálja.

253. VASZJUTIN, V.F.: A Szovjetunió termelőerőinek térbeli megoszlása a hatodik ötéves tervidőszakban és a gazdasági földrajz feladatai. /Izv.A.N.4.sz. 60-75.p./
254. WAGRET, Paul: A salzburgi alpok gazdasága. /Rev.Geo.Alp.473-496.p./

HB TERMÉSZETI ÁLLAPOK

255. JACKSON, Douglas W.A.: Nyugat-Szibíria és Észak-Kazahsztán szűz és ugar földjei. Földrajzi értékelés. /Geogr.Rev.1-19.p./
X nagyszabású gazdaság- és agrárpolitikai vállalkozás nagy mértékben érdekli az angolszász közvéleményt, s az angol vezető földrajzi folyóirattal egyidőben ez az amerikai folyóirat is behatóan foglalkozik a problémával. A cikk a címben jelzett téma körnél jóval nagyobb területet ölel fel, mert előrebocsátja a szovjet gabonatermelés, a bevetett és még hasznosítható terület analizisét, mielőtt a tulajdonképeni témára rátérne. Szovjet források alapján részletes adatokkal világítja meg a rendelkezésre álló tartalékterületet, az éghajlati viszonyokat, /főleg a csapadék előszeszélyes eloszlását/; a talajviszonyokat és az eddig elért terméseredményeket. Nem hallgatja el kritikai ellenvetéseit. Kétségesnek tartja, hogy az óriási újonnan feltört területen egységes termelési politika megvalósítható, bizonyos éghajlati akadályokat lát a terv megvalósításának útjában, az áttelepített sokszor főnyi lakosság ellátásában nehézségek jelentkeztek eddig is, és a szervezés terén szovjet jelentések szerint is sok volt a hiba. Legfőbb veszélyt abban látja, hogy ez a szeszélyes éghajlat megghiúsítja a terv hosszú látra való teljesítését.
256. LUCKIN, Sz.: Rovno-terület természeti viszonyainak gazdasági földrajzi kiértékelése. /Geo.Szb.Lvov, 3, 106-114.p./

HBA FELSZÍN, DÖMBÖRZAT

Lásd 336.

HBE ÉGHAJLAT

257. GEMBEL, A.V.: A helyi éghajlat és hatása a mezőgazdaságra. /Izv.VGO 551-554.p./
Az Orosz síkság északi részén a Valdái magaslatoktól északra, a Mszti folyó síkján végzett helyszíni megfigyelések eredményeit közli, a helyi éghajlat hatását az egyes növényfajták /gabona, főzelékfélék, gyümölcsfajták/ terméseredményeire. A helyi éghajlat hatásának részletes tanulmányozása szerző szerint rendkívül fontos éppen a Szovjetunió északnyugati részében, hol rendkívül változatosak a természeti földrajzi viszonyok s a termés hozam maximális fokozása érdekében a mezőgazdasági termelésnek alkalmazkodnia kell az eltérő mezoklimához.

258. SCHRÖDER, Rudolf: A kávétermelés éghajlati feltételei a Földön, különösen Közép- és Délamerikában. /Peterm.M.122-136.p./
A rendkívül alapos és kimerítő tanulmány tartalma túllépi a címben jelzett kereteket, mert részletes adatokat tartalmaz a Föld kávétermelő területeiről az egyes világrészekben, és felvázolja az amerikai kávétermelés egész regionális földrajzát. Bevezetőben leszögezi, hogy az éghajlati feltételek közül a kávétermelés szempontjából legfontosabb a/ a léghőmérséklet, b/ a csapadék és c/ a széljárás. A kávé megkívánta klimatikus feltételek és így a gazdaságos kávétermesztés északi határa a tóritó, viszont déli határa két ponton túlhalad a tóritón. A megkívánt klimatikus feltételek azonban nem sematikusak s nem egyformák, a különböző kávéfajtáknál különbözők; amint ez a szerző felsorolta érdekes példákból is kitűnik. Az általános bevezetést /I/ követő részletes analízis a következő részekre oszlik: II. Afrika, Ázsia és Óceánia kávétermelő területei, III. Amerika kávétermelő területeinek éghajlata s ezen belül részletes regionális analízis. IV. A kávészüret időpontja a különböző világrészekben s végül V. A kávétermesztés mikroklimatológiai és általános klimatológiai problémái.

Lásd még 240.

HBI VIZRAJZ

259. ARMAND, D.L.: Az erdősávok elhelyezése és a talajviz lefolyása körüli vita. /Izv...N.2.sz. 95-105.p./
Rövid bevezető után a szerző a tómakört a következő részekre osztja: A lefolyó talajviz realitása és jelentősége a mezőgazdaságban. /Ebben a részben főleg az elszikesedés veszélyével foglalkozik/. A második rész címe: "Tartani kell-e attól, hogy az erdősávok szélességének növelése veszélyessé válik? /Főleg a túlságosan aggodalmaskodó szerzőkkel vitázik/.

Lásd még 278.

HCI FEUDÁLIS GAZDÁLKODÁS

260. BLUME, Helmut: Gazdaság és mezőgazdaság Louisianában a francia gyarmati igazgatás korában. /Erdk.177-184.p./
A gazdasági élet Louisianában a francia gyarmati korszakban lassan fejlődött, részben az éghajlat szélsőséges jellege, részben a megművelhető területek egyenlőtlen elosztása következtében. Az ültetvényes gazdaságok főleg rizst és indigót termeltek, a parasztgazdaságok pedig részben önálló gazdálkodást folytattak. Az állam mai gazdaságát is a védőgátak mentén hosszan elnyúlt birtoktestek, a folyókra merőleges birtokhatárok s végül a nagybirtok és a kisgazdaságok ellentéte jellemzi.

HCU SZOCIALISTA GAZDÁLKODÁS

261. SZOCSAVA, V.B.: A szovjet földrajznak a XX. pártkongresszus határozataiból adódó legfőbb feladatai. /Izv.VGO 309-315.p./

HCZ TECHNIKAI ALAPOK

262. SPILHAUS, Athelstan: A világgörnyezet fölötti uralom. /Geogr. Rev. 451-459.p./

A minneapolisí müegyetem rektorának előadása a most következő fél században a tudomány és a műszaki tudományok előrelátható forradalmasító haladásról és az emberiségnek a környezet fölött megszilárduló hatalmáról. A tüzelőtermelésben, a lakásépítésben az élelmiszertermelésben, a geotechnológia terén, a nyílt tórségek és az óceánok fölötti uralomban, a műszaki fejlődésben várható gyors ütem az eddig lakatlan és terméketlen területek benépesülését teszi lehetővé. Nehéz probléma a nukleáris anyagok termeléséből származó veszedelemes szlak-tömeg elhelyezése, de legnehezebb probléma "a bölcs vezetés és ez óriási arányú komplex feladatok végrehajtóinak" megválasztása.

Lásd még 283.

HDI GAZDASÁGI TÁJ. KULTURTÁJ. MŰTÁJ

263. OTREMBI, Erich: A Középeurópa-fogalom lényege és változásai. /Geogr. Rundschau, 85-91.p./

Különböző régebbi szerzők meghatározásai és a legújabb politikai, gazdasági és kulturális változások összefoglalása alapján vizsgálja a problémát; anélkül, hogy az elhatárolást egész konkrétan megadná.

HDI RAYON

264. ALAMPIEV, P.M.: A Szovjetunió általános gazdasági rayonfelosztásának alapvető kérdéseiről. /Izv. A. N. 2. sz. 83-94.p./

A rayon eddigi nem szabatos és szótfolyó fogalmi meghatározásait szerző elveti és megállapítja, hogy háromféle gazdasági rayon van, "amelyeknek elnevezése azonos, de lényegében egymástól elütő, minőségileg különböző kategóriák". A szerző megkülönbözteti az általános gazdasági rayonfelosztást, a közigazgatási-gazdasági rayonfelosztást és az alsófoku közigazgatási rayonfelosztást. E kategóriák külön-külön eltérő metodikát kívánnak meg. A három kategória magyarázata után következik a szovjet rayonfelosztások rövid története és analízise 1921-22-től kezdve, majd a szerző leszzegezi és megindokolja a gazdasági alaprayonok megállapításának állandó, általános alapelveit. A két alapvető elv, amelyeket a szerző részletesen magyaráz "a népgazdaság fejlődésének és szakosodásának komplex jellege", és "a legfontosabb tömegáruk ésszerű szállítása a rayonon belül, aminek döntő jelentősége van a rayonok kiterjedésének meghatározásában." A cikk befejező részében egyéb tényezők /népesség, perspektivális fejlődés, nemzetiségi település, stb./ szerepét világítja meg a szerző és hangsúlyozza a különleges természeti viszonyok megkövetelte külön rayonok szükségességét /Észak-Szibíria/.

265. DVOSZKIN, B. Ja.: A területen belüli gazdasági rayonfelosztásról. /Izv. A. N. 3. sz. 116-123.p./

266. KUBO, R. M.: A népgazdaság fejlődése, a termelési ágak térbeli eloszlása és a rayonok kialakulási folyamata közötti tárgyi kapcsolatok. /Izv. VGO 65-72.p./

Erősen dialektikus jellegű a tanulmány elméleti fejtegetéseket tartalmazó tanulmány. Az anyagot akövetkező szűkebb témakörökben tárgyalja: A termelési mód és a társadalmi

munkamegosztás. A termelés térbeli megoszlása és a területi munkamegosztás. A területi munkamegosztás és a helyi viszonyok. Természeti viszonyok és természeti erőforrások. A hisztorizmus elve. Helyi történeti viszonyok. A részek egyetítésének folyamata és a rayon általános kópének kialakulása. A népgazdasági szakosodás és a gazdasági rayonok termelési strukturája megváltozásának oka. Következtetései: A gazdasági rayonok kialakulása nem helyi folyamat, de általános gazdasági folyamatnak sem mondható. A folyamat helyesen csak úgy érthető meg, ha azt a főok, az egész ország gazdasági fejlődése, következményének tekintjük, figyelembe véve a rayononként változó határozott és konkrét helyi viszonyokat.

267. ML.RINOV, Hriszto /Bulgária/: A népi demokráciák országainak gazdasági rayonfelosztásáról. /Izv., N.6.sz. 113-117.p./

268. SCSUKIN, E.A.: Sziria gazdasági rayonfelosztásának kísérlete. /Izv., N.6.sz. 59-69.p./

Igen gazdag adattömegre felépített tanulmány, amely igen alaposan jellemző Sziria egyes területrészeit. Magát az országot szerző a következő rayonokra osztja fel: 1. Északnyugati rayon /Alrayonok: Haleb, Hama-Homsz, Tengerpart/ 2. Délnyugat /Damaskusz-Hauran/. Alrayonok: Damaskusz, Hauran. 3. Északkelet, /Djezire/. Külön tárgyalja szerző középkéleti Sziria fejlődésben elmaradt területét, Központi Sziria főlsvivatagát /Ma'amura/, Palmyréna és a Sziriai sívovatag hegységi bázisait /Manazir és Hamad/.

269. VOROBEV, V. és szerzőtársai: A Földrajzi Társaság moszkvai fiókjában a Szovjetunió rayonfelosztásáról és a termelő erők térbeli elosztásáról tartott értekeztet. /Izv., N.2.sz. 163-165.p./

270. ZIMIN, L.Ja.: Az USA fő rayonjai. /Geogr.S.1.sz.1-10.p./

Lenin ismert hármas rayonfelosztása az 1900. és 1910. évi népszámlálási adatokon nyugszik. Azóta jelentős eltolódások következtek be az USA népességében és gazdaságában. "1953-ig az USA népessége 158 millióra szaporodott/1956. januárjában 166, 700,000/, ipari termelése a 4,6-szeresére, mezőgazdasági termelése 80 %-kal emelkedett". "Ezzel egyidejűleg g... az ország gazdaságban lényeges, a kapitalizmus általános válságával összefüggő változások következtek be". "Ezeket az eltolódásokat foglalja össze cikkében a lenini hármas felosztás - Iparos Észak, Volt Rabszolgatartó Dél és Gyarmatosított Nyugat - keretében. Viszont magából a cikkből is kitűnik, hogy az északi ipar gyors ütemben vándorol nyugat felé, az atlanti iparvidék mellett jelentőségben egyre növekszik a Tóvidék ipari termelése, de a Missisippin túl fekvő államok mezőgazdasága tovább is megőrizte külterjes jellegét. A volt rabszolgatartó Délen az erőteljes ipari fejlődés ellenére a rabszolgagazdaság esőkevényei még mindig megállapíthatók, többek között az átlagos ipari munkabér-viszonylag alacsonyabb színvonalában, de a különbség igen csekély. A Dél a szerző szerint még ma is túlnyomóan a nyersanyagtermelés és az alacsony munkabér, s az ezzel járó alacsonyabb életszínvonal hazája. A "gyarmatosított" nyugati államokban jellegzetes jelenség a kis farmok számának erős esőkenése, a szabad földek tartalóknak kimerülése, az öntözéses mezőgazdaság terjedése, a népesség számának gyors növekedése /1920-tól 1950-ig 120 %/, a bányáipar, s ezzel kapcsolatban

a vegyipar fejlődése. A szerző szerint "Lenin művének megjelenése óta eltelt negyven esztendőben az ország három főáronjának arculata lényegében megváltozott. Mindazonáltal Lenin hármass felosztása máig is megőrizte jelentőségét."

Lásd még 301.

HE TERMÉSZETÁTALAKITÁS

271. BELOV, M.: A Szovjet Sarkvidék szocialista hasznosításának történetéből" /V.D. Novikov könyve/. /Izv.VGO 475.p./
272. DOZIER, Craig L.: Észak-Paraná, Brazília. Szervezett regionális fejlődés kísérlete. /Geogr.Rev. 318-333./
Kapitalista formákba öltöztetett tervgazdasági kísérlet leírása. A kísérlet színhelye Észak-Paraná, ahol a brazil kormány a lord Lovat alapította angol tőkés vállalatnak, a North Paraná Land Companynek, telepítés és gazdasági kiaknázáscéljából 1925-ben hosszú időre 1,25 millió hektár területet engedett át. A cikk a vállalat eddigi ut- és városépítési, telepítési és termelési tevékenységének eredményeit foglalja össze, főleg a kávétermelés terén.
273. PONCET, Jean: A Medjerda /Tunézia/ alsó völgyének hasznosítása és emberi perspektívái. /Ann.G.199-222.p./
274. VERGER, Fernand: Tengertől elhódított szárazulat Zeelandtól Jütlandig. Ann.G.270-277.p./
Az Északi tenger sekély selfje mentén, Harlingentől Esbjergig, Hollandiában, Németországban és Dániában végzett nagyszabású kiszáritási műveletekről szóló beszámoló.

Lásd még 213.

HEV VIZGAZDÁLKODÁS ÉS TERMÉSZETÁTALAKITÁS

275. BLAGOVESCSSENSZKIJ, E.: A.G. Gael könyve: "Aszályos területek homokbuckáinak befásítása". /Izv.VGO 100.p./
276. FREJKIN, Z.G.: A Karakum-csatorna. /Geogr.S.3.sz. 6-12.p./
A Szovjetunió ázsiai részének legnagyobb szabású építkezése, a Kerki és a Tedzszen közötti és innen a sivatag mélyébe vezető, most épülő csatornahálózat részletes földrajzi és műszaki leírása. A csatornát az Amu-Darja és a Tedzszen, két bővizű folyó vize táplálja; ezt a vizet eddig "csak 15 %-ban használták fel öntözésre, 25 % elpárologtatta a többi az Aral tóba ömlött". Érdekes adatokat közöl a csatorna méreteiről, duzzasztókról, zsilipekről és erőművekről, valamint a csatorna vízzel öntözendő területekről.
277. SCSEBAKOV, Ju.A.: A Mescsera kiszáritása. /Geogr.S.5.sz. 14-20.p./
A közvetlenül Moszkvától keletre elterülő Mescsera lapály kiszáritása a szovjet társadalom egyik legnagyobb műszaki és gazdasági problémája. Kiterjedése kb 26.000 km². A magasabb szintektől körített lapály geológiai szerkezete következtében /vizáteresztő homoktakaró alatt vízrekesztő agyag/ erősen mocsaras, bár 60-80 százaléka erdő. Közel hat millió m³ tőzeg fekszik a felszín alatt. A mocsaras-lápos részek kiszáritása folyamatban van, de hosszú évekre telik, amíg ezt a rendkívül értékes a Szovjetunió szívében fekvő területet teljes egészében a társadalom szolgálatába sikerül állítani. A cikk a Mescsera leírását és a kiszáritással összefüggő problémák analizisét tartalmazza.

HEVŐ ÖNTÖZÉS

278. DUNINBARKOVSKIJ, L.V.: Az öntözött területek vízmérlegéről. /Izv.A.N.5.sz. 61-73.p./
Bevezetőben matematikai egyenlettel definiálja a vízmérleg fogalmát adott T időpontban, megállapítja, hogy az egyenlet tagjainak kölcsönös viszonyát az illető terület természeti földrajzi viszonyainak komplexusa /földrajzi fekvés, éghajlat, felszín, geológiai szerkezet és növénytakaró/ határozza meg, s ezek után áttér a Szovjetunió egyes öntözött területein gyűjtött empirikus adatok analizisére. Az eddig végzett adatgyűjtés eredményeit részletes táblázatokkal és magyarázatokkal kíséri, majd röviden összefoglalja az eddigi kutatások gyakorlati alkalmazására vonatkozó javaslatait.
279. HIGESMITH, Richard M.: Öntözéses gazdálkodás a Willamette völgyben. /Geogr.Rev. 98-111.p./

HF MEZŐGAZDASÁGI FÖLDRAJZ

280. BARREAU, Jacques: A hagyományos környezet és a mezőgazdaság Melanéziában. /Ann.G.362-382.p./
281. BOZON, Pierre: Haut-Vivarais mezőgazdasági strukturája. /Rev. Geo.Alp. 687-740.p./
Haut-Vivarais a Massif Centralnak a Rhone völgy és a Velay-vel szomszédos magas platók közötti része,
282. CHEW, Hilary C.: A talajművelésben és állattenyésztésben Angliában és Walesben 1939 és 1951 között beállott változások. /Geogr.J.466-470.p./
A cikkben kiemelt legjelentősebb változások: a rétek és füves térségek kiterjedésének csökkenése, a belterjes állattenyésztés növekedése, a tej és vajtermelés emelkedése. Az eltolódások országrészenként variálnak, s szerző a gyűjtött adatok alapján öt régióra osztja Angliát és Walest.
283. DAVID, André: A mezőgazdaság gépesítése a hegységokban. /Rev. Geo.Alp.179-186.p./
284. HAYES, R.D.: Paraszti gazdaság Északnyugat-Portugáliában. /Geogr.J.54-70.p./
1954 nyári szünidejében a szerző vezetésével hat cambridgei diák helyszíni gazdaságföldrajzi kutatásokat végzett az Ancora völgyben, Portugália legészaknyugati, tengerre nyíló sarkában. A szerző beszámol a kutatások módszeréről /kartográfiai munka, lakosságtól szerzett értesülések, helyszíni és irodalmi adatok összehasonlítása/, a birtokviszonyokról, a kivándorlásról, állatállományról, stb. Részletes adatokat közöl a művelési ágak megoszlásáról, a művelési módban beállott lassu változásokról és a lakosság életszínvonaláról.
485. MECHTILTE, Hahn: Észak-Dél ellentéte Franciaországban egy újabb agrárgeográfiai regionális tanulmány megvilágításában. /Erdk. 242-243.p./
286. WEAVER, John C.: A megye /county/ mint a mezőgazdasági földrajz átlagos terület egysége. /Geogr.Rev. 536-545.p./
Lásd még 257, 402.

HFA FÖLDMIVELÉS

287. HARTKE, Hellmut: A gazdasági területek egymásbailleszkedésének jelentősége a mezőgazdasági földrajz számára. /Mitt. Geogr. Inst. Halle, 541-551.p./
A birtokviszonyok a községek közti változását vizsgálja a Wolmirstedti járás példáján.
288. HEWES, Leslie és Schmieding, Arthur C.: Kockázat a nagy Központi Medencében. /A rossz búzatermés Nebraskában 1931-1952-ben/. /Geogr. Rev. 375-387.p./
289. LOWENTHAL, David: Nantucket közös és osztatlan földjei. /Geogr. Rev. 399-403.p./
290. ZIMAN, L. Ja.: A mezőgazdasági területek elhanyagolása az USA-ban. /Izv. VGO 271-279.p./
Az USA-ban az 1949 évi összeírás szerint a "megművelt földterület 193 millió ha volt, ami amegművelésre alkalmas föld /413 millió ha/ felénél is kevesebb, sőt lényegesen kisebb, mint a kitünő, jó és kielégítő talajnek kiterjedése /266 millió ha/. Ennek a jelenségnek és folyamatnak az analízisével, okával és előrelátható további menetével foglalkozik a szerző igen gazdag adatanyag alapján. Összehasonlítja a Szovjetunióban uralkodó viszonyokkal és megvilágítja a szociális hátteret: a kis farmerek lassu leromlását és a kis gazdaságok felszivódását.

HFA D KAPÁS MŰVELÉS

291. VLORA, Alessandro K.: A kukorica földrajzának szintézise. /Universo, 285-297 és 517-624.p./

HFA N KERTGAZDÁLKODÁS

292. NICOD, Jean: Provence olajtermelésének nagysága és hanyatlása. /Rev. Geo. Alp. 247-296.p./
A Provence olajtermelésének háromnegyed évszázad óta tartó szakadatlan hanyatlását írja le. A hanyatlás üteme vidékenként különböző, egyes vidékeken a fákat is kivágták, másutt csak háztáji művelést tartanak fenn, egyes vidékeken azonban a fállomány is megújul s a termelés nem csökkent. Az olajtermelés szerző szerint csak ott jövedelmező, ahol a legfinomabb minőségek termelése lehetséges.

HFA V ÜLTETVÉNYES GAZDÁLKODÁS

Lásd 258.

HFA E ERDŐGAZDÁLKODÁS

Lásd 152.

HFA O ÁLLATGAZDÁLKODÁS

293. CSERNICEVA, A. F.: A Cserkalo-Irgiz rayon állattenyésztésének szakiránya és eloszlása. /Izv. VGO 262-270.p./
294. GEORGE, Pierre: A növényi kultúrák és az állattenyésztés telephelyeinek megoszlása Franciaországban. /Ann. G. 442-445.p./
Joseph Klotzmann azonos című doktori értekezésének ismertetése.
295. SZVARICSEVSZKIJ, I. I.: A Drohobycz terület állattenyésztése fejlődésének és térbeli eloszlásának sajátosságai. /Geo. Szb. Lvov, 3, 80-93.p./

HFOF NOMÁD ÁLLATTENYÉSZTÉS, SZILAJ PÁSZTORKODÁS

296. PLANHOL, Xavier de: A kaukázusi és az anatóliai pásztori élet. /Rev.Geo.Alp. 371-354.p./
Két török szerző, Karca Ramazan és Kosay Humit Zübeyr nemrég megjelent könyve alapján a kaukázusi és anatóliai nomád-törzsek életviszonyait írja le.

HFOR HALGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT

297. CHEN Han-seng: Halászszerkezetek. /China Rec.V:9, 6-9.p./
A csak kevéssé ismert kínai partmenti halászatról ad rövid összefoglalást.

HFOT VADGAZDÁLKODÁS

298. BELJAEVA, A.: Kamcsatka prémgazdasága. /Geogr.S.1.sz. 20-23.p./
Mint Szibíria és a Távolsó Kelet más vidékein, Kamcsatkán is a prémes vadállományt megtizedelte a forradalom előtti idők rablógazdasága. Például a XIX. század végén, főlóvszázad alatt, a piacra került cobolygereznák száma 10 000-ról 2000-re csökkent. Hasonló volt a helyzet a többi prémesállat, elsősorban a foka vadászata terén. A szovjet kormány vadászati tilalmakkal, etetőkkal, tenyésztelepek felállításával és friss állatok betelepítésével igyekezett Kamcsatka egykori prémesállat-állományát feljavítani. Ma már a fókafélék, a coboly, a mókus és a hermelin állomány elérte, vagy legalább megközelítette régi számát és újból megindult Kamcsatkáról a "puha arany", a prémek kivitele.

HI IPARI FÖLDRAJZ

299. BONETTI, Eliseo: A klíma-tényező az ipar telephelyválasztásánál. /Riv.Geogr.Ital. 56-59.p./
300. BUJANOVSKIJ, M.Sz.: Nyugat-Kazahsztán ipara és közlekedése. /Izv.A.N.5.sz. 131-132.p./
301. JAROSZENKO, F.D.: India Damodari ipari rayonja. /Izv.A.N.6.sz. 48-58.p./
302. KUKLINSKI, A.: Az ipari földrajz fejlődése irányairól. /Prz. Geogr. 533-550.p./
Külföldi elméleti munkák analizálásával gyakorlati utmutatást kíván adni a lengyel ipari földrajzi kutatásoknak.
303. SZLAUSKIN, Ju.G.: A Szovjetunió iparának fejlődése és térbeli megoszlása a hatodik öt éves tervidőszakban. /Geogr.S.2.sz. 1-8.p./
A statisztikai adatokban gazdag cikk a legfontosabb ágak szerint megadja a szovjet ipar perspektivális fejlődését 1960-ig, s ezt a fejlődést úgy jellemzi, mint "a valóban tudományos-műszaki és ipari forradalom kezdetét a Szovjetunióban". A hatodik tervidőszak legfontosabb feladatai: "a munka termelékenységének erőteljes emelése", "...a gazdasági rayonok megfelelő szakosítása és komplex fejlesztése..." valamint "a rayonok és a nagy ipari központok közötti kooperáció kiépítése". A térbeli megoszlást illetően a legfontosabb célkitűzés "a termelés javítása az európai részek üzemeiben"... "új nagyarányú ipari beruházások létesítése Keleten, elsősorban Nyugat- és Kelet Szibíriában és Kazahsztánban..." A fejlődés és megoszlás méréteire jellemző, "hogy a legfontosabb iparágak egész sorában a termelés fele a tervidőszak végén már az új üzemekből és vállalatokból

származik". A cikk második, nagyobb felében részletesen közli rayononként és iparáganként a tervidőszakban előreláthatólag megtermelendő árumennyiségeket s az európai és ázsiai rész közötti viszony eltolódását.

304. TLAUBERT, H.: Szovjet földrajz. /Peterm. M. 179-184. p./
Adatok az ipar fejlődéséhez és földrajzi megoszlásához a Szovjetunióban a 6. ötéves tervidőszakban.
305. VOLF, M. B.: A Szovjetunió ipari földrajza. Szerzője: P. N. Sztapanov. /Izv. VGO 399-402.
306. WRÓBEL, A.: A burzsoá ipari telephely-elméletek felmérése. /Prz. Geogr., 551-566. p./
307. ZSIRMUNSZKIJ, M. M.: Új jelenségek a jelenkori Németország ipari földrajzában. /Izv. A. N. 6. sz. 36-47. p./

Lásd még 365.

HIB BÁNYÁSZATI FÖLDRAJZ

308. Karami - a legújabb és legnagyobb olajmező. /China Rec. V: 11, 7-9. p./
A Dzsungáriában feltárt új olajterületek leírása.
309. MLKSZAKOVSKIJ, V.: Románia kőolajipara. /Geogr. S. 2. sz. 18-23. p./
310. THOMAS, Trevor M.: Wales, a bányák és kőbányák hazája. /Geogr. Rev. 59-81. p./
311. VASCSSENKO, V. T.: A Lvov-Volhiniai szénmedence. /Geogr. S. 14-15. p./
312. WEBER, Egon: Rügen krétaipara. /Natur und Heimat, 274-277. p./
Egy kevésbé ismert iparág szakszerű leírása.

Lásd még 178.

HIB ENERGIAGAZDÁLKODÁS

313. GOHMAN, V. M.: Az USA és Canada atomiparának földrajza. /Izv. A. N. 3. sz. 50-62. p./
314. HOREV, B. Sz.: - V. R. L. MOV, V. Sz.: Az Angara-vidék középső szakaszán. /Geogr. S. 6. sz. 7-18. p./
A Bratszki vízerőmű építése nemcsak a Szovjetunióban, hanem mindenütt a világon az érdeklődést az Angara középfolyásának vidékére terelte. Az Angara a Bajkál tóból folyik ki, így vízhozama bőséges és állandó, s ha az első küszöbön épülő erőművet a többi követi, az Angara vízlépcsője több áramot fog szolgáltatni, mint Kujbisev és Sztalingrád együttvéve. Ennek a vidéknek, városainak, új munkástelepeinek s gazdag természeti erőforrásainak leírását tartalmazza a cikk.
315. ROSZTOVCEV, M.: A Narvai vízerőmű. /Geogr. S. 2. sz. 11-13. p./
A Narva folyó sellőin és zugóin épült vízerőmű egyike a Szovjetunió legrégibb vízerőműveinek. A XIX. pártkongresszus határozatai értelmében ezt a régi kis erőművet kiszélesítették, átépítették, és 1955. szeptember 30-án helyezték üzembe. Az építés méreteire jellemző, hogy a régi erőmű a folyó energiakészletének csak 5 %-át használta fel. Az új erőmű víztározója 200 km² kiterjedésű, de a cikk a termelt energiamentységet nem közli.
316. SUPINO, Paolo: Néhány észrevétel az energia-lehetőségekről. /Universo, 707-720. p./
317. SZEMENCOV, V. A.: A Volga és a Káma vízerőművei. /Geogr. S. 2. sz. 9-17. p./
A Volga és a Káma energiakészletének folyószakaszonként való analízise alapján megállapítja, hogy a Volga felső szakasza /Gorkijig/ közel egy millió kw, évi 3,5 milliárt

kw órát képvisel, a középső szakasz /Osebockszariig/ körülbelül ugyanannyit, míg a Osebockszari Isztrahán szakasz a mellékfolyókkal /Oka és Kama/ megduplázott víztömege révén 6,5 millió kw, évi 33 kw órát képvisel. A mellékfolyók közül legnagyobb a Kama potenciálja, a Vjatkával, Belajával és az Ufával együtt a kb évi 10 milliárd kw óra. A cikk második felében az 1932-ben megindult nagyarányú vízszabályozási és vízműépítési munkálatok menetét írja le. A Volga, a Kama és részben a Kama mellékfolyóin tervezett erőműlépcső kiépítése után a Volga vízrendszere kb 50 milliárd kw óra energiát tud évente szolgáltatni. Ezt a mennyiséget a Pecsora, a Vicsegda és más folyók vizének a Volgába átvezetésével tovább lehet fokozni.

- 318. SZOBOLJEV, L.N. - SZROVCSKOVSKIJ, E.E.: A természeti erőforrások védelmének kérdése. /Izv., N. 6. sz. 142. p./
- 319. Térképvezérlések a Szovjetunió villamosításáról és az új erőművekről. /Geogr. S. 5. sz. 12-13. p./

HIN NEHÉZIPAR

- 320. GUGLIELMO, Raymond: A francia kőolajipar fejlődésének legfőbb mozzanatai. /II-V. rész. Petrokémia./ Ann. G. 123-139. p./ Franciaország kőolajvegyiparára rövid múltre tekinthet vissza, mert az első üzem 1950-ben rendezték be. Ma a francia kőolaj-vegyipar Nyugat-Európában a második helyen áll. A szerző részletesen analizálja az importkikötőkhöz kötött telephelyek megválasztását, az erős tökekoncentrációt, a fejlődés gazdasági tényezőit, a piaci problémákat s a nemrég feltárt francia petroleum-előfordulások várható hatását.
- 321. OMLAROVSKIJ, A.G.: A Szovjetunió gépipara térbeli eloszlásának néhány sajátosságáról. /Izv., N. 3. sz. 40-49. p./ Igen részletesen adja elő a szovjet gépipar mai térbeli eloszlását, kimerítő statisztikai táblázattal kiegészítve, s a gépipar helyes földrajzi eloszlásának legfontosabb feltételeit a következő hat pontban foglalja össze: 1/ Kellő szakosítás. 2/ A készárak termelése a fogyasztó területek szomszédságában. 3/ A félkészgyártmányok termelése a nyersanyagbázisok közelében. 4/ Szabvány gépalkatrészek gyártásának szakosítása. 5/ Komplex gépipari hálózat kiépítése egy-egy rayonon belül. 6/ A helyi igények kielégítésére a fémfeldolgozó szövetkezeti hálózat kiépítése. Végül öt gépipari övezet megszervezését javasolja a Szovjetunió legfontosabb gazdasági rayonjaiból.
- 322. STEJN, V.M.: India vaskohászata és a Madhia Pradeshben tervezett üzem. /Izv. VGO. 16-29. p./ "India vaskohászatának fejlődését Djamsedsi Tata, India egyik legnagyobb kapitalistája a XIX. század végén és a XX. század elején indította meg". Ő tárta fel amerikai geológusok közreműködésével az ország vasércreszletét, ő alapította az első kohóműveket és acéltornádókat, s ő fejlesztette nagyra India vaskohászatát. A cikk ennek a fejlődésnek a menetét írja le és támasztja alá. Ezekből kitűnik, hogy India hengerelt acéltornádótermelése 1914-ben a nullával volt egyenlő, 1935-ben meghaladta a 6000 000 tonnát, 1939-ben megközelítette a 800 000 tonnát, s ma eléri az ötnegyed millió tonnát. Ugyanakkor a behozatal ötnegyedmillió tonnáról 280 000 tonnára csökkent. A cikk részletes adatokat

közül India vasérckészletéről, érc-, szén- és koksz, valamint vas és acéltermeléséről, a Központi Tartományban /Madhia Pradeshben/ tervezett nagy kohászati kombinát termeléséről, valamint a tartomány természeti viszonyairól, népességéről és gazdaságáról. A Madhia Pradeshben tervezett nagyüzem, valamint három állami üzem megépítésével India acéltermelésének hat millió tonnára emelését tervezik. Ebből egy millió tonnát az állami üzemek, a többit Madhia Pradesh fogja termelni.

323. VEYRET, Verner: Teljes erővel terjedő iparág: az alumínium. /Rev. Geo. Alp. 311-354. p./

A kezdeti fejlődési szakaszok rövid és világos összefoglalása után szerző leírja az alumínium hódító előretörését, a különböző nyersanyag és készáru-termelő központok kibontakozását, a termelésnek 1938-ban elért megháromszorozódását, az amerikai és afrikai termelés előrenyomulását. Ma a termelés szerző adatai szerint 15,5 millió tonna, az 1933 évi termelés 14-szerese, amelyben már, s ezt a szerző külön kiemeli, Magyarország is jelentős szerepet tölt be. Európa /a Szovjetunió nélkül/ a termelés 24 %-át produkálja. A cikk második részében a szerző a különböző termelési és szállítási viszonyokat, a piacokat, köztük a két legfőbb importállam USA és Nagy Britannia szükségleteit s a francia alumíniumtermelés jövő lehetőségeit analizálja. Szerző szerint a Szovjetunió és a népi demokráciák 1954 évi bauxit termelése, 2 200 000 to volt, ebből a Szovjetunió 950 000 Magyarország pedig 1 260 000 tonnát termelt.

HIP HÁZIIPAR, KÉZMŰIPAR

324. BONASERI, Francesco: A Marche /Ancona vidéke/ harmonikagyártó kézműipara. /Ann. RSG. 189-195. p./

Az ipar keletkezésének és fejlődésének leírása és a térbeli eloszlás analízise a régióon belül. Ez a majdnem teljesen kézműipar látja el nemcsak egész Olaszországot, hanem jelentős az északamerikai exportja is.

325. DURAND, Leopold jr.: Tiltott "kis üsti-ipar" Kelet-Tennesseeben. /Geogr. Rev. 168-181. p./

326. KOLOBKOV, M. N.: Újabb adatok Novoszibirszk terület vajtermelésének fejlődéséhez és megoszlásához. /Izv. VGO 454-459. p./

HK KÖZLEKEDÉSFÖLDRAJZ

327. BEDISCSEV, A. I.: E. D. Hanukov műve: A közlekedés és a termelés eloszlása. /Izv. A. N. 3. sz. 143-144. p./

328. KÖHLER, G.: Afrika közlekedésföldrajzi áttekintése. /Peterm. M. 289-294. p./

Bevezetőben megállapítja a szerző, hogy a "közlekedésben szegény vagy teljesen hiányos területek a kontinens aridus éghajlatu területein fekszenek, bár a trópusokon s az afrikai árkon belül is sok helyütt nincs nyoma a közlekedésnek." Megállapítja, hogy a Kongó vízterületének hajóforgalma messze elmarad az Amazonas rendszer vízi közlekedése mögött, ami a zugó- és zuhatagszakaszok következménye; fejlett hajózás csak a Szenogál, a Benue és a Niger alsó folyásán, valamint a Nilus 3741 km hosszú szakaszán alakult ki. A teherhordó állatokkal lebonyolított közlekedés jelentőségben egyre hanyatlik, bár még mindig kb 150 000 tefto bolyohtja le a só és az árpaforgalom javarészét. A gyors ütemben terjedő gépkocsiközlekedésről és a kocsialomány megoszlásáról

részletes táblázat nyújt felvilágosítást. A vasúthálózat hosszát 1956. elején a szerző 72 900 km-re becsüli; Jelen-tőségében ugyancsak egyre növekszik a légiforgalom. Afriká-ban ma 452 repülőtér van üzemben, s Afrikát ma mind észak-déli, mind kelet-nyugati irányban sűrű járatok kötik össze a világ többi részével. Külön kiemeli a szerző Madagaszkár fejlett légiközlekedését s azt a tényt, hogy a járványos betegségek terjedésének megelőzésére az afrikai vonalakon közlekedő repülőgépeket rendszeresen fertőtlenítik. A cikket igen részletes bibliográfia egészíti ki.

329. KÖHLER, G.: Ausztrália közlekedésföldrajzi áttekintése. /Pe-term. M. 209-212. p./

Jó tórképpel kiegészített rövid tanulmány, felöleli a világ-rész közlekedési rendszerének minden ágát és néhány statisztikai táblázattal szemlélteti a száz év alatt befutott eleinte ug-rásszerű, majd lassabb fejlődésmenetet. A XX. század második felében sikerült a repülőjáratokkal a nagy térbeli távolság csaknem teljes áthidalása. Erről a következőket írja: "Ausztráliát ma már légijáratok kapcsolják össze a nemzetközi rep-ülőhálózattal... Különösen erős a kapcsolat a világ többi része és Ausztrália keleti partvidéke között. A nagy városok-
kat napi járatok kötik össze a világrész minden részével... A repülőjáratok csak a belső sivatagos hegyvidéket kerülik... Egyébként a cikk maga inkább a mellékelt három térkép magya-rázataul és használatra szolgál.

330. KÖHLER, G.: Délamerika közlekedésföldrajzi áttekintése. /Pe-term. M. 115-121. p./

A mellékelt közlekedési térkép alapján magyarázza a szerző az egyes közlekedési eszközök elterjedését, amelyek a ter-mészeti földrajzi adottságokhoz igazodnak; a teherhordó álla-tok napjainkig csaknem kizárólagos uralmát az Andokban; a lassan előretörő gépkocsiforgalmat; a belső területi tago lt-ságtól megszabott vasúthálózatot, és az Amazonas és Orinoco roppant vízterületén /6 652 000 km²/ a vízi közlekedés kie-melkedő fontosságát. "A vasutvonal, amely a Madeira 363 km hosszú sellős és zuhatagos szakaszát Porto Velho és Guajará Mirim között megkerüli, ezen az amfibikus területen az egyet-len közlekedő út." Röviden megvilágítja a szerző a Panamerican Highway kiépítésének útjában álló akadályokat ezen a trópu-si esőerdő-területen, utal a légi közlekedés növekvő fontos-ságára, és megemlíkezik a már meglévő és kiépülőben le-vő olajvezetékekről is. A rövid cikket rendkívül részletes bibli-ográfia egészíti ki.

331. PETROV, Victor P.: Új vasuti kapcsolat Kína és a Szovjetunió között. /Geogr. J. 471-477. p./

Két vasutvonal építésével és ezek gazdasági, valamint poli-tikai jelentőségével foglalkozik a szerző. Az egyik már ki-épült vonal Pekinget köti össze Tsziningen át Ulan Batorral; közvetlen vasuti összeköttetést teremt Kína és Mongólia kö-zött, s a Szovjetunió és Kína közötti vasuti összeköttetést kb. 1000 km-rel megrövidíti. A második vasutvonal Szecsuan-t köti össze Hszincsiangon keresztül a Szovjetunió középázsiai részével, Alma-Atával. Ennek a vasutvonalnak kb. 600 km hosszú része, Lancsou és Jümen között már elkészült.

332. THOMAS, Benjamin E.: A szállítási földrajz módszere és tárgya. /Profess. Geogr., VIII:4, 2-5.p./
Inkább vita-jellegű, semmint konkrét tematikát és módszertant adó tanulmány.
Lásd még 300.

HKA LÉGI FORGALOM

333. BUNT, W. van de: Hollandia szerepe a világ légiközlekedésében. /Tijds. ESG, 160-165.p./
334. PAN KÜO-ting: Az első személyszállító repülés Lhaszába. /China Rec.V:9, 2-5.p./
Érdekes légi fényképekkel illusztrált cikk, mely az utat összehasonlítja a többi magashegység-feletti polgári légi-járatokkal.
335. TRAFFE, Edward J.: Légi közlekedés és az USA városainak megoszlása. /Geogr. Rev. 219-238.p./
A közlekedés dinamikus hatása a regionális fejlődésre köztudott, mondja bevezetőben a szerző, és ma már a légi közlekedés és a városok földrajzi megoszlása között hasonló összefüggés figyelhető meg. A légi személyközlekedés és a városok földrajzi megoszlása között hasonló összefüggés figyelhető meg. A légi személyközlekedés és a városok területi megoszlásának térképe feltűnő egyezést árul el. Legsűrűbb a közlekedés a gyáripari övezeten belül, s annak is a legnagyobb ipari központjai között. Érdekes vázlatokra hivatkozva analizálja a szerző a légi közlekedés sűrűsége, a megtett utak hossza és a városok funkciói közötti összefüggést. Megállapítja, hogy a két fő tényező a lakosság száma és a városok földrajzi csoportosulása másodlagos tényezők a városok funkciói és az éjjeli vonatjáratok.

HKE VASUTFÖLDRAJZ

336. HEMPEL, Ludwig: Vasutvonalak és felszinformák a dél-orosz sztyepp-tájakon. /Erdk. 68-75.p./
Helyszíni kutatások és irodalmi források alapján szerző megszerkesztette a Volga-teraszok egyelőre még hiányos rendszerét. A teraszok egy része konkáv formájú, egy részük fosszilis, mások még fejlődőben vannak. A különböző erózióformák: völgyek, ovrágok és balkák hálózata alapján szerző szerint a Volga partján 15 km szélességű övezetben a leg-erőteljesebb az erózió, míg a Don partja mentén az intenzív erózióövezet szélessége 20 km. A gyűjtött adatok alapján vázolja a szerző a vasutvonalak és a természetes felszinformák összefüggését s megállapítja, hogy a Volgán és a Don menti sztyeppteraszokban a vasutvonalak a felszinformákhoz vannak kötve, különösen azon a részen, ahol "a közlekedési vonalakat meghatározó felszinformák a fél-aridus éghajlaton uralkodó laza lerakódások hatására gyorsan és nagy mértékben változnak".
337. KARAKOVSKAJA, E.F.: A vasut komplex tanulmányozásának kísérlete. /Geogr. S. 4.sz. 52-53.p./
A kísérlet abban állott, hogy a földrajztanár bevezető magyarázat után lediktálta a tanulóknak a kérdéseket, amelyekre kellő tanulmányozás után válaszolniuk kell. A kérdések három témakörbe csoportosulnak. I. témakör: A Kazanyi vasutvonal megszervezésének és fejlődésének története - 11 kérdés. II. témakör: A Kazanyi vasutvonal, mint a kapcsolat

egyik láncszeme a Szovjetunió munkamegosztásának rendezésében - 7 kérdés, a tanulóknak vasutasok tartottak szakelőadásokat, kirándulásokon magyarázták meg a nagy vasutálomások berendezését, s végül a VIII. osztály tanuló körében számoltak be a végzett munkáról.

338. PARDE, Maurice: A vasutak 1954-ben. /Ann.G. 223-227.p./
Adatokban és információban igen gazdag cikk.

339. HANCE, William A. és Van Dongen, Irene S.: Lobito kikötője és a Benguela vasutvonal. /Geogr.Rev. 460-487.p./

HKNE CSATORNÁK HAJÓZÁSA

Lásd 432.

HKR KIKÖTŐK. ÁTRÉKODÁS

340. WEIGAND, Guido G.: A hamburgi kikötő funkcionális fejlődése. /Tijds.ESG. 113-120.p./

Lásd még 381, 475.

HKZ IDEGENFORGLÓM

341. VALDERRAMA, Alejandro Medina: A földrajz és az idegenforgalom. /Bol.Soc.Geogr.Lima, 3-17.p./

342. VEYRET-VERNER, Germanie A turisztika mint a hegység megmentője: A Val d'Isère példája. /Rev.Geo.Alp. 37-65.p./

A Val d'Isère példáján mutatja be a szerző, mint ébreszti új életre a hegyvidék gazdasági életét a téli sport és mint indít el valóságos demográfiai forradalmat. A cikk első részében /1861-1931/ az Isère völgy lakosságának fokozatos elaggulását vizsgálja, a menekülésszerű kivándorlást, a népesség gyérülését és az életszínvonalnak a biológiai minimum alá süllyedését. A második részben a turisztika erőteljes hatásáról számol be, a pásztori életmód át lakulásáról és a népesség fokozatos gyarapodásáról. Az idős korosztályok arányszáma például 7,2 % a francia középarányosnak kevesebb, mint a fele, a 2° éven aluliek arányszáma 34,3 %.

HLB BELKERESKEDELEM

343. BEAULIEU, Olivier de: Erioux völgy: a gyümölcs-spekuláció legutóbbi aspektusai. /Rev.Geo.Alp. 355-370.p./

HM ELLÁTÁS, FOGYASZTÁS

344. BALDACCI, Osvaldo: A földérvés Szardíniában. /Boll.SGI. 152-157.p./
Ogliastra járásban egy agyagfajtát - meghatározott időpontban - táplálékul használ a helyi lakosság. A problémát a szerző elsősorban talajbiológiai szempontból vizsgálja.

345. SUN Ching-chih: Táplálékforrások és a népesség növekedése. /Acta Geogr.Sinica, 131-146.p./

HN NÉPESSÉG. LAKOSSÁGFÖLDRAJZ

346. DZIEWONSKI, K.: Népesség- és településföldrajz. Eredmények, elméleti alap és kutatási tervek. /Prz.Geogr., 721-764.p./
Közel 200 német, amerikai, lengyel és szovjet idevágó munka felhasználásával készült tanulmány.

347. FOCHLER-Hauke G.: Belsőépítési folyamat és gazdasági problémák a Tüzföldön. /Paterm.M. 102-104.p./

348. MOLET, Louis: Ankaizinana /Madagaszkár központi-északi része/ lakossága. /Ann.G. 418-436. p./
349. NEUVY, Pierre: Japán népességének fejlődése. /Ann.G. 40-53. p./
Igen alapos népességföldrajzi tanulmány; átfogó forrásanyag alapján leszögezi a malthusianizmus felő törekvést, a városokba tódulást, a népesség rendkívüli mobilitását és megállapítja: "Az emberek a falvakból a városokba, a városokból a falvakba vándorolnak, ahogy a körülmények kergetik őket, a népességcsere tömeges és szakadatlan. Kevésből kell napról-napra megélniök, hirtelen kell mentőcsónakba étugraniök. Japán nem mondható a hosszú távra szóló tervek országának, stabilnak sem mondható s a demográfia hü tükörképe az ország nehézségeinek és reményeinek."
350. WÄCKER, Gabriele: A világnépességi konferencia 1954-ben. Erdk. 81. p./

HNE DEMOGRAFIA. NÉPMOZGALOM

351. ACHER, Gilbert: A népesség alakulása az Alpes Maritimes megyében. /Rev.Geo.Alp. 497-522. p./
A megye lakossága nem csökken, sőt gyarapodó irányzatot mutat, s a század eleji 293-213-ról 1954-ig 515-484-re emelkedett, elsősorban a francia Riviera nagy turistaforgalma következtében. Az az oka annak is, hogy a népesség szaporulata a keskeny tengerparti sávra esik.
352. ÉSTIENNE, P.: Az elnéptelenedés félszázada a Massif Centralban. /Rev.Geo.Alp. 463-472. p./
A Massif Central lakossága 1906 és 1954 között 4 600 000-ról 3 820 000-re, tehát 17 %-kal csökkent. Ez a legerősebben elnéptelenedő vidék egész Franciaországban, a népességcsökkenés közepes mutatója még az alpi megyékben is csak 6 %. A jelenség okait /az állatállomány csökkenése, a tejhozam alacsony szintje, leggyengébb trágyázás, traktorok legalacsonyabb száma, stb./ és a folyamat további menetét analizálja.

HNI A NÉPESSÉG KÜLÖNBÖZŐ CSOPORTJAI

353. CALEF, Wesley C. - NELSON, Howard J.: A néger lakosság eloszlása az USA-ban. /Geogr.Rev. 82-97. p./
A néger lakosság /falusi és városi/ eloszlásában, a fehér és a színes lakosság arányában, és a néger belső migrációjában megfigyelt újabb eltolódások összefoglalása és analízise. Az 1940-1950 évtizedben legfeltűnőbb az északi és a peremállamok városaiban a néger lakosság másfél millió fővel szaporodása, főleg New Yorkban és Chicagóban; a néger lakosság területi megoszlásának a fehér lakosság eloszlásával lassu azonosulása, és a falusi és mezővárosi települések néger lakosságának alacsony aránya /Délkelet kivételével/.
354. KLEIN, W.C.: Az afrikai munkás termelékenység és a probléma összefüggése a társadalmi és kulturális viszonyokkal. /Tijds. ESG., 247-259 és 288-297. p./
355. NOVAK, T. Robert: Puertoricóiak megoszlása Manhattan szigeten. /Geogr.Rev. 182-186. p./
356. PERROT, Jean: A falusi ifjuság Isère megyében. /Rev.Geo.Alp. 66-98. p./
357. SCHULZ, Gwen: Milwaukee német és lengyel településeinek térbeli megoszlása /angolul/. Erdk. 136-140. p./
358. THOMAS, J. Gareth: A walesi /welsh/ nyelv földrajzi elterjedése. /Geogr.J. 71-79. p./

ENO VANDORMOZGALOM

359. BRAVARD, Yves: A Déli Alpok elnéptelenedésének megakadályozása. /Rev. Geo. Alp. 355-380. p./
360. LEISTER, Ingeborg: Eire 1841 és 1851 közötti elnéptelenedésének okai és kihatásai. /Erdk. 54-67. p./
Az Ir sziget lakosságának fele a nagy burgonyavész és az azt követő éhínség következtében elhagyta hazáját és a sziget lakossága 6,5 millióról a felére csökkent. Ennek a modern történelemben példátlanul álló tömeges kivándorlásnak s a napjainkig is tartó kiszivárgásnak okait, lefolyását és következményeit analizálja a szerző. Megdöbbentő képet fest az évszázados angol gyarmati uralom módszereiről és hatásairól, s röviden vázolja a lassu iparosodás nyomán várható erőteljesebb népszaporodás lehetőségeit. Eire lakossága ugyanis az elmúlt évszázadban csak 1946-1951 közt növekedett első ízben, ami kétségtelenül az iparosodásnak köszönhető.
361. MAME, A. Michel: Algériaiak bevándorlása a Mosel-vidékre. /Ann. G. 341-361. p./
Érdekes adatokat közöl az algériaiak növekvő bevándorlásáról, szaktudás szerinti megoszlásukról és életviszonyaikról.

HNOT TELEPÍTÉSEK

362. TAN Ai-ching: Telepesek utban Nyugat felé. /China rec. v:10, 13-15. p./
A keletkinai túlnépes területekről Kanszu tartományba áttelepülők problémáiról.

HNY ELTARTÓKÉPESSÉG. OIKUMENÉ

363. BACONNET, Denise: Egy nagy alpi völgy iparosodása s annak hatása a népességre és a falvakra. /Rev. Geo. Alp. 99-173. p./
Igen alapos, hosszabb tanulmány, amely a XIX. század közepén még teljesen mezőgazdasági völgy képét tökéletesen átalakító iparosodás menetét és következményeit analizálja. Ezek a következők: a népesség ma meghaladja a mezőgazdasági népesség egykori maximumát, megváltozott a birtokmegoszlás, a középbirtokok száma erőteljesen emelkedett, a szőlők és a gabonaföldek helyét nagy részben gyümölcsösök és veteményes kertek foglalják el, fellendült az állattenyésztés s megváltozott a népesség foglalkozás szerinti megoszlása /növekvő munkáslétszám, paraszt-ipari munkástípus kialakulása/. A korosztályok aránya az idősebb évjáratok javára eltolódott.

HO TELEPÜLÉSFÖLDRAJZ

364. GARAGNON, P.: Örmény település a Rhone melléki Valónes-ben. /Rev. Geo. Alp. 523-533. p./
365. KLAMMER, G.: Ipari települések a Rio Tigai mentén a braziliai Paraná államban. /Peterm. M. 285-293. p./
366. ROBEQUAIN, Charles: Városiak és falusiak a Gabonban és a Közép-Kongó mentén. /Ann. G. 305-303. p./

Lásd még 346, 357.

367. COQUE, Roger: A falusi ház fejlődése Amiens vidékén. /Ann.G. 401-417.p./
 A cikk a címben jelzett tárgykörön túl igen sok érdekes történeti-földrajzi adatot tartalmaz Észak-Franciaország e vidéke falusi lakosságáról, annak megoszlásáról és dinamikájáról.

HOT FALUSI TELEPÜLÉSEK

368. AHMED, Nafis: Kelet-Pakisztán falusi településeinek eloszlása. /Geogr.Rev. 388-393.p./
 369. BEUERMANN: Vidéki településtípusok Görögországban. /Peterm.M. 278-285.p./
 370. MELAMID, Alexander: A községek földrajzi megoszlása Cyprus szigetén. /Geogr.Rev. 355-374.p./

HOV VÁROSFÖLDRAJZ

371. BALDACCI, Osvaldo: Kutatások az olasz parti települések típusairól. /Boll.SGI, 514-546.p./
 372. EGLI, Ernst: A városépítés kezdetei. /Plan, 1-81p./
 Város történeti összefoglaló, melyet a városföldrajz elméleti kutatói sem nélkülözhetnek.
 373. GEORGE, Pierre: Franciaország várbsai. /Geogr.S.5.sz. 21-27.p./
 374. HOFFMANN, Günter: Adatok az általános és egyedi városföldrajzhoz. /Dt.Geogr.Bl., 3-127.p./
 Egy német kisváros, Delmenhorst, példáján keresztül vizsgálja a kisvárosok földrajza problémáit.
 375. JAMES, Preston E.: Brazília fővárosának problémája. /Geogr.Rev. 301-317.p./
 A cikk a Brazília új fővárosa körül évek óta folyó vita - pro és contra - összefoglalása. A cikk tartalma már megjelenésekor elavult, mert amint ez egy PS-ban is olvasható, a brazil törvényhozás a Planalto Centralen, Anápolis közelében, építendő új főváros létesítése mellett döntött.
 376. JARRET, H. Reginald: Freetown /Sierra Leone/ városföldrajzának néhány aspektusa. /Geogr.Rev. 334-354.p./
 377. KIBALCSICS, O.: A Szovjetunió városairól szóló könyvek. /Geogr. S.2.sz. 77.p./ /Ufa, Voronyezs, Molotov, Szverdlovszk népszerű leírásai.
 378. KNOBELSZDORF, E.V.: "Városaink" A. Trube könyve. /Izv.VGO 478-479.p./
 379. KONSZTANTINOV, O.A.: A Szovjetunió városai és városi lakossága a hatodik öt éves tervidőszak kezdetén. /Geogr.S.5.sz. 5-13.p./
 A szovjet városok népességi mozgalmának részletes analízise. Különösen hangsúlyozza az új iparvárosok, valamint a keleti területeken fekvő régi és új városok dinamikáját. Külön érdekessége a cikknek, hogy táblázatban közli a szovjet nagy városok lakosainak abszolút számát 1939-ben és 1956-ban. A tanulmány le van fordítva.
 380. LAMBERT, Audrey M.: Milliós városok 1955. /Econ.Geogr., 283-293.p./
 Nem táblázatot ad, hanem geográfiai indoklást.

381. MARTINEZ-RODRIGUEZ I.: Porto Alegre és Montevideo. Összehasonlító földrajzi tanulmány. /Peterm.M.136-138.p./
A montevideói egyetem földrajzprofesszorának tollából származó rövid tanulmány bevezető része a két kikötő keletkezésének és történetének tömör vázolata. Montevideo állami, kormányzati, politikai és stratégiai alapítás, Porto Alegre spontán keletkezett. Míg az első város urbánus jellegű, a második ezt a jelleget sohasem öltötte fel. Montevideo négy millió km² kiterjedésű vízterület tengeri bejárója, ahonnan 2000 km mélységig lehet a kontinens belsejébe hatolni, míg Porto Alegre egy tórendszer végződésénél fekszik és kijáróját a nyílt tengerre sokáig homokzátony zárta el. Így s ebben a logikus rendben folytatja a szerző az összehasonlítást a közlekedési, a mezőgazdasági és az ipari földrajzi tényezők egész során át, anélkül azonban, hogy a két város jövő fejlődését sejtető jóslásokba bocsátkoznék.
382. MEYNIER és Mile Loscun: Rennes. /Ann.G. 259-269.p./
Britannia ősi fővárosa a második világháborúban nagy részben rombadőlt. "1944 augusztus 4-én a reggeli órákban 762 lakóház, több mint 294 közigazgatási és üzleti épület teljesen megsemmisült, 795 épület lakhatatlanná vált, 8173 épület komolyan megsérült." A háború óta a város újjászületett, hivatalok városából erős ipari és kereskedelmi várossá alakult át s ma a francia városok sorában a 14. helyen áll. Az átalakulás menetét és következményeit a lakosság kor és foglalkozás szerinti megoszlásában beállott eltolódásokat és a lakásviszonyok lassu és fokozatos javulását írja le a szerző.
383. POWNALL, L.L.: Uj-Zeeland városai szerkezetének fejlődése. /Tijds. ESG, 63-67.p./
384. TOSCHI, Umberto: Vizsgálatok egy városföldrajz-tudós tudatáról. /Boll.SGI, 507-513.p./
Egy tanulmánnyal kapcsolatban a városvizsgálatok geográfikusról mond véleményt az ismert nevű professzor.
385. VOLF, M.B.: Molotov városa. Sztepanov M.N. Könyve. /Izv.VGO 104.p./
Lásd még 335.

HOVI FUNKCIÓK

386. KONSZTANTINOV, O.A.: Howard I. Nelson: "Az amerikai városok funkciók szerinti osztályozása". /Izv.A.N.3.sz. 148-152.p./
HOZ. A TELEPÜLÉSEK HELYI ÉS HELYZETI ENERGIÁJA
387. WISE, M.J.: A gazdasági földrajz és a telephely kérdése. /geogr. J.98-99.p./
August Lösch a telephelyek gazdaságáról szóló műve angol fordításának ismertetője és rövid kritikai elemzése. A korán elhunyt kieli gazdaságtudós érdemeit a földrajz és a gazdaság kölcsönviszonyának tisztázása körül elismeri a bíráló, könyvét a tudomány klasszikus művének mondja, de hozzáfűzi, hogy "kezdett és nem befejezés, a kísérlet a két tudomány, a gazdaság és a földrajz között tátongó szakadék áthidalására". Megjegyzi, hogy az angol Wilfred Smith és az amerikai Hartshorne már megkísérelték Lösch művének folytatását.

Lásd még 306.

HR POLITIKAI FÖLDRAJZ

388. GUMONT, Maurice E.: Politikai földrajz és geopolitika. /Bull. SB.Ét.Geogr. 187-209.p./
52 német, francia és amerikai munka feldolgozásával történeti és módszertani összefoglalást ad.

HRA ÁLLAMALKULÁS FÖLDRAJZI FELTÉTELEI

Lásd 509.

HRM ÁLLAM ÉS NEMZET

389. FILESI, Teobaldo: A faji kérdés Afrikában. /Universo, 721-731.p./

HRO KÖZIGAZGATÁSI FÖLDRAJZ

Lásd 375.

HR KATONAI FÖLDRAJZ

390. SUPINO, Paolo: Az adott földrajzi tényezők fejlődése a művelési gyakorlatban. /Universo, 47-56.p./
A földrajzi arculat szerepe a hadvezetésben.

HZ KULTURFÖLDRAJZ

391. MENDES, Correia, A.A.: A nyelvészeti kutatások érdekessége és tudományos jellege. /Bol.SGLisb., 227-242.p./

A nyelvészet és a földrajz kapcsolatait vizsgálja.

392. MUCK-Gross: Az újból megtalált Atlantis. /Erdk. 157-160.p./
A két szerző vitája a sokat vitatott kérdésről. O.M.Muck könyvet írta címen: "A felfedezett Atlantis", erre Dr. Hugo Gross írás bízálattal válaszolt, amelyben ílesen elítélte a könyv szerzőjének felületes és tudománytalan hipotézisét.

I

TERÜLETI TERVEZÉS ÉS FÖLDRAJZ

393. KRÜGER, Karl: Technogeográfia vagy területi tervezése. /Landscape, 6:2, 18-24.p./

A földrajzi ismeretek szerepét vizsgálja a területi tervezésben.

394. TULIPPE, Omer: Az alkalmazott földrajz. /Bull.SB.Ét.Geogr., 59-113.p./

A geográfusok szerepét vizsgálja a gyakorlatban, elsősorban a területi tervezésben.

IBU TELEPÜLÉSKÉPÉSMÁLKÍTÁSOK

395. CALDEIRA CABRAL, Francisco: Természetvédelem és táji építészet. /Bol.S.GLisb., 151-161.p./

FÖLDRAJZ ÉS TÖRTÉNELEM

JEK A FÖLDRAJZ FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

396. COLE, J. Pp: Uj iparvidék a Szovjetunió ázsiai részében. /Geogr. J. 354-359. p./
Szovjet források alapján tömören összefoglalja a Szovjetunió ipari termelőerőinek térbeli megoszlásában a két utolsó öt éves tervidőszakban beállott eltolódásokat, részletesen elemzi a Kuznyecki iparvidék, valamint Nyugat-Szibíria ipari fejlődését.
397. GRIGOREV, A. A.: A földrajz általános kérdései és a természeti földrajz; az American geography: inventory and prospect c. munkában. /Izv. ... N. l. sz. 116-121. p./
398. KEUNING, H. J.: A hollandiai földrajz egy évszázada. /Tijds. ESG. 141-144. p./
399. KOSTROWICZKI, Jerzy: A földrajz Lengyelországban a háború után. /Geogr. J. 441-450. p./
A lengyel földrajztudomány fejlődésének rövid összefoglalása után részletesen beszámol a szerző a Lengyel Tud. Akadémia Földrajzi Intézetének, a lengyel egyetemek földrajzi tanszékeinek kutató és irodalmi munkájáról, a lengyel földrajzi folyóiratokról, valamint Lengyelország most készülő geomorfológiai és hidrológiai térképének munkálatairól. A cikk befejező részében a földrajztudományok egyéb ágairól ad áttekintő képet.
400. Külföldi földrajztudomány. /Izv. A. N. l. sz. 116-143. p./
A rovat az "American Geography: Inventory and Prospect" /az amerikai földrajz jelenkori helyzete és jövője/ című, az Association of American Geographers megbízásából kiadott kötettel foglalkozik és közli a kötet tartalomjegyzékét orosz fordításban. A gyűjteményes kötet kritikai méltatását több cikk tartalmazza.
401. MARSHALL-CORNWALL, Sir James: Elnöki megnyitója az Angol Földrajzi Társaság 126. közgyűlésén /Geogr. J. 290-293. p./
A megnyitó beszéd a földrajztudományok új irányát hangsúlyozza, amely kettős forrásból fakadt: az ismeretlen területek minimumra zsugorodásából és a műveltségnek s az ismereteknek a népesség széles köreiből terjedéséből. Ehhez képest a földrajztudományok egyre finomabb részletekbe hatolnak be és egyre nagyobb körben terjesztik a kutatásaikról szóló jelentéseiket. Az elnöki megnyitó néhány érdekes számadatot közöl, Fél századdal ezelőtt az angol birodalomban csak két földrajzi egyetemi tanszék volt, Oxfordban és Cambridgeben. Ma földrajzi egyetemi tanszékek száma 28, a tanszékek tudományos személyzetének száma meghaladja a 200-at és a földrajzszakos hallgatók száma a legutóbbi tanévben 1750 volt.
402. ZIMKO-POTOPOWICZ, A.: A mezőgazdasági földrajz fejlődése az első világháború előtt. /Prz. Geogr., 33-60. p./
A módszertani fejlődés marxista kritikája.
Lásd még 35, 473, 488, 491.

JEP A BURZSOÁ /IMPERIALISTA/ FÖLDRAJZ GÁPOLATA

403. CHING Tung-chu: Az emberföldrajz az imperializmust szolgálja.
/Acta Geogr. Sinica, 34-36.p./
404. HU Chao-liang' Jean Brunhes áttudományos "emberföldrajzáról".
/Acta Geogr. Sinica, 147-157.p./

JIB FELFEDEZÉSEK TÖRTÉNETE

405. ALLAGIA, Roberto: A normannok amerikai hajózásairól I. /Riv. Geogr. Ital. 307-310.p./
406. GAUBERT, Henri: Miért és hogyan maradt a földrajz 3000 évig "bezárva" a Földközi vidékre? /Géographie, 52: 33-43, 53: 39-43, 54: 37-42, 55: 36-42, 56: 37-43, 57: 37-43, 58: 36-43, 59: 36-42, 60: 36-42, 61: 36-43, 62: 37-42.p./
A földrajzi felfedezések és utazások kritikai értékelése i.e. 1500-i.u.1500 között.
407. HILL, Richard: A Fehér Nilus forrásának kutatása: két kudarcot vallott kutató. /Geogr. J. 247-249.p./
408. SASZKOLSKIJ, A.P.: Orosz követek utazásai a XVI.-XVII. században. Diplomáciai jelentések. /Izv.VGO 305.p./

JIN FELFEDEZŐUTAK NAPLÓI, OKMÁNYAI

409. CRONE, G.R.: Az "Endeavour" útja. /Cook kapitány utjáról szóló könyvek ismertetése/. /Geogr. J. 102-103.p./
410. HSIANG Ta: Egy nagy kínai hajós. /China Rec. V:7, 11-14.p./
Cheng Ho délázsiai tengeri utazó /1405-1433/ múltatása.
411. LUNIN, B.A.: I. Péternek Iván Unkovszkij vezette küldöttsége a Tjan-sanon. /Izv.VGO 546-548.p./
412. MURRAY, G.W.: Felix Fabri zarándokútja Gazából a Sinai hegyre és Kairóba 1483-ban. /Geogr. J. 335-342.p./
413. WALLIS, J.P.R.: Frank Debenham könyve "Ut Ilalába", Livingstone utinaplójának első alapos geográfiai feldolgozása. /Geogr. J. 369-371.p./

JIT FELFEDEZŐUTAK TÖRTÉNETE

414. GREKOV, V.I.: Az első kamaszakai expedicióról /1725-1730/ szóló legkorábbi nyomtatott jelentés. /Izv.A.N.6.sz. 108-112.p./

JO EXPEDICIÓK

415. LUKTIONOV, A.F.: A "tajmir" jégtörő hajó palackpostájából. /Izv.VGO 302.p./
416. LAW, Philip: Az 1955 évi ausztráliai délsarki kutató expedíció. /Geogr. J. 31-39.p./
Az 1955 év elején az ausztráliai kormány a dán kormánytól bérelt Kista Dan hajón komplex expedíciót küldött ki a Déli sarkvidék, a Princess Elisabeth földtől az az Enderby földig terjedő részének kutatására. Az expedíció főfeladata a Hansen félcé légi felvételek alapján készült térkép ellenőrzése volt, a partvonal esetleges korrigálásával együtt. Ezenkívül az expedíció tagjai geológiai, oceanográfiai, ornitológiai és botanikai, valamint meteorológiai és geofizikai megfigyeléseket végeztek, főleg a Magnetic Islanden és a Lichen Islanden, valamint a Princess Elisabeth föld és a Mac-Robertson föld mentén. A cikk szerzője röviden beszámol az expedíció utjáról és megfigyeléseiről.

417. MIKESZIMOV, I. V.: A Szovjetunió Tudományos Akadémiája második délsarki tengeri expedíciója. /Izv., N. 6. sz. 140-141. p./
418. PFLAFFEN, K. H. - PILLEWIZER, W. - SCHNEIDER, H. J.: Kutatások a Hunza-Karakorumban. Az 1954. évi Német-osztrák Himalája-expedíció előzetes jelentése. /Erdk. 1-32. p./
419. TRESNIKOV, A. F.: Az 1957. évi szovjet délsarki kutatások. /Izv. A. N. 6. sz. 139. p./
420. AVSZJUK, A. G. - MARKOV, K. K. - SUMSZKIJ: Földrajzi megfigyelések a délsarki "oázison". /Izv. VGO 316-350. p./
A három geográfus szerző az "Ob" utasa volt a nemzetközi geofizikai év keretében, az Antarktikon megtett uton. A megfigyeléseket a "Banger" oázison végezték s elsősorban az oázis fekvéséről, kiterjedéséről számolnak be, leírják felszínét és geológiai szerkezetét, majd részletesen ecsetelik a légköri és óghajlati viszonyokat. Az 5. rész az "oázis" víz- és hőjárásáról számol be, a 6. rész a jelenkori exogén folyamatokat analizálja, s végül a terjedelmes 7. részben a szerzők a jégviszonyokról számolnak be. A cikket néhány érdekes fénykép egészíti ki.
421. BOGOROV, V. G.: A "Vitjaz" expedíciós hajón végzett kutatások a Csendes óceánon. /Izv. A. N. 2. sz. 3-5. p./
422. BURHANOV, V. F.: Szovjet geográfusok tudományos munkái a Déli Sarkvidéken. /Izv. A. N. 1. sz. 6-13. p./
Az 1957-58. Nemzetközi Geofizikai Év keretében 1955. november 30-án futott ki a Balti tengerre a szovjet délsarki expedíció zászlóshajója, az "Ob" jégtörő, ezt a hajót követte néhány nappal később az expedíció másik két hajója, a "Léna" jégtörő és a 7. számú refrigorátor. A komplex szovjet délsarki expedíció főcélja a Déli Sarkvidéknek az általános légkörzésre és a hidroszférára gyakorolt hatásának kutatása, valamint az Antarktika természeti viszonyainak vizsgálata. A cikk részletesen leírja az előkészítő munkálatokat, az expedíció összetételét, a hajók és a tudományos csoportok felszerelését s egy mellékelt vázlaton feltünteti az Antarktikon megtett utat. Az elvégzendő kutatási munkakör a következő: A délsarki légáramlásoknak a Föld általános légkörzésre gyakorolt hatása. A délsarki vizek áramlásának alaptörvényei. A délsarki óceánfenék földtani szerkezete és fejlődéstörténete. A délsarki vizek jégviszonyai. A hullámjárás a délsarki medencében. A délsarki cetvadászati nyersanyagbázisa. A fauna övezetes eloszlása a Világtengeren. A Déli Sarkvidék természeti-földrajzi térképezése és leírása. A Déli Sarkvidék jelenkori jégtakarója és annak dinamikája. Az Antarktika geológiai jellemzésének és történetének megírása. Az Antarktika geofizikai jellemzésének és történetének megírása. Az Antarktika geofizikai sajátosságai. Az expedíció hajózási útjának navigációs-hidrográfiai jellemzése. A kitűzött feladatok elvégzése céljából az expedíció a geofizikai év folyamán több mint 30 tudományos állomást állít fel, szoros kapcsolatot tart fenn a többi expedícióval, valamint az expedíciót megszervező központi szovjet tudományos szervekkel.

423. EVANS, Charles és BIRD, George: A Kangesanjunga megmászása. /Geogr.J. 1-12. p./
424. HAMILTON, R.A. és szerzőtársai: Az 1952-54 évi brit Észak-Grönland expedíció tudományos eredményei. /Geogr.J. 203-240. p./
- JR EGYÉB, FÖLDRAJZZAL KAPCSOLATOS UTAZÁSOK
425. DARINSZKIJ, A.V.: Utazás Jugoszláviában. /Geogr.S. 2.sz. 29-45. p. és 3.sz. 13-24. p./
426. VEYRET, P. és PÉGUÉ, Ch.P.: A XXXVIII. egyetemközi kirándulása /Ann.G. 241-258. p. és 321-340. p./
Az ötnapos kiránduláson a résztvevők Grönoble környékét járták be, köztük a Vercors karsztfennsíkját.

JT TÖRTÉNETI FÖLDRAJZ

427. BULL, G.B.G.: Thomas Milnes, London 1800 évi művelési ágak szerinti térképe. /Geogr.J. 25-30. p./
428. CUKERNIK, D.Ja.: Kolumbusz Kristóf földrajzi feltevéseinek kérdése. /Izv.VGO 513-525. p./
429. JACUNSZKIJ, V.K.: A történeti-földrajzi analízis helye a gazdasági földrajz leíró munkáiban. /Izv.A.N. 3.sz. 109-115. p./
A cikk témája: mint kell a gazdasági-földrajzi tényeket történeti szempontból a gazdasági földrajz leíró munkáiban vizsgálni. A szerző a Szovjetunió és Oroszország gazdaságtörténetéből és gazdasági földrajzából, valamint a gazdaság fejlődéséből merített számos példával bizonyítja, hogy lehetetlen a Szovjetunió gazdasági földrajzában alapjait helytállóan, tudományosan megmagyarázni ennek a földrajznak történeti-földrajzi analízise nélkül, mert ilyen analízis nélkül a gazdasági földrajzi művek gyakran leíró jellegű öltetnek, ha gazdasági földrajzi tényeket adnak elő, anélkül, hogy megadnák e tények világos és meggyőző magyarázatát.
430. KIRWAN, L.P.: A római Britannia arculata. /Geogr.J. 254-255. p./
431. OATES, David: A római határ Észak-Irakban. /Geogr.J. 190-199. p./
432. SAFRANOVSZKIJ, K.I.: A Peterburg-Peterhof csatorna terve a XVIII. században. /Izv.VGO 380-381. p./
433. STARK, Freya: Nagy Sándor kisebb hadjáratai Anatóliában. /Geogr.J. 294-305. p./
434. TRINCI, Raffaello: Ásatások Tino és Tinetto szigetén. /Ann.RSG. 41-44. p./
435. VILENKIN, V.L.: Oszetiáról és a szadoni szinesfém-lelőhelyekről szóló első földrajzi adatok. /Izv.VGO. 292-294. p./

K

FÖLDRAJZOKTATÁS

KA FÖLDRAJZI NEVELÉS

436. ARONOV, G.B.: Földrajztanárok szemináriuma. /Geogr.S. 3.sz. 70. p./
437. KALÜNSIN, A.N.: Az iskola rayonjának tanulmányozása. /Geogr.S. 3.sz. 51. p./
438. MAI, Gerhard: Tanító és diák mint iskolaföldrajzi honismeret-kutató. /Zt.Erdkunde-Unterr. 137-148. p./
Módszertani összefoglaló.
439. NACSINKIN, B.V.: Környékkutató munka az egyetemi gyakorlatban. /Geogr.S. 4.sz. 57-59. p./
440. OSZIPOVA, A.V.: Szépirodalmi művek felhasználása a VII. osztály földrajzórán. /Geogr.S. 5.sz. 28-33. p./

441. SOŠERBAN, M. I.: Meteorológiai megfigyelések az iskolában. . .
/Szerzői: L. I. Kuzmin és G. B. Matinjan/. /Geogr. S. 6. sz. 74. p./
442. SEVARKOV, N. . .: Tárgyszerinti tanulókörök szervezésének kísér-
lete. /Geogr. S. 2. sz. 59. p./
443. TOLSZTOV-ATNARSZKIJ, V. G.: Öt évi munka környékkutató tanuló-
körben. /Geogr. S. 4. sz. 56. p./

KLZ SZEMLELTETÉS. SZERTÁR

444. KOVÁLENKO, V. T.: Szemmértéki mérési műszerek. /Geogr. S. 5. sz.
54. p./
445. MICSERET, I. B.: A fényképek használata a földrajzórán. /Geogr.
S. 3. sz. 57. p./
446. NOVOMAREVSZKIJ, F.: Száz földrajzi szemléltető taneszköz és mű-
szer. /Geogr. S. 4. sz. 73-74. p./
447. TEREHOV, P.: "Földrajzi szertár a falusi iskolában". V. A. Demus-
kin könyve. /Geogr. S. 2. sz. 76. p./
448. ZEMLANICIN, L.: A földrajztanár előadása és a szemléltetés
problémája. /Geogr. S. 1. sz. 57. p./

KE ISKOLAI ÉS EGYETEMI FÖLDRAJZOKTATÁS

Lásd 489, 493.

KEB ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLAI FÖLDRAJZOKTATÁS

449. BARTH, Ludwig: A hazafias nevelésről a földrajzoktatásban.
/Zt. Erdkunde-Unterr., 65-73. p./
450. BAUER, Ludwig: Módszertani megjegyzések a leíró földrajz ok-
tatásához. /Geogr. Rundschau, 104-106. p./
Néhány gyakorlati tanácsot ad a földrajzoktatóknak.
451. CSIRKUNOV, I. F.: Az óghajlat előadása a VI. osztályban. /Geogr.
S. 1. sz. 33-45. p./
452. DOMETTI, A. A.: Az iskolai tanulók tultérheléséről. /Geogr. S.
6. sz. 1-6. p./
453. EFIMOVA, A. A. - KORINSZKAJA, V. A.: A világrészek természeti föld-
rajzának előadása az új tanterv szerint a VI. osztályban.
/Geogr. S. 1. sz. 32-37. p./
454. GEDEONOV, A. A. - KONDRATEV, B. A.: "A Föld népessége" tananyag elő-
adása az V. osztályban. /Geogr. S. 2. sz. 51-56. p./
455. GIANNITRAPANI, Luigi: Földrajzoktatás. /Universo, 391-398. p./
Az olaszországi földrajzoktatás helyzetét és jövő lehetősé-
geit vizsgálja.
456. MATVEVA, A.: A földrajzi tér fogalmának és a földrajzi fogal-
mak rendszerének elsajátítása a tanulók részéről. /Geogr. S.
4. sz. 71-72. p./
457. MISZLIVSZKIJ, N. P.: Önálló földrajzi dolgozatok a felsőbb oszt-
ályokban. /Geogr. S. 5. sz. 49-51. p./
458. PANCSESNIKOVA, L.: Földrajz az angol iskolában. /Geogr. S. 5. sz.
28. p./
459. POPOV-PRESZNOV, G. I.: A tanár elbeszélései a földrajzórán.
/Geogr. S. 4. sz. 25-31. p./
460. PRILTOV, A. F.: A földrajzi tananyagóránkénti folyamatos el-
lenőrzésének rendje. /Geogr. S. 2. sz. 46-50. p./
461. SZAUSKIN, Ju. G.: Statisztikai adatok a gazdasági földrajz is-
kolai tananyagában. /Geogr. S. 3. sz. 1-4. p./
462. SZEMEVSZKIJ, B. W.: Földrajz a jugoszláv középiskolákban. /Geogr.
S. 3. sz. 25-28. p./

463. SZTASZEVIC, A.A.: Az V. osztályban "Időjárás és éghajlat" tárgyköréről tartott óra. /Geogr.S.6.sz. 45-67.p./
464. SZTROEV, K.F.: A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusa és a földrajztanítás néhány kérdése. /Geogr.S. 3.sz. 1-5.p./
A cikk tulnyomó része a XX. pártkongresszus határozatainak és a hatodik öt éves tervnek kommentálása és magyarázata. Ehhez fűzi szerző a következőket: "A földrajztanárookra vár az a fontos feladat, hogy világos, ékesenszóló példákon mutassák be a tanulóknak a szovjet nép munkaenergiáját. A földrajztanárnak kell tanítványait rávezetni arra, hogy a szocialista építés terén elért minden eredmény, a természet átalakítása a Kommunista Párt vezette néptömegek ön-feláldozó munkájának gyümölcse..." A terv végrehajtása a helyi viszonyok pontos figyelembevételét követeli meg és ezért a földrajztanár kötelessége, hogy "a környékkutatásra már az iskolában ránevelje a tanulókat. A jól megszervezett iskolai környékkutatás értékes adatokat szolgáltat a mezőgazdaság helyes szakosítására, felderíti a helyi viszonyokban rejlő különbségeket..."
465. TUTOCSKINA, V.A.: Földrajztanítás az 1956/57. tanévben. /Geogr. S.4.sz. 1-5.p./

KEF EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI FÖLDRAJZOKTATÁS

466. DMITREVSZKIJ, Ju.D.: "A világrészek természeti földrajza" tárgykör gyakorlatai és laboratóriumi munkája a pedagógiai főiskolákon. /Izv.VGO 449-453.p./
Szerző a Vologdai Pedagógiai Főiskolán gyűjtött tapasztalatairól számol be a cikkben. A gyakorlatok feladatait a következőkben foglalja össze: 1/ az elméleti és a ténybeli anyag ismételése; 2/ a tananyag kiszélesítése, elmélyítése, konkretizálása, 3/ a gyakorlati készség elsajátítása. A gyakorlatokat a következő csoportokra osztja: 1/ grafikai munkák, 2/ diapozitívokkal és diafilmekkel végzett munka; 3/ szóbeli és írásbeli gyakorlatok szaktérképekkel; 4/ beszélgetések; 5/ irodalmi referátumok; 5/ írásbeli dolgozatok /előadások/. Rövid, tömör mondatokban adja elő a gyakorlatok tematikáját a bibliográfia, a módszertani kérdések, a világrészek természeti földrajzi jellemzése, a geotektonika és a felszín, az éghajlat, a vizek, a talaj, a növényzet, az állatvilág és az egyes területrészek szerint csoportosítva. A cikket néhány gyakorlati példával egészíti ki.
467. KOCSEGIN, P.G.: A világrészek földrajzának előadása a főiskolákon. /Izv.VGO 73-75.p./
468. KOREPILNOV, Ja.K.: A világrészek természeti földrajzának tananyaga a pedagógiai főiskolák földrajzi fakultásain. /Izv. VGO 76-77.p./
469. RJLBCSIKOV, A.M.: A felsőfokú földrajzoktatás Indiában. /Izv. A.N.3.sz. 134-137.p./
470. SAUER, Carl O.: Egy geográfus nevelése. /Annals MAG, 287-299.p./
Az egyetemi földrajzi nevelés problémáit analizálja.
471. TOLOKONNIKOV, T.K.: A Szovjetunió természeti földrajza tananyagának felépítése és tartalma a pedagógiai főiskolán. /Izv.VGO 3. sz. 79.p./
472. TROPOVICIN, V.: A földrajztanár szaktudásának emelése. /Geogr. S.2.sz. 57-58.p./

473. ZOLOTNICKAJA, R.L.: A felsőfokú földrajzi oktatás kezdetei az Szovjetunióban. /Izv.VGO 129-137.p./

KEK ISKOLAI TANKÖNYVEK

474. CVETKOV, Sz.: Földrajzi tankönyv körüli tapasztalatok. /Geogr. S.6.sz. 42-44.p./

KU ISKOLAI KIRÁNDULÁSOK

475. ALEKSZANDROVSZKIJ, V.A.: Kirándulás a vízi csomópontra. /Geogr. S.3.sz. 48-50.p./
476. FRIS, V.A.: Az iskolai kirándulások néhány kérdése. /Geogr.S. 3.sz. 40-42.p./
477. GERSTEJN, Ja.L.: A könnyűkutató kör kerékpáron tett kirándulása. /Geogr.S.6.sz. 60-62.p./
478. GORNUNG, M.B.: Egyetemközi földrajzi kirándulások Franciaországban. /Izv.A.N.4.sz. 136-139.p./
479. KALMUKOVA, V.: Talajkutató középiskolai kirándulások. /Geogr. S.3.sz. 43-47.p./
480. KRJAKOVSZKIJ, I.V.: Földrajzi séták és kutatások. /Geogr.S. 3.sz. 55-56.p./
481. LIHACSEV, A.M.: Földrajzi kirándulások a középiskolában. /Geogr. S.3.sz. 73-74.p./ /V...Tropovicin könyve/.
482. MAKSZIMOV, N.A.: Tavaszi földrajzi kirándulás az V. osztály tanulóiival. /Geogr.S.1.sz. 60-62.p./
483. PAVLENKO, I.A.: A lakóhely talajának tanulmányozása. /Geogr. S.5.sz. 39-48.p./
484. RUTKOVSZKIJ, O.O.: Légi kirándulás. /Geogr.S.3.sz. 52-54.p./
485. TEREHOV, V.A.: "Ásványgyűjtés". Jakovlev prof.könyve. /Geogr. S.2.sz. 76.p./
486. SZAHNO, E.P.: A VIII. osztályban rendezett termelési kirándulások tapasztalatai. /Geogr.S.4.sz. 53-55.p./
487. VASZILEV, A.V.: Kirándulás állattenyésztő farmokra. /Geogr.S. 5.sz. 57-61.p./

Lásd még 23.

L

A FÖLDRAJZ MŰVELÉSE

488. JANICKIJ, N.F.: A földrajztudomány a népi demokrácia európai országaiiban. /Izv.A.N.4.sz. 114-120.p./
- A felszabadulás óta a földrajztudomány tartalmában és módszereiben beállott változásokat foglalja röviden össze, külön kiemeli a szovjet földrajzzal kialakult szoros viszonyt, megemlítve a "Földrajzi Értesítőben" megjelent szovjet földrajzi cikkeket. Hangsúlyozza a földrajztudomány és a szocialista építés gyakorlata között kialakult szoros kapcsolatot, és a tudomány új szervezetét az egyes országokban.
489. KONSZTANTINOV, O.A.: A szovjet geográfia néhány halaszthatatlan feladata. /Izv.VGO 280-285.p./
- A "Voproszű Geografii" 1955 évi 37. szám gyűjteményes kötetének tárgyköre "A földrajz a közép- és főiskolákban" volt. A kötetben megjelent cikkek tartalmát ciklusokra osztva ismerteti a szerző polemikus szöveggyűjtemények kíséretében. A cikkek első ciklusának tárgya a földrajztanítás a középiskolákban. A bevezető cikk tartalmával a szerző nagyjában

egyetért, csak bizonyos pontatlanságot igazít helyre. A leningrádi aspiráns mozgalom, a baloldali elhajlások, stb. a tényeknek meg nem felelő formában szerepelnek. Megállapítja annak szükségét, hogy 1/ a tananyag osztályok szerint pontosan elkülöníttessék, 2/ a túlterhelés megszűnjön és 3/ az anyag ne haladja meg a tanulók korának megfelelő el-saj titási készséget. A második ciklus a felsőfoku oktatásra vonatkozó cikkeket tartalmazza, elsősorban Baranszkij professzor cikkét. Itt a szerzőnek nincsenek kritikai kifogásai, csak az előadás- és oktatásmódszertan kérdéseinek sürgős tisztázását követeli. A harmadik ciklusban szerző Kolosovszkij "A földrajz tudományos problémái" és Anucsin "A leíró földrajz elméleti kérdései" című cikkeit sorozza, a hosszabb polemikus fejtegetések után megállapítja, hogy Anucsin cikke "megnyitotta a gazdasági és a természeti földrajz egymáshoz közeledésének útját". Kolosovszkij cikkének van racionális magva, s bár fejtegetéseivel sok pontban nem ért egyet, elismeri cikkének rendkívüli tudományos értékét és "kétségtelenül bázisul szolgálhat a gazdasági és a természeti földrajz közeledésére."

490. LEVIN, L.Z.: A japáni földrajztudomány jelenlegi állásának néhány sajátossága. /Izv. A.N. 6. sz. 120-123. p./
491. LAUTENSACH, Hermann: A földrajz fejlődése Németországban a háború után. /Boll. SGI, 4-13. p./
Főleg a nyugatnémet geográfusok munkájáról ír, sokkal kevesebbet az NDK-ról.
492. PIERRE, George: Újabb földrajzi munkák Romániában és Magyarországon. /Ann. R. 297-302. p./
A román és magyar földrajzi folyóiratok és kiadványok részletes ismertetése. A Földrajzi Értesítőről megjegyzi, hogy a cikkek tulnyomó része a geomorfológiai köréhez tartozik és ismerteti néhány gazdaság- és városföldrajzi cikk tartalmát is.
493. SZEMEVSZKIJ, B.N.: A földrajz és a földrajztanítás a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságban. /Izv. VGO 364-369. p./
494. SZILAEV, A.D.: A földrajztudomány Albániában. /Izv. A.N. 3. sz. 138-142. p./

LA TÁRSASÁGOK ÉS KONGRESSZUSOK

495. GERASZILOV, I.P.: Nemzetközi földrajzi kongresszus Braziliában és a szovjet geográfusok részvétele. /Izv. A.N. 6. sz. 3-16. p./
Kimerítő, kritikai megjegyzésekkel kísért beszámoló a XVIII. nemzetközi földrajzi kongresszusról, amelyen a szovjet földrajzot 11 tudós képviselte. A kongresszus avilág egyik legszebb városában székel, amely azonban, írja a szerző, "túl messze esik, Amerika kivételével, a többi világrész nagy kulturközpontjaitól". Ennek következtében "a kongresszuson résztvevő 300 geográfus 60 %-a brazil volt, 15 % a többi amerikai állam képviselője, 21 % Európából érkezett s az ázsiai és az afrikai államokat mindössze 4 % képviselte. Az USA geográfusai közül 66, a franciák közül 49 vett részt a kongresszuson. Több állam egyáltalán nem képviseltette magát. A kongresszuson 350 tudományos előadás hangzott el, ezek közül 70 előadás tárgya a geomorfológia és 50 előadásé az emberföldrajz témakörébe tartozott. A geomorfológia és az emberföldrajz, főleg a gazdasági földrajz, tulsúlyát szerző ezzel magyarázza, hogy a geomorfo-

lógiónak igen nagy történeti hagyományai vannak Amerikában, a gazdasági földrajz előtérbe nyomulása pedig "a földrajztudománynak a gyakorlati élethez való erőteljes alkalmazkodását bizonyítja." Kiemeli a szerző "az elvont-elméleti és pedagógiai témáktól eltávolodást és a közvetlen gyakorlati jelentőségű kérdésekhez való közeledést." Ebből szerző azt a következtetést vonja le, hogy "korunkban a földrajztudomány egyre jobban kiszélesül." Geraszimov professzor bizonyos megütközéssel állapítja meg, hogy "az amerikai delegáció aránylag gyengén vett részt a kongresszus munkáiban". Nem tudja ennek mi az oka. De nyíltan meg kell mondania, hogy a kongresszus számos résztvevőjében nem igen keltett kedvező benyomást az amerikai geográfusok "tartózkodó magatartása" tudományos kutatásaik eredményeinek előadásában." A cikk a tudományos viták, kirándulások részletes leírását tartalmazza és beszámol a Német Demokratikus Köztársaságnak a Nemzetközi Szövetség tagjai sorába való felvétele körüli vitáról. A beszámolóban megemlékezik a szerző "Bulla Béla magyar geográfusnak a földfelszín ritmikus fejlődéséről szóló összefoglaló előadásáról.

496. GERASZIMOV, I. P. - ПОКСИСЕВСКИЙ, В. В.: Nemzetközi földrajzi kongresszusok. /Izv. A. N. 4. sz. 4-15. p./
Az 1956. évi XVIII. nemzetközi földrajzi kongresszus küszöbén a két vezető szovjet geográfus összefoglalja a korábbi nemzetközi kongresszusok eredményeit és teljesítményeit, közli a Rio de Janeiroban tartandó kongresszus témakörét és a kongresszusra orosz és francia nyelven kiadott "A szovjet földrajz kérdései" című füzet tartalomjegyzékét.
497. КАЛЕШНИК, С. В.: A magyar geográfusok kongresszusa. /Izv. VGO 3-15. p./
498. КАЛЕШНИК, С. В.: A XVIII. nemzetközi földrajzi kongresszus. /Izv. VGO 563. p./
Rövid beszámoló a kongresszus munkájáról, a szovjet delegátusok előadásairól, a "hina meghívására vonatkozó deklarációról, stb. Kalesznik professzor beszámolójában kritikus élű megjegyzések nem olvashatók.
499. НЕЕФ, Е.: A Rio de Janeiroban tartott 13. Nemzetközi Földrajzi Kongresszus. /Peterm. M. 295. p./
500. A Német Kartográfiai Társaság 6. munkagyűlése. Nemzetközi Kartográfiai Társaság alapítása. /Peterm. M. 326-328. p./
501. ПЕИФЕР, Gottfried: A nemzetközi civilizáció-intézet 29. értekezlete. /Erdk. 33. p./
502. RATHJENS, Carl: Az 1956. évi indiai nemzetközi földrajzi szeminárium. /Erdk. 3. sz. 243.-244. p./
503. SCHICK, Manfred: A Német Demokratikus Köztársaság Földrajzi Társaságának 1955. októberében tartott értekezlete. /Erdk. 161-165. p./

Lásd még 121.

LAB BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKOSZTÁLYOK

504. GÜTHLER, W.: Az Afrika-ázsia földrajza Tanulmányi Tanács megalapítása. /Peterm. M. 294. p./
505. STEEL, R. W.: A Keletafrikai Bizottság 1953-1955 évi jelentése. /Geogr. J. 366-368. p./
A bírálat szerint rendkívül jelentős dokumentum, amely hosszú és részletekbe mélyedő munka alapján összefoglalja Kenya,

Uganda és Tanganyika természeti és társadalmi földrajzának leglényegesebb adatait. A jelentős súlypontja a jövő gazdasági fejlődés lehetőségeinek felvázolása a gyűjtött talajminőségi és csapadékviszonyok, valamint a népesség megoszlása és a belső vándorlások alapján. Ezek az adatok, amelyeket új és megbízható kartográfiai felvételek egészítenek ki, valamint a Bizottságnak a jövő gazdasági politikára vonatkozó javaslatai teszik ki a jelentős 3/4 részét. A fennmaradó rész tartalma a geográfus részére ugyancsak nagy jelentőségű egyéb természeti és gazdasági adatok összefoglalása.

LC KÖNYVEK, FOLYÓIRATOK

506. BROWNING, Kelso & STEINER: Iramlatok a földrajzi disszertációk tárgyában: 1906-1953. /Profess. Geogr., VIII:2, 3-14.p./
Az Egyesült Államokban készült 535 földrajzi disszertáció statisztikája. A természeti földrajzi és a regionális tárgyú disszertációk rovására előtérbe jutnak az emberföldrajziak. /1922 előtt: 32 %, 1946-53 közt: 59 %/. Az összes disszertáció megoszlása: Társadalmi földrajz 30 % /ezen belül városföldrajz 15 %/, gazdasági földrajz 25 % /mezőgazdasági 15 %/, természeti földrajz 14 %, regionális 24 % és egyéb 7 %.
507. NEEF, E.: "Petermans Geographische Mitteilungen" 100. évfolyamára. /Peterm.M.1-3.p./
A folyóirat jelenlegi szerkesztője Ernst Neef professzor, ebben a tisztében Hermann Haack, Supan és Langhans utódja, a folyóirat megjelenésének 100. évfordulóján rövid cikkben foglalja össze a Mitteilungen tudományos érdemeit és vezető irányelveit: a Földről alkotott kép folyamatos tökéletesítése, állandó és gyors hirszolgáltatás, s a tudósítások kartografikus dokumentációja voltak a múltban s maradtak a jelenben is a folyóirat szerkesztőinek és munkatársainak alapelvei. Ezek a vezető elvek azonban az elmúlt száz esztendő során a tudomány fejlődésével és szakágazatokra tagolódásával a gyakorlatban folyamatosan módosultak és a minédenkori szükséglethez alkalmazkodtak. Ezt a folyamatot történeti ismertetésben foglalja össze néhány oldalon át a folyóirat szerkesztője. "A formák változnak, a tartalom követi a tudományos megismerés haladását, de a "Petermann" szelleme, amely az elmúlt évszázadban bizonyosságot tett erejéről, a jövőre is kötelező marad". Ezzel a mondattal zárja le cikkét a szerkesztő.

LD BIBLIOGRÁFIÁK

508. LEBON, J.H.G.: Szudán földrajzára vonatkozó újabban megjelent művek. /Geogr.Rev. 246-253.p./
A khartoumi egyetem földrajz-professzora cikkében Szudán földrajzára vonatkozó, alábbi témaköröket tárgyaló, tanulmányokat sorolja fel és bírálja meg: talajkonzerválás, vetésforgók, egyéb mezőgazdasági problémák, élelmiszertermelés és a társadalom /1953 decemberében rendezett értekezlet/, öntözés, regionális fejlődés, egyetemi és kartográfiai kiadványok.

509. OVERBECK, Herman - ALTMAYER, Klaus: A Saar-kérdés a modern irodalom tükrében. /Erdk. 147-156.p./

LE GEOGRÁFUSOK, UTAZÓK

510. MENDENHALL, Robert L.: A.G tagok idegen nyelveket használnak. /Profess.Geogr.VIII: 6, 2-3.p./
Az Association of American Geographers 911 tagjának kérdőívet küldött szét, melyen a tagok nyelvismeretére tesz fel különböző kérdéseket. A 471 válaszoló közül 64 % használ a tudományos munkájában idegen nyelvet, így úgy becsülik, hogy a tagság 1/3-a ismer idegen nyelvet. A válaszolók közül 147-en franciául, 113-an németül, 70-en spanyolul, majd /a 11-ik helyen/ 3-an magyarul tudnak:
511. MARKOV, K.K.: D.N. Anucsin, a kutató-geográfus. /Izv.A.N.1.sz. 97-103.p./
Anucsin tudományos munkássága a földrajztudományok csaknem valamennyi ágára kiterjedt. Jól ismertek leíró földrajzi, történeti földrajzi, geomorfológiai, hidrológiai, biogeográfiai és klimatológiai munkái, viszont kevesen ismerik kutató munkásságát és terepkutatásairól szóló műveit. Ennek a hiánynak a pótlására Markov professzor időrendben felsorolja Anucsin kutató munkásságának egyes szakaszait s ezekről szóló írásait, bő idézetekkel kiegészítve.
512. GAGEN-TORN, N.I.: M.K. Azalovszkij halálára. /Izv.VGO 93-94.p./
513. MAERGOJZ, I.M. - SZAUSKIN, Ju.G.: N.N. Baranszkij 75. születésnapjára. /Izv.A.N.5.sz. 56-60.p./
514. NIKOLAJ Nikolajevics Baranszkij 75. születésnapjára. /Geogr. S.4.sz. 67-68.p./
Az agg Obručov professzor halála óta Baranszkij professzor ma a szovjet geográfusok nosztora, aki magas kora ellenére teljes erővel vesz részt a tudományos életben, amiről többek között sűrűn megjelenő könyvbírálatai is tanuskodnak. Még az 1955. évi szovjet földrajzi kongresszuson is több ízben és nyomatékosan felszólt a vitákban. Kétségtelen, ma a szovjet földrajztudomány legnagyobb tekintélye, bár ifjúságában nem geográfusnak indult, jogot fégzett és évek óta a gazdaságtudomány művelője volt.
515. BECK, H.: Heinrich Berghaus és Alexander von Humboldt. /Peterm.M. 4-16.p./
516. REUTHER, M.: Dr. Hans Beschorner professzor. /Peterm.M. 214-215./
517. UTKIN, L.A.: N.A. Bus élete és működése /Halálának 15. évfordulójára/. /Izv.VGO 541-544.p./
- Chong Ho Lásd 410.
518. SZEMICSEV, B.V.: A Földrajzi Társaság Burját-mongol fiókjának Gombozsb Cibikovic Cibikov emlékezetére tartott ülése. /Izv.A.N.2.sz. 166.p./
- Columbus Lásd 423.
519. BEAGEHOLE, J.C.: Cook kapitány jelleméről. /Geogr.J. 417-429.p./
520. PREOBRAZSENSZKIJ, A.I.: G.N. Cserdancov 70. születésnapjára. /Izv.A.N.1.sz. 153.p./
521. SZOKOLOV, A.V.: Mihail Alexeovic Cvetkov. /Izv.VGO 472.p./
- Davis W.M. Lásd 162.
522. BIROT, Pierre: Emmanuel de Martonne. /Boll.SGI.1-3.p./
523. CHOLLEY, André: Emmanuel de Martonne. /Ann.G. 1-14.p./
A nagy francia geográfus rövid életrajza és tudományos munkásságának méltatása.

524. Emmanuel de Martonne, a kiváló geográfus. /Izv.A.n.2.sz. 106-108.p./
525. ASZLANIKASVILI, A.F. - KIPIANI, S.Ja.: A.N.Dzsavahisvili. /Izv.VGO 90-92.p./
526. KAVRISVILI, N.I.: A.N.Dzsavahisvili 80. születésnapjára. /Izv.A.N.2.sz. 145-148.p./
- Fabri, Felix lásd 412.
527. FELDMAN, Ja.: E.E.Fjodorov 75. születésnapjára. /Izv.A.N.1.sz. 151-152.p./
528. ARENS, L.E.: Ju.V.Fridolin emlékére. /Izv.VGO 193.p./
529. ZARDALISVILI, G.I. - ABULOV, V.A.: Georgij Nikolajevics Gathman. /Izv.VGO 394.p./
530. SZEREBRJANNIJ, L.P. - GERASZIMOV, I.P.: J.G. Granö /1882-1956./ /Izv.A.N.61sz. 126-127.p./
531. MURZAEV, E.N.: I.P. Gerszimov akadémikus 50. születésnapjára. /Izv.VGO 191-192.p./

A szovjet földrajztudomány egyik vezető egyénisége, innokent Petrovics Gerszimov, kiváló geomorfológus, negyedkor- és talajkutató, Kosztromban született 1905-ben, tanulmányait a leningrádi egyetemen végezte, s már diák korában több tudományos expedícióban vett részt. Az Uszt-Urt talajneméről szóló első tudományos munkája 1925-ben jelent meg. Több éven át a Talajkutató Intézetben dolgozott, a talajföldrajz és a talajkartográfiai osztály vezetője volt, majd 1947-ben az Akadémia Földrajzi Intézetébe osztályvezetőnek, 1950-ben igazgatóhelyettesnek és 1951-ben az Intézet igazgatójának nevezték ki. A Szovjetunió Tud. Akadémiájának 1947 óta tagja. Igen nagyszabású irodalmi munkát végzett, amelynek eredményeit részletes bibliográfia tünteti fel. Kiváló szervező, aki kitűnő munkatársakból álló kollektívát nevelt.

532. IOGANZEN, B.G.: G.G.Grigor professzor 70. születésnapjára. /Izv.VGO 193-195.p./
- Grigor professzor a Tomszki Egyetemen a természeti földrajz tanára.
533. BECK, H.: Kurt Hassert hátrahagyott kéziratjai: /Peterm.W:203.p./
534. FRYTOV, V.: Ján Hromádka 70. születésnapjára. /Peterm.W:295-296.p./
- Humboldt, Alexander Lásd 515.
535. GUREVICS, P.V. stb.: A.N.Ivanov emlékére. /Geogr.S.1.sz.72.p./
536. SZOKOLOV, N.N.: I.M.Kraseninnikov; mint paleogeográfus és geomorfológus. /Izv.VGO 179-182.p./
537. Jacques-Max Leclerc életrajza. /Ann.G.160-162.p./
- Leclerc a folyóirat kiadójának, az Armand Colin cégnek igazgatója volt.
538. VINOGRADOVA, G.A. - VINOGRADOV, B.V.: V.L.Leontev nekrológja. /Izv.VGO 196-197.p./
- Livingstone, David Lásd 413.
539. SCHMIDT-PRETORIA WERNER: Martinus Martini, egy kevéssé ismert nagy jelentőségű geográfus. /Erdk. 233-238.p./
- A Jezsuita-rend XVII. századbéli Kínában élő nagyszámú misszionáriusa között csak egyetlen geográfus volt, Martinus Martini, akinek főműve 1654-ben egyszerre jelent meg németül, angolul, latinul és hollandul. A cikk Martini rövid életrajzát és műveit, köztük Kína nagy térképét ismerteti.

540. ISZACSENKO, A.G.: G.F. Morozov földrajzi gondolatai. /Izv.VGO 436-448.p./
G.Morozov a forradalomelőtti orosz geográfia kiemelkedő alakja és a tudományos erdő kutatás megalapítója volt. A cikk Morozov talajkutatási munkásságát vázolja kronológikus rendben, kiemelve sokirányú tevékenységének logikai egységét. Mint geográfus a genetikai irányzat mellé szegődött és szembeszállt a földrajztudomány "chorológiai" értelmezésével. A táj kutatás terén a modern irányzat egyik megalapítója volt, s erdészeti munkái lényegében a táj kutatás uttörői voltak Oroszországban. Legfőbb érdemei közé tartozik a földrajztudomány aktiválása és a gyakorlati élettel egybekapcsolása. Bár nem volt kifejezetten materialista, mégis "elemi materialistának" nevezhető.
541. GONCSAROV, V.G.: A.I. Nagaev tengernagy, a XVIII. század kiváló orosz geográfusa. /Izv.VGO 137-138.p./
542. MURZAEV, E.M.: Vladimir Afanaszevics Obrucsev. /Izv.A.N.5.sz. 4-8.p./
543. Vladimir Afanasz'evics Obrucsev akadémikus halálára. /Izv.A.N. 4.sz.3.p./
1956. június 19-én halt meg V.A.Obrucsev a szovjet geográfusok nesztora, Közép-Ázsia és Szibíria világhírű kutatója. A folyóirat szerkesztősége ebben a rövid cikkben teszi le az elismerés koszoruját a nagy szovjet geográfus sírjára, tudományos munkásságát az év folyamán számos hosszabb cikkben méltatták.
544. OGURCOV, Sz.A.: Néhány adat M.V. Pevcov, Belső Ázsia kutatójának életrajzához. /Izv.VGO 546-548.p./
545. TUGUTOV, R.: Potanina A.V. emlékére. /Izv.VGO 495.p./
546. SCARIN, Emilio: Paolo Revelli tudományos munkássága. /Ann. RSG. 45-56.p./
547. BECK, Hanno: Carl Ritter kutatások. /Erdk. 227-232.p./ Humboldt és Ritter halálának 100 évfordulójára szervezett kutatások és tanulmányok összefoglalása részletes bibliográfiával.
548. VDSZKRESZENSZKIJ, Sz.Sz.: I.Sz. Scsukin 70. születésnapjára. /Izv.A.N.1.sz. 154.p./
549. KEREMOV, N.K.: Zejnalabdin Sirvani azerbejdzsáni geográfus és utazó. /Izv.VGO 133-136.p./
550. DZERDZEJEVSZKIJ, B.L.: Otto Juljevics Smidt. /Izv.A.N.6.sz. 149-152.p./
- 551. Smidt, Otto Juljevics, akadémikus halálára. /Izv.A.N.5.sz.3.p./
Az 1956. szeptemberében 65 éves korában elhunyt szovjet sarkkutató tudományos munkásságának méltatása. Smidt nemcsak mint sarkkutató szerzett nagy tudományos érdemeket, hanem mint a szovjet légi közlekedés egyik megszervezője, a Pamir eljegesedésének kutatója, a Sarkvidék és az Északi Jeges-tenger kutatásába 1929-ben kapcsolódott be, és 1937-ig négy sarki expedíciót szervezett és vezetett, majd élete utolsó évtizedében az Északitengeri ut kiépítése és megszervezése körül vezetett hervadhatatlan érdemeket. Smidt szervezte meg és vezette ezenkívül a Szovjetunió Tud.Akadémiája Geofizikai Intézetét is.
552. SVEDE, E.E.: Ju.M. Sokal'szkij 100. születésnapjára. /Izv.VGO 567.p./

553. GERLSZIMOV, I.P.: M.M. Sukevics halálára. /Izv. A. N. 1. sz. 160. p./
554. FRADKIN, N.G.: "P.P. Szemjonov-Tiansanszkij és földrajzi munkái"
V.I. Csernyavszkij könyve. /Izv. A. N. 4. sz. 143-145. p./
- Unkovszkij, Ivan Lásd 411.
555. FREJKIN, Z.G.: "A híres orosz geográfus, Alekszandr Ivanovics Voejkov életének története". V.V. Poksisovszkij pályadíjnyertes műve. /Geogr. S. 5. sz. 73. p./
556. POKROVSZKAJA, T.V.: A.I. Voejkov emlékének szentelt tudományos ülészek. /Izv. A. N. 4. sz. 154-159. p./
557. VITELSZ, L.A.: A Geofizikai Főobszervatórium Voejkov emlékülése. /Izv. VGO 414-418. p./
558. BARANSZKIJ, N.N.: O.A. Voroncova. /Izv. VGO 473. p./
559. ALAMPIEV, L.P. és szerzőtársai: L.J. Ziman. /Izv. A. N. 6. sz. 153. p./

LX UTAZÁSOK, EXPÉDICIÓK ELŐKÉSZÍTÉSE, ELMÉLETE

560. VJALOV, O. Sz.: Repülő-ut a Dzsungáriai kapu fölött. /Geo Szb., Lvov, 3, 115-127. p./
Szerző a Dzsungáriai süllyedéket Urumesiből Kok-Togajba és visszautban repülte át. Megfigyeléseit - példája a légi-megéfigyeléseknek - röviden és világosan adja elő.

LZ KUTATÓMÓDSZEREK, HATÁROZÓK

561. NEFEL'EVA, E.A. és HMELEVA, N.V.: Az eróziós felszinformák tanulmányozása kísérleti módszerrel. /Mat. Geom. Pd. Sz. 15, 5-36. p./
A Szovjetunió Tud. Akadémiája Földrajzi Intézetében az utóbbi években végzett kísérletek leírása és az eredmények összefoglalása. A kísérletek a következő jelenségek megfigyelésére terjedtek ki: Az eróziós forma keletkezése és fejlődése állandó vízfolyásnál. A vízhozam hatása az eróziós formák kifejlődésére. Az elsődleges felszín lejtésének hatása az eróziós forma kialakulására. A talaj mechanikai összetételének hatása az eróziós formák fejlődésére. Néhány megfigyelt tényező viszonylagos hatása a fejlődés folyamatára.
562. REYNOLDS, Robert B. - GARRISON, William L.: Statisztikai módszerek a földrajzi kutatásban. /Geogr. Rev. 129-132. p. és 427-429. p./
563. ZIMORSZKIJ, A.D.: Hydrometeorológiai állomásoknak és kirendeltségeknek szóló utasítás. /Izv. VGO 303-304. p./ Könyvismertetés.

Lásd még 103.

M

T É R K É P Ű G Y . T É R K É P É S Z E T

564. BORMANN, W. és FISCHER, H.R.: A földrajzi kartográfia fejlődése, helyzete és feladatai Németországban. /Peterm. M. 235-247. p./
565. GRIGOREV, A.: Térképek felfüggesztése. /Geogr. S. 6. sz. 63. p./
566. IMHOF, E.: Az elméleti kartográfia feladatai és módszerei.
Raisz, E.: Landform Maps. /Peterm. M. 165-173. p./
567. SZALISCSEV, K.A.: A kartográfia helyzete Indiában. /Izv. A. N. 3. sz. 131-133. p./

Lásd még 500.

ML HELYSZINELES, FELVÉTEL

568. WILLIS, J.C.T.: A topográfiai felvételek és a közönség. /Geogr. J. 146-155. p./

MAL HELYSZINELES LÉGI UTON

569. ODELL, N.E.: Az Ujzealandi Alpok légi felvételei. /Geogr. J. 451-455. p./
570. RYJZER, P.Ja.: Aerofotogrammetria és aerometódusok a Tud. Akadémia referátum-folyóirataiban. /Izv. VGO 203-204. p./

MB FELDOLGOZÁS; KIVITELEZÉS

571. FISCHER, H.R.: Nemzetközi térképnyomási és sokszorosítási tanfolyam Münchenben. /Peterm. M. 321-325. p./

MDO TÉRKÉPVÁZLATOK DIDAKTIKAI FELHASZNÁLÁSA

572. HALIFMAN, L.: Tanulók földrajzi füzetek a felső osztályokban. /Geogr. S. 1. sz. 54-56. p./
573. RAUS, V.A.: Iskolai földrajzfüzetekkel végzett munka. /Geogr. S. 3. sz. 34-39. p./
574. SZOKOLOV, B.M.: Grafikai dolgozatok a VIII. osztály földrajzórán. /Geogr. S. 1. sz. 58-59. p./

MEB VETÜLETEK

575. LEIGHLY, John: A polikón vetületek táblázatainak kiterjedt használata. /Annals AAG, 150-173. p./

MEG ÁBRÁZOLÁSI MÓDOK

576. BOROZDINOV, N.M.: A domborzat vízszintesekkel való ábrázolásának tanulmányozása a VII. osztályban. /Geogr. S. 4. sz. 47-51. p./
577. BREDOW, E.: Szintvonal vagy domborzati vonal? /Kartogr. Nachr. 29-39. p./
- A plasztikus domborzat-ábrázolás új, szintvonalas-árnyékolt módszerét ismerteti.
578. EPSTEJN, Sz. V.: Geomorfológiai térképezési értekezéslet. /Izv. A. N. 4. sz. 163-166. p./
579. GENNARO, Emmanuela: Kozmológiai és filológiai elméletek grafikus-somatikus ábrázolása. /Ann. RSG. 125-130. p./
580. SZPIRIDONOV, A. I.: Geomorfológiai térképezés a Lengyel Népköztársaságban. /Izv. A. N. 5. sz. 101-107. p./
- Rövid informatív cikk a század elején kiadott Romer-féle geomorfológiai térképekről, az ezt követően az 1922-1938 években megjelent kartográfiai művekről tudósít, majd a második világháború után kiadott morfografikus, morfometrikus, morfografometrikus, morfogenetikus, morfokronológikus és geomorfológiai rayontérképekről. Jelenleg az 1950. évi krakkói kongresszus határozatainak értelmében készül Lengyelország geomorfológiai térképe, amelyből eddig 40.000 km² kiterjedésű terület felvétele készült el. A térkép-elkészítésében részt vesznek a lengyel egyetemek földrajzi tanszékei, körülbelül 70 tudományos munkatárssal. A részletes geomorfológiai felvételen kívül készülöben van Lengyelország 1:300 000 mértékű áttekinthető geomorfológiai térképe, továbbá több mezőgazdasági szaktérkép.
581. WITTHAUER, K. Dr.: Terület és népességszámok grafikus ábrázolása. /Peterm. M. 225-234. p./

Lásd még 596-600.

MF KARTOGRAFIA GYAKORLATI FELHASZNÁLÁSA

582. IRINA, Viktor: Talajtérkép és talajkataszter a magas- és mélyépítés részére, mint a területi tervezés segédeszköze. /Plan, 11-117.p./
Az építkezési és tervezési térkép-igények egyik legfontosabbját vázolja a cikk, számos illusztrációval.

MO TÉRKÉP-OKTATÁSÜGY

583. NAGAJCEV, A.: A VII. osztályban az Uralról tartott óra a komplex térképen végzett munka alapján. /Geogr.S.1.sz.46-53.p./
584. RAUS, V.A.: A földrajzi térképpel végzett munka. /Geogr.S.4.sz.32-39.p./
585. USZACSEVA, A.A.: Térképhasználat a VI. osztályban. /Geogr.S.6.sz.53-59.p./

MR FÖLDGÖMBÖK, DOMBORMŰVEK

586. BLAGOVESCSSENSZKIJ, A.P. Saját készítésű domboru térképek. /Geogr.S.2.sz.60-64.p./
587. FLEROV, N.: Felszinformák készítésének gyakorlatai a moszkvai Továbbképző Intézetben. /Geogr.S.1.sz.71.p./
588. KRAUSZNIKOV, M.F.: Domboru térkép körüli munkatapasztalatok. /Geogr.S.5.sz.52-53.p./

MT A KARTOGRAFIA TÖRTÉNETE

589. BONACKER, Wilhelm: A kartográfia történetének újabb művei. /Erdk. 240-242.p./
A szerző a következő műveket ismerteti: Durand D.B.: The origins of German cartography in the 15th century. /Kézirat, 4.kötet, Harvard, 1934./ Durand D.B.: The Vienna-Klosterneuburg map. Leyden 1952. /Brill/. Bonacker W. és Antiker E.: Donnus Nicolaus German us und sein Kartennetz. /Schweit Gutengergmus, 1932./ Levillier R.: America la bien Ilamada. Buenos Ayres, 1948. Cortesao^o The Nautical Chart of 1424. Coimbra, Universidad, 1954. Raccolta di carte etc. 1954/55. Firenze.
590. KLENIKOV, Sz.A.: A Kirillov-féle "Az Összorosz birodalom térképe" című atlasz egy ismeretlen példánya. /Izv.VGO 87-89.p./
591. LEBEDEV, D.M.: Az 1777-1778 évi Üzemi kéziratos atlasz. /Izv.A.N.3.sz.96-99.p./
592. PREOBRAZSENSZKIJ, A.I.: Oroszország első közlekedés-gazdasági térképe. /Izv.VGO 334-335.p./
593. SKELTON, R.A.: Angol réz- és acélmetszők a XVI. és XVIII. században. /Könyvismertetés/. /Geogr.J. 100-101.p./

N TÉRKÉPEK

594. ALEJNER, A.Z.: "Karte der Antarktis" von H.P.Kosack. /Izv.VGO 480-484.p./
595. OVDIENKO, I.H.: Új kínai földrajzi atlaszok és térképek. /Izv.VGO 199-202.p./
596. ZÜKOV, I.V.: A Kuznyeckei medence új földrajzi térképe. /Izv.VGO 396.p./

OCN NÖVÉNYFÖLDRAJZI TÉRKÉP

597. KÜCHLER, A.W.: Növényzeti térképek osztályozása és célkitűzése. /Geogr.Rev.153-167.p./

OEM GEOMORFOLÓGIAI TÉRKÉP

598. ANNAHEIM, K.: A geomorfológiai térképezés kérdéséhez. /Peterm. M. 315-320. p./
599. DEVDARIANI, A. Sz.: Geomorfológiai világtérkép. /Izv. VGO 44-53. p./
Szerző a cikkéhez mellékelt geomorfológiai világtérkép-vázlatának magyarázata. A vázlaton "feltüntetett felszín a különböző rendű és méretű, egymásra épült formák összességét ábrázolja. Geraszimov hármas rangsorát fogadja el, a planetáris, tektonikus és exogén formákat s ehhez képest a térképen "az önállóan körvonalazott kontinentális kiemelkedések és az óceáni mélyedések révén feltünteteti a planetáris formákat, valamint a tektonikus és az exogén felszín típusait". A felszín korát "a genetikai rangsornak megfelelően eltérő írásjegyekkel és különböző méretű indexekkel jelzi". Ezután részletesen analizálja külön alcímek alatt a három formarendet.
600. JAHN, Alfred: A szintek térképe és annak geomorfológiai fontossága. /Czasop. Geogr., 255-267. p./
A szerző e cikkében a geomorfológiai térképezés módszerének egy közbeeső állomását ismerteti.

Lásd még 578, 580.

OK GAZDASÁGI TÉRKÉPEK

Lásd 592.

P ATLASZOK

601. ALANPIEV, P. M. és szerzőtársai: A Szovjetunió és Kelet-Európa Oxfordi gazdasági atlasza. /Izv. A. N. 4. sz. 128-135. p./
602. KIRILLOV, A. M.: Az iskolai atlasz. /Geogr. 2. sz. 73-75. p./
603. MUMFORD, Ian: Az új Szovjet Világtlasz. /Geogr. 2. sz. 252-253. p./
604. WELSH, D.: A Szovjetunió Oxfordi atlaszának szovjet bírálata. /Geogr. 2. sz. 489-492. p./

